

FENNTARTHATÓ VÁROSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA

2021-2027

I. KÖTET HELYZETFELTÁRÁS, CÉLRENDSZER

GYÁL AZ INNOVATÍV
KERTVÁR•S

**GYÁL VÁROS ÖNKORMÁNYZATÁNAK KÉPVISELŐ-TESTÜLETE
A 104/2022. (V.26.) SZ. HATÁROZATÁVAL
ELFOGADTA**

2022. június

Készítette: Projekt Expert Kft.

Közreműködők Gyál Város Önkormányzata részéről:

- **Pápai Mihály polgármester**
- **Nagy József Elek alpolgármester**
- **Rozgonyi Erik címzetes főjegyző**
- **Pap Krisztina aljegyző**
- **Donhauzer Ádám Városfejlesztési Iroda vezető**
- **Kiss István városi főépítész**
- **Szabóné Kovács Anikó irodavezető-helyettes**

TARTALOM

Ábrajegyzék	4
Táblázatok jegyzéke	6
Előzmények	7
1 Helyzetfeltárás	8
1.1 Településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok.....	8
1.2 A területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata	11
1.2.1 Kapcsolódás az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióhoz	11
1.2.2 Kapcsolódás Pest megye területfejlesztési koncepciójához és programjához	14
1.2.3 Egyéb térségi fejlesztési koncepciókhoz, programokhoz való kapcsolódás	21
1.3 A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata	23
1.4 A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek - az adott település fejlesztését befolyásoló - vonatkozó megállapításai	27
1.5 A település társadalma	27
1.5.1 Demográfia, népesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség	27
1.5.2 Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok	32
1.5.3 Települési identitást erősítő tényezők	33
1.6 A település humán infrastruktúrája	35
1.6.1 Humán közszolgáltatások.....	35
1.6.2 Esélyegyenlőség biztosítása	39
1.7 A település gazdasága	40
1.7.1 A település gazdasági súlya, szerepköre	40
1.7.2 A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői.....	41
1.7.3 A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fejlesztési elképzelései	42
1.7.4 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők	46
1.7.5 Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat).....	46
1.8 Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere	47
1.8.1 Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program	47
1.8.2 Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere	49
1.8.3 Gazdaságfejlesztési tevékenység	51
1.8.4 Foglalkoztatáspolitikai	52
1.8.5 Lakás- és helyiséggazdálkodás.....	53
1.8.6 Intézményfenntartás	53

1.8.7	Energiagazdálkodás	54
1.9	Településüzemeltetési szolgáltatások, okos város települési szolgáltatások	54
1.9.1	A települési zöldfelületi rendszer elemei	57
1.9.2	A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái.....	59
1.10	Közlekedés	60
1.10.1	Hálózatok és hálózati kapcsolatok	60
1.10.2	Közúti közlekedés.....	61
1.10.3	Közösségi közlekedés	64
1.10.4	Kerékpáros és gyalogos közlekedés.....	67
1.10.5	Parkolás.....	68
1.11	Közművesítés	68
1.11.1	Víziközművek.....	68
1.11.2	Energia	69
1.11.3	Elektronikus hírközlés (vezetékes elektronikus hálózat, vezeték nélküli hírközlési építmények).....	72
1.12	Környezetvédelem (és településüzemeltetés).....	72
1.12.1	Talaj Állapota	73
1.12.2	Felszíni és a felszín alatti vizek	73
1.12.3	Levegőtisztaság és védelme	74
1.12.4	Zaj- és rezgésterhelés	74
1.12.5	Sugárzás védelem.....	75
1.12.6	Hulladékkezelés.....	75
1.12.7	Vizuális környezetterhelés.....	75
1.12.8	Árvízvédelem	76
1.12.9	Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák	76
1.13	Városi klíma	78
2	Javaslat stratégiai célok kijelölésére	79
2.1	Jövőkép	79
2.2	Célrendszer	79
3	Felhasznált irodalom	82
3.1	Tanulmányok, fejlesztési dokumentumok	82
3.2	Jogszabályok	82
3.3	Weboldalak	83

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: Gyál elhelyezkedése	8
2. ábra: Gyál földrajzi környezete	10
3. ábra: Az OFTK célrendszere	12
4. ábra: Funkcionális térségek.....	13
5. ábra: Városhálózat (külső és belső városi gyűrű)	13
6. ábra: Pest Megyei Fejlesztési Koncepció átfogó, stratégiai és horizontális céljai	16
7. ábra: A gazdaságfejlesztés speciális célterületei Pest megyében.....	18
8. ábra: Fenntartható városok program települései.....	22
9. ábra: Ország szerkezeti terve (kivonat).....	24
10. ábra: Budapesti Agglomeráció Területrendezési Terve	26
11. ábra: Gyál lakosságának alakulása (fő).....	28
12. ábra: Öregségi mutató	29
13. ábra: A nyilvántartott álláskereső nemek közti megoszlása Gyálon	30
14. ábra: Egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem (Ft)	31
15. ábra: Ezer lakosra jutó lakóegységek száma.....	32
16. ábra: Egy házi- és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma (fő).....	35
17. ábra: Egyes szociális alapszolgáltatások igénybevevőinek száma Gyálon.....	36
18. ábra: Egy óvodai férőhelyre jutó 3-5 évesek száma (fő).....	37
19. ábra: Egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték (ezer Ft)	40
20. ábra: Száz lakosra jutó működő vállalkozások száma a nonprofit gazdasági társaságokkal együtt (db)	41
21. ábra: Működő vállalkozások megoszlása létszámkategóriánként 2019-ben	42
22. ábra: Egy lakosra jutó jegyzett tőke (ezer Ft).....	43
23. ábra: Épített lakások aránya (éves lakásállomány százalékában).....	47
24. ábra: Gyál Város Önkormányzata összesített költségvetései 2018 és 2020 között (millió Ft)	48
25. ábra: Az egy lakosra jutó iparűzési adó alakulása (ezer Ft)	51
26. ábra: A közfoglalkoztatási mutató alakulása (%)	53
27. ábra: Gyál zöldfelületi karaktere	58

28. ábra: Egy lakosra jutó zöldfelület nagysága (m ²)	59
29. ábra: A Transz-Európai közlekedési hálózat.....	60
30. ábra: Forgalomfejlődés az M5 gyáli csomópontot magába foglaló szelvényei között	61
31. ábra: Forgalomfejlődés az M0 gyáli csomópontot magába foglaló szelvényei között	62
32. ábra: Az M0 és M5 gyorsforgalmi utak csomópontja Gyálnál	62
33. ábra: A BKK Gyálra közlekedő autóbuszjárata	64
34. ábra: Autóbuszvonalak Budapest agglomerációjában Gyál térségében	65
35. ábra: Gyál állomás helyzete Budapest és környékének vasúti hálózatán	67
36. ábra: Az egy főre jutó szolgáltatott víz mennyisége (m ³) Gyálon.....	68
37. ábra: A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolt lakások és az összes lakásállomány változása (db).....	69
38. ábra: Háztartási villamosenergia fogyasztók száma és villamosenergia mennyisége	70
39. ábra: Egy lakosra jutó háztartások részére szolgáltatott villamosenergia mennyisége (1000 kWh)	70
40. ábra: Gázszolgáltatás Gyálon	71
41. ábra: Az internet-előfizetések száma típusok szerint Gyálon (db).....	72
42. ábra: Szelektív hulladékgyűjtésbe bevont lakások aránya (%) Gyálon	75
43. ábra: Gyál Településfejlesztési Konceptiójának célrendszere	80
44. ábra: Az FVS célrendszerének logikai vázlata	80
45. ábra: Gyál Város FVS javasolt stratégiai célrendszere	81

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. táblázat: Funkcionális központi viszonyok Pest megyében	9
2. táblázat: A TOP Plusz prioritásainak Pest megyei indikatív forráskeretei	20
3. táblázat: Budapesti Agglomeráció településeinek területi mérlege (Gyál)	26
4. táblázat: Segélyi adatok Gyálon	31
5. táblázat: Az általános iskolai oktatással kapcsolatos egyes mutatók alakulása Gyálon	38
6. táblázat: Az Érdi SzC Eötvös József Technikum képzési kínálata a 2021/22 tanévben	38
7. táblázat: Gyáli gazdasági szervezetek által a Széchenyi 2020 program keretében elnyert támogatások	44
8. táblázat: Gyál Város Önkormányzata és intézményeinek foglalkoztatotti létszáma (2021. szeptember).....	52
9. táblázat: Közvilágítást érintő hibabejelentések száma Gyálon	55
10. táblázat: Önkormányzat által fenntartott közutak, járdák	56
11. táblázat: Önkormányzati tulajdonú zöld terület	58
12. táblázat: Gyál környezeti problémái	77

ELŐZMÉNYEK

A 2021-27-es Unió ciklus fenntartható városfejlesztési forrásainak (ERFA rendelet 11. cikk) felhasználásához elvárás integrált területi, városi stratégiák készítése. Magyarországon a 2007-13-as Unió programozási időszak előkészítéséhez kapcsolódóan kerültek bevezetésre az integrált városfejlesztési, későbbiekben településfejlesztési stratégiák, melyek egy fontos eszközt jelentettek a városoknak az integrált szemléletű fejlesztések tervezéséhez mind városi, mind városrészi szinten, bevezetve az akcióterületi megközelítés jelentőségét is. Az eltelt tizennégy év során a gazdasági-társadalmi környezetben jelentős változások történtek, az Európai Unió szakpolitikai megközelítései sok tekintetben részletesebbé váltak. Megújult a Lipcsei Charta, az ún. Városi Partnerségek keretében akciótervek kerülnek kidolgozásra, 2019-ben létrejött az Európai Zöld megállapodás, fókuszban van a digitális átállás. Európa célul tűzte ki, hogy 2050-re karbonsemlegessé válik, az Európai Klímátörvény elfogadás előtt áll.

Az Unió a 2021-2027 közötti időszakra vonatkozóan öt szakpolitikai célkitűzést határozott meg:

- 1. Intelligensebb Európa** – innovatív és intelligens gazdasági átalakulás (PO1)
- 2. Zöldebb, karbon szegény Európa** (PO2)
- 3. Jobban összekapcsolt Európa** – mobilitás és regionális IKT- összekapcsoltság (PO3)
- 4. Szociálisabb Európa** – a szociális jogok európai pillérének végrehajtása (PO4)
- 5. A polgárokhoz közelebb álló Európa** – a városi, vidéki és part menti térségek (PO5)

Ennek megfelelően a 2021-27-es Unió ciklus előkészítéséhez az eddigi városi stratégiák, az integrált településfejlesztési stratégiák módszertani elkészítésének felülvizsgálata vált szükségessé, hogy azok struktúrája és tartalma összhangba kerülhessen a jelenleg érvényben levő európai és hazai szakpolitikai keretekkel.

A Fenntartható Városfejlesztési Stratégia és az Integrált Településfejlesztési Stratégia, valamint utód dokumentuma, a településfejlesztési terv elválik egymástól. Míg az Integrált Településfejlesztési Stratégia készítésének feltételrendszerét a 314/2012-es Kormányrendelet, valamint az azt felváltó, az épített környezet alakításáról és védelméről szóló törvény és annak végrehajtási rendeletével bevezetett településfejlesztési terv rögzíti, és településfejlesztési eszközként a Miniszterelnökség hatáskörébe tartozik annak módszertani követelményeinek definiálása, addig a Fenntartható Városfejlesztési Stratégia (FVS) az Európai Unió elvárásait figyelembe vevő dokumentum, és a 2021- 27-es forrásfelhasználás feltétele.

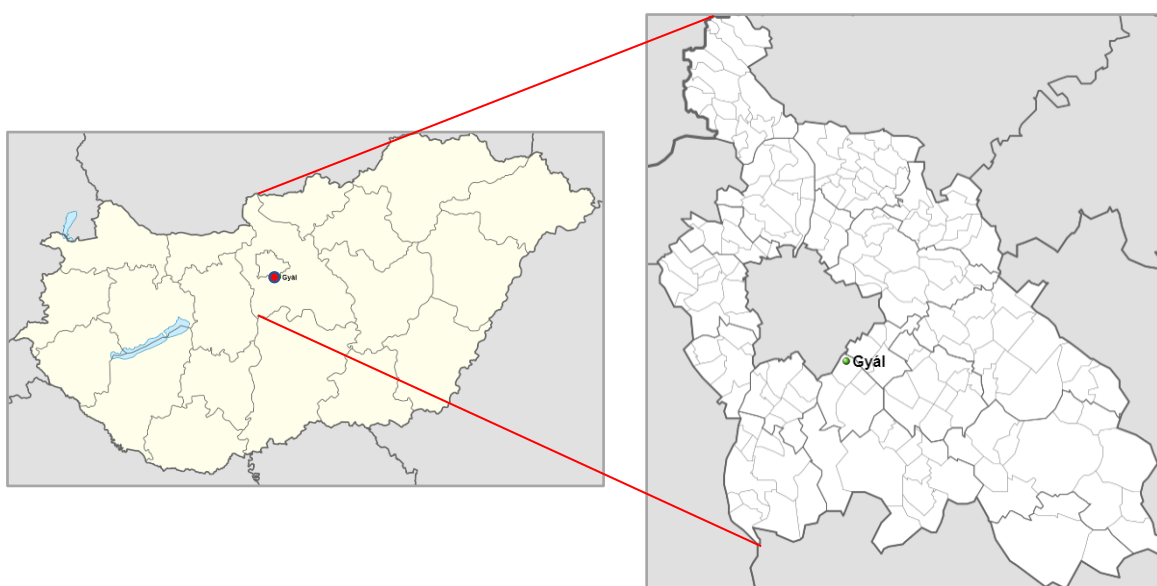
Az FVS tervezése a Fenntartható Városfejlesztési Stratégia Módszertani Kézikönyvének útmutatásai alapján történik, amelyet a Pénzügyminisztérium Regionális Fejlesztési Programok Irányító Hatósága adott közre 2021. augusztusának elején a vonatkozó EU-s szabályozások és útmutatások figyelembe vételével (az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/1060, illetve (EU) 2021/1058 Rendelete, Európai Zöld Megállapodás, Lipcsei Charta, Városi Partnerségek, a Bizottság által kiadott Fenntartható Városfejlesztési Stratégiák Kézikönyve). Az FVS tervezésének Módszertani Kézikönyve biztosítja az FVS összhangját a 314/2012-es Kormányrendelettel, ugyanakkor nem követelmény, hogy az FVS a hivatkozott Kormányrendelet elvárásainak maradéktalanul megfeleljen. **A Fenntartható Városfejlesztési Stratégia teljes tervezéssel készül**, és nem korlátozódik csupán a TOP Plusz forrásainak a felhasználására.

1 HELYZETFELTÁRÁS

1.1 TELEPÜLESHÁLÓZATI OSSZEFÜGGÉSEK, A TELEPÜLÉS HELYE A TELEPÜLESHÁLÓZATBAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK

Gyál Pest megye 18 járásának egyik járasszékhelye, a Budapesti Agglomeráció része. A Gyáli járás, a járasszékhelyen túl, Ócsa városa, Alsónémedi nagyközség és Felsőpakony nagyközség településekből áll. A járás lakosság száma közel 45 ezer fő.

1. ábra: Gyál elhelyezkedése

Forrás: wikipedia.org alaptérképei saját szerkesztés

KSH településhierarchia vizsgálata szerint, központi szerepkör mértéke és a városi funkciók alapján **alsófokú központ** csoportba tartozik. Gyál településfejlődési történetében először a gazdasági, majd a kilencvenes évek végétől a lakossági szuburbanizáció volt a meghatározó, ennek eredményeként aposztrofálta magát „innovatív kertvárosnak”. Az elmúlt évtizedekben történő városfejlesztési tevékenységeknek köszönhetően csökkent a közszolgáltatások terén korábban meglévő függő kapcsolat Budapesttel, azáltal hogy helyi szinten elérhetővé váltak vagy bővültek a városi funkciókhoz kapcsolódó szolgáltatások köre például az egészségügy, sport, oktatás terén.

Pest megyén belül a funkcionális központi viszonyokat – népességi súlya, foglalkoztatásban betöltött szerepe, térségi ellátó szerepköre alapján – az alábbi táblázat mutatja be, mely szerint Gyál **térségi és agglomerációs központ**:

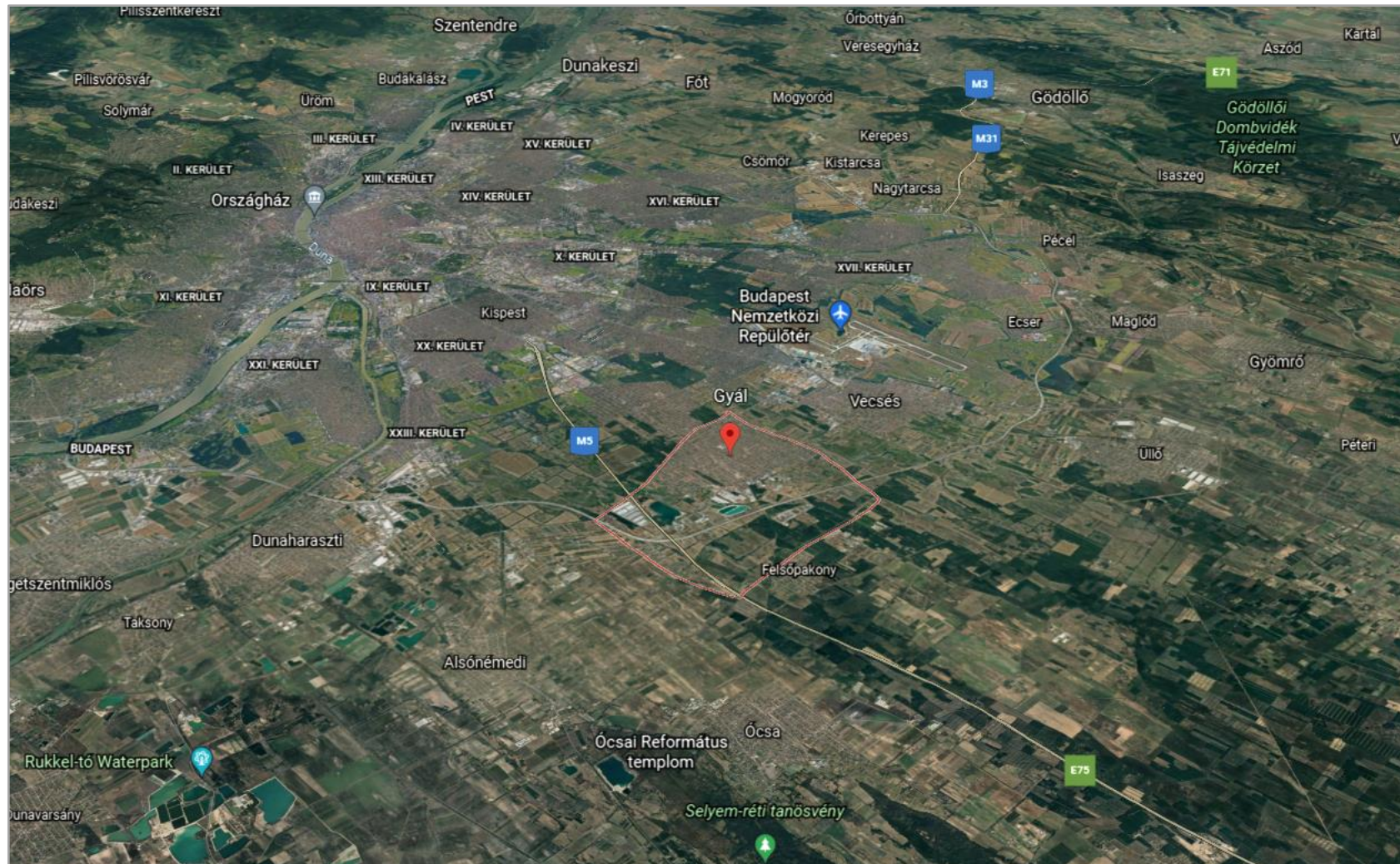
1. táblázat: Funkcionális központi viszonyok Pest megyében

Kiemelt szerepkörű központok	Központok	Térségi és agglomerációs központok	Mikrotérségi központok
<ul style="list-style-type: none"> •Érd- (Százhalombatta) •Cegléd •Gödöllő •Vác •Szentendre 	<ul style="list-style-type: none"> •Dabas •Nagykátán •Monor •Ráckeve- (Kiskunlacháza) 	<ul style="list-style-type: none"> •Aszód •Budakeszi •Dunakeszi-Fót •Gyál •Nagykőrös •Pilisvörösvár •Szigetszentmiklós •Veresegyháza •Zsámbék 	<ul style="list-style-type: none"> •Mende-Sülysáp •Örkény •Szob- (Vámosmikola) •Tápiószele •Tura

Budapesti agglomerációnak és a város kiváló közlekedés-földrajzi elhelyezkedésének köszönhető, hogy **jelentős ipari, kereskedelmi, logisztikai tőkevonzó-képességgel bír**. Az M0-M5 csomópont, valamint a vasútvonal folytán a közlekedésben kiemelkedő szerepet tölt be a **raktározás és a szállítmányozás** tekintetében. Gyál Budapest délkeleti agglomerációjának meghatározó városa.

1997 óta rendelkezik városi jogállással.

2. ábra: Gyál földrajzi környezete

Forrás: Google Earth

1.2 A TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

1.2.1 KAPCSOLÓDÁS AZ ORSZÁGOS FEJLESZTÉSI ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓHOZ

Az Országgyűlés az 1/2014. (I. 3.) OGY határozatával fogadta el a 2014-2030 időtávra vonatkozó Nemzeti Fejlesztés 2030 - Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptiót (a továbbiakban: OFTK). A dokumentum integrálja a hazai fejlesztési célokat és igényeket, meghatározza azok területi dimenzióit, valamint az ország társadalmi, gazdasági, valamint ágazati és területi fejlesztési szükségleteiből, illetve az EU 2020 Stratégiához és a Nemzeti Reform Programhoz vállalásaihoz illeszkedve hosszú távú jövőképet, fejlesztéspolitikai célokat és elveket határoz meg Magyarország számára. Az **OFTK-ban lefektetett elveket és irányokat a fejlesztéspolitika minden szintjén érvényesíteni szükséges**, beleértve jelen dokumentumot is.

A sikeres város stratégiájának 6 alapeleme az OFTK szerint:

1. ZÖLD: Élhető, vonzó és eladható környezet
2. KÉZEN FOG: Életerős közösségek- belső kohézióval, társadalmi szolidaritással
3. JÁTÉKOS: Gyermek- és családbarát
4. LOW CARBON: Egészséges élettér
5. KRE-AKTÍV: Élénk és prosperáló gazdaság, nyitott és innovatív
6. KOMPAKT: Ésszerűen tervezett, és a fizikai infrastruktúra a társadalom valódi igényeit szolgálja.

Meghatározza továbbá, hogy olyan városi jövőképek kialakítására van szükség, melyek egységes koordináció révén elősegítik, hogy a városok térségi és gazdasági szempontoknak is megfelelő **integrált stratégiai szemléletet** képviselhessenek, melyekben a térségalkotó, hasonló adottságokkal rendelkező települések egymás fejlesztési intézkedéseit nem kioltva, hanem **összehangolt tervezésük és fejlesztéseik révén hatékonyabb rendszereket** alakítanak ki, egyeztetve a helyi társadalom képviselőivel, a települést használó csoportok preferenciáival.

Az OFTK négy horizontális szempontot jelöl ki, ezek a következők:

1. Befogadás – társadalmi felzárkózás
2. Esélyegyenlőség megteremtése nemzetiségi identitás erősítése
3. Fenntartható fejlődés – fenntartható növekedés
4. Értékmegőrzés és intelligens növekedés

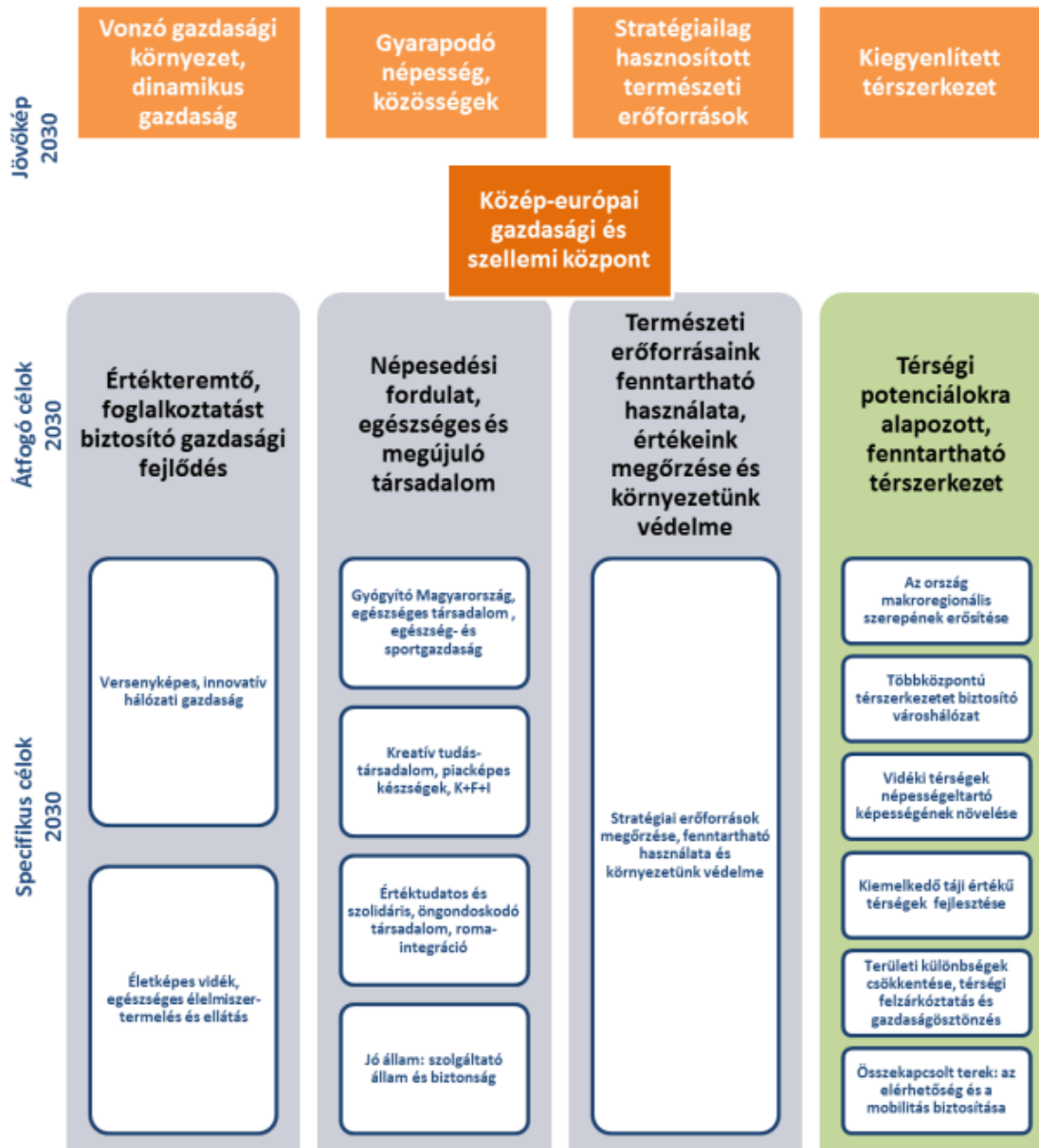
A 2030-ig elérni tervezett jövőkép elérése érdekében az OFTK átfogó célokat, specifikus célokat és nemzeti prioritásokat határoz meg.

Gyál számára a város adottságai és lehetőségei szempontjából kiemelten fontos specifikus célkitűzések:

1. Versenyképes, innovatív hálózati gazdaság
2. Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség-és sportgazdaság
3. Kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I
4. Többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat
5. Összekapcsolt terek: az elérhetőség és a mobilitás biztosítása

A felsorolt specifikus célkitűzés erőteljes kapcsolódását a lakossági igények és a kvantitatív vizsgálatok is alátámasztják.

3. ábra: Az OFTK célrendszere

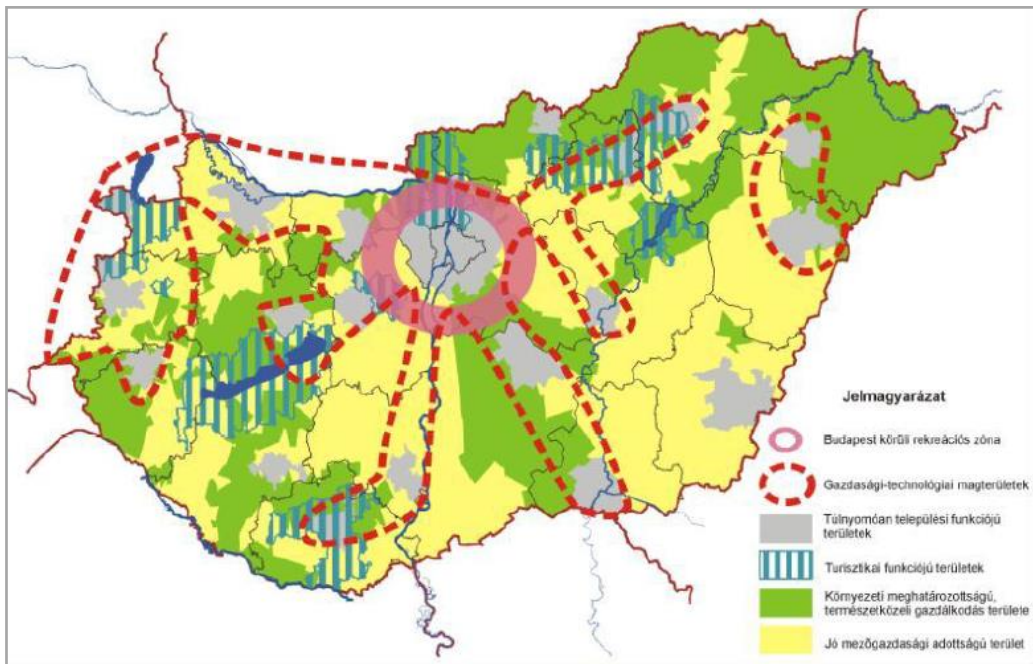

Forrás: OFTK

Gyál városát külön nem nevesíti a dokumentum, de több érintettsége is van az egyes fejlesztési célterületekben.

A város, a területpolitikai irányok meghatározásához kapcsolódó térszerkezeti jövőkép összesítését tartalmazó funkcionális térségek alapján érintett a **Budapest körüli rekreációs zónával, gazdasági-technológiai magterülettel és a túlnyomóan települési funkciójú területtel.**

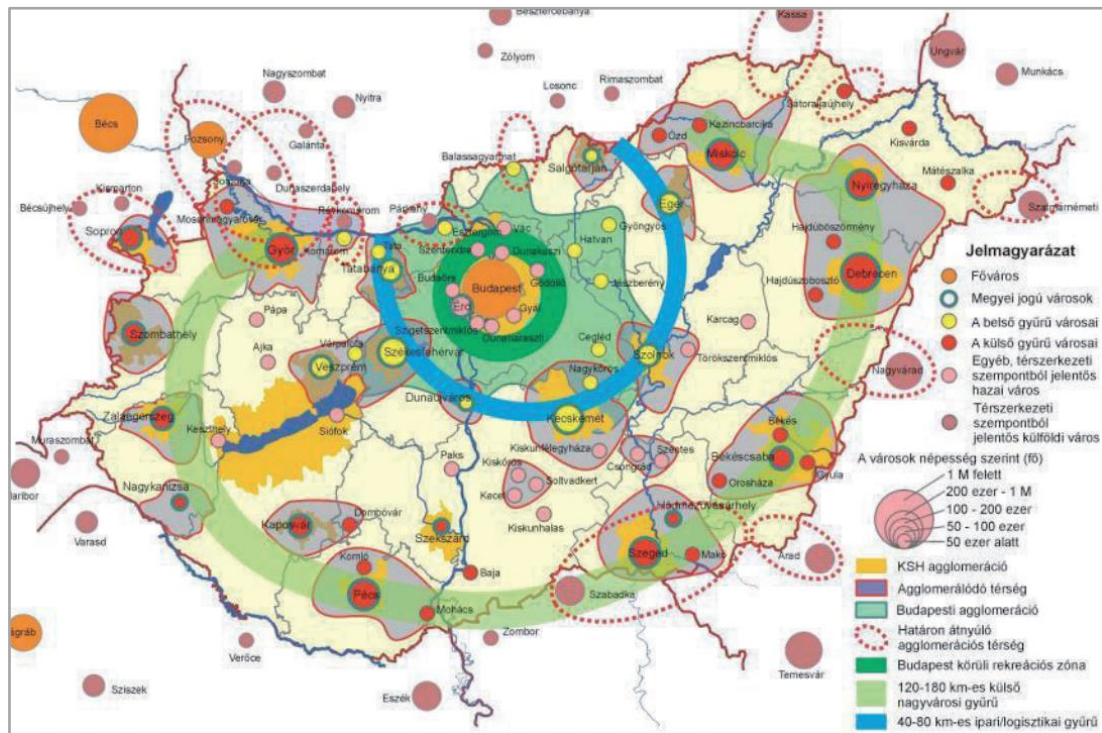
4. ábra: Funkcionális térségek

Forrás: OFTK

Az **agglomeráció kihívásai** az óriási tömegigényeket kiszolgáló közlekedés, fokozódó beépítés és a települések összenövése, lakó és termelő-szolgáltató funkciók kedvezőtlen keveredése, valós városi funkciók hiánya, megfelelő oktatási-nevelési közszolgáltatások biztosítása.

5. ábra: Városhálózat (külső és belső városi gyűrű)

Forrás: OFTK

A metropolisztérség¹ Gyálra vonatkozatható fejlesztési irányai:

- Nemzetközi gazdaságszervező szerepének erősítése (pénzügyi szolgáltatások, K+F, tudásipar és high-tech iparágak megtelepedésének, jelenlétének ösztönzése).
- Budapest kapuvárosi szerepének erősítése az Európai Unió és a Balkán, valamint Kelet-Európa között – nyitás a déli és keleti nagyvárosok felé. „Duna Stratégiához” kapcsolódó fejlesztési lehetőségek kiaknázása.
- Nemzetközi piaci folyosók csomóponti helyzetéből származó földrajzi előnyök kihasználása (pl. makroregionális logisztikai funkció kiépítése).
- Nagytérségi léptékben is kiegyensúlyozott zöldfelületi rendszer, ökológiai és rekreációs szereppel rendelkező „zöld gyűrű” kialakítása (Budai-hegység, Pilis, Visegrádi-hegység, Gödöllői-dombság, Ócsai TK, Duna-mente, Tétényi-fennsík stb.), az agglomerációs települések fizikai összenövésének megakadályozása.
- Az egészséges környezet megteremtése, értékeink megőrzése, a sokszínű területhasználat és a hatékony működésű városszerkezet, a közlekedéshálózat törekedjen a városszerkezet hatékony támogatására és kiszolgálására. Intelligens közlekedési rendszer.
- Felszíni és felszínalatti vizek egészséghez és egészséges környezethez való hozzájárulásának növelése.
- A térség legyen az európai zöld gazdaság egyik centruma. Hatékony energiafelhasználás és klímavédelem.
- Befogadó és támogató társadalom kialakítása.
- Családbarát környezet és (köz)szolgáltatások, családbarát munkavállalási feltételeinek biztosítása (pl. digitális infrastruktúra fejlesztésével a távmunka lehetőségeinek bővítése). - Rugalmas lakásstruktúra.
- A „Budapest Üzleti Régió” közúti, vasúti infrastruktúrájának és közösségi közlekedési kapcsolatainak fejlesztése, egységes közösségi közlekedési rendszerének kialakítása

Az OFTK az OECD lehatárolás szerint a 120 fő/km² népsűrűség alatti térségeket tekinti vidéki térségnek, melybe Gyál városa nem tartozik bele, azonban a **tanyás térség lehatárolásába igen**. Továbbá a klímaváltozás hatásaival szemben leginkább sérülékeny térségek közül az **aszály és hőhullámok szempontjából legsérülékenyebb térségbe** tartozik.

1.2.2 KAPCSOLÓDÁS PEST MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJÁHOZ ÉS PROGRAMJÁHOZ

Pest Megyei Önkormányzat 2021. áprilisában vizsgálta felül a Pest Megyei Területfejlesztési Koncepció 2014-2030 c. dokumentumot, melynek első kötete a helyzetfeltárás, második kötete a javaslatlattétel.

Helyzetfeltárás főbb és jelen dokumentum szempontjából releváns megállapításai települési és járási szinten:

- Az egy működő vállalkozásra jutó helyi iparüzési adó bevétel -Pest megyei járások közül- a második legmagasabb a Gyáli járásban

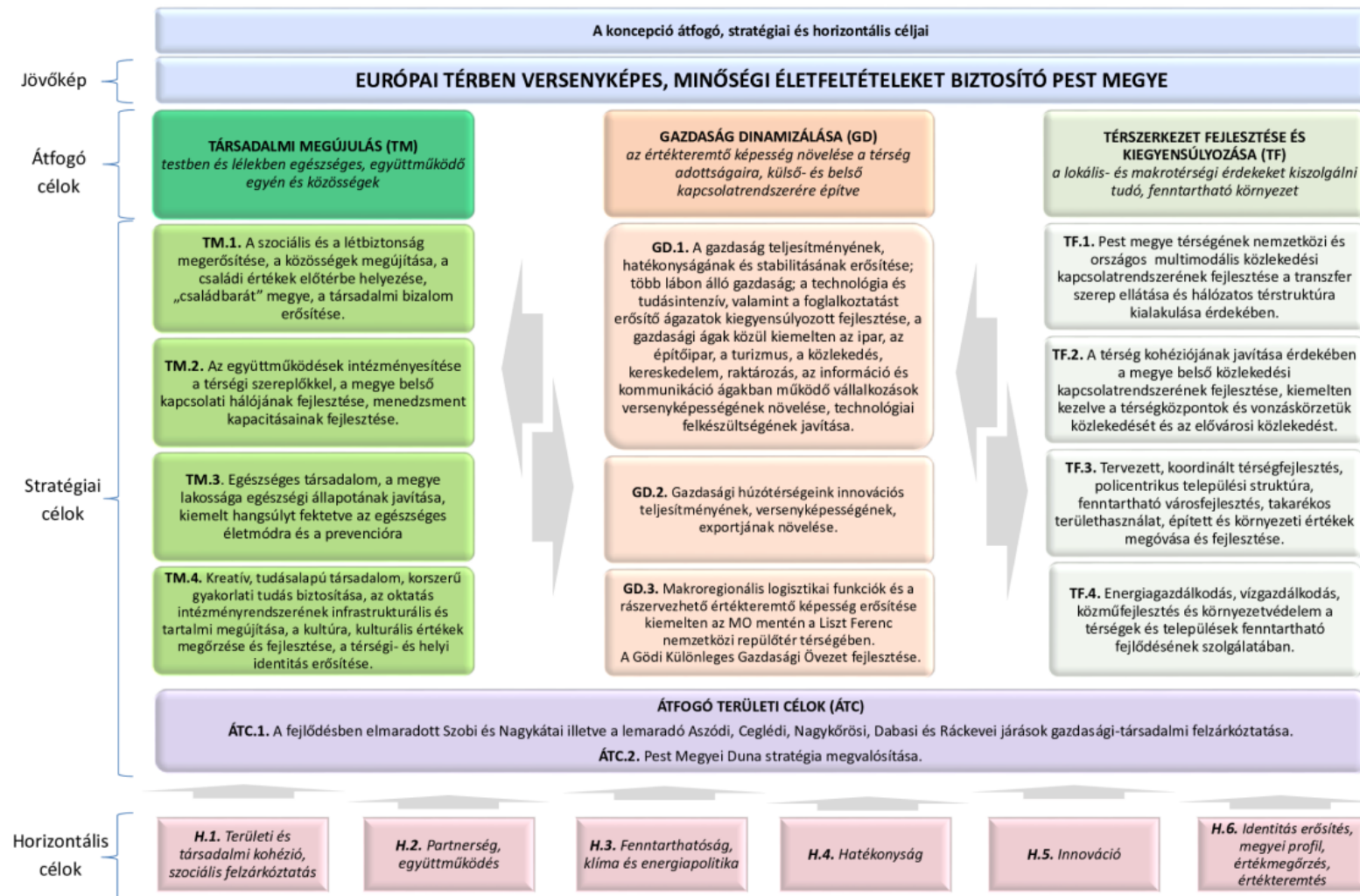
¹ Metropolisztérség: Budapest és Pest megye várostérsége, nagyvárosi régiója például metropolisz, de egy metropolisz létrejöttének nem előfeltétele a több milliós népesség. A térségi integráció mértéke és jellemzői alapján néhány százazres várostérségek is metropolisznak tekinthetők. A meghatározás fontos kritériuma, hogy ezek a részek szorosan összekapcsolódnak, integrált módon működnek a gazdaság, a közmű-, közlekedési és egyéb infrastruktúrák, továbbá a munkaerőpiac és a lakáspiac tekintetében. A metropolisztérség alapesetben egy sűrűn lakott városi magból, többé-kevésbé egybefüggően épített városi térségből – agglomeráció – valamint egy alacsonyabb népsűrűséggel bíró, karakterében nem feltétlenül városias környező területből áll. (Pl. Ruhr-vidék, Bécs-Pozsony város pár (CENTROPA), Felső-Szilázia Metro).

- „Gateway” Pest megye Kapuja lehet a Gyáli térség, mely térség fejlődését az M0 és a repülőtér közelsége határozza meg. A térségre jellemző, hogy fiatalos, gyorsan növekedő, sok a családháztartás és a gyermeket nevelő család. A népesség iskolázottsága ugyanakkor átlagos, vagy az alatti, többnyire a „kékgalléros” munkáscsaládok számára jelentenek otthont. A gyors népességnövekedés, illetve a gazdasági növekedés hatásai együttesen jelentős nyomást gyakorolnak a különböző települési infrastruktúra elemekre.
- Térségi és agglomerációs központ közé sorolja Gyált.
- Azok közé a járások közé tartozik, ahol a gazdasági területfelhasználás céljára történő terület-igénybevétel a legnagyobb.
- Az ivóvíz szennyezettség problémája fennáll.
- HIPA által kezelt projektek között szerepel a CooperVision CL Kft. több mint 100 millió euró értékű gyáli beruházása, mely által közel ezer munkahely jött létre.

A megyei területfejlesztési koncepció hivatott arra, hogy a megye egészének tervezési alapjait lerakja. Ezért a koncepció úgynevezett teljes tervezés, mely kiterjed:

- a megye társadalmi, gazdasági és környezeti területi alrendszerére egyaránt, beleértve vidéki térségekkel kapcsolatos témaköröket;
- a megye fejlődése szempontjából fontos témákra, ágazatokra;
- a megyei szinten és a központi szinten kezelhető témákra és ágazatokra egyaránt;
- az önkormányzat és a közszféra tevékenységeivel befolyásolható témákra és ágazatokra, de emellett számba veszi a gazdasági szereplők, a vállalkozások, a civil szervezetek, egyházak és egyéb társadalmi szervezetek felelősségi körébe tartozó feladatokat.

6. ábra: Pest Megyei Fejlesztési Koncepció átfogó, stratégiai és horizontális céljai

Forrás: Pest Megyei Területfejlesztési Koncepció

Pest megye központjainak meghatározásában **Gyál járási és agglomerációs központ** Aszód, Dunakeszi-Fót, Nagykőrös, Pilisvörösvár, Szigetszentmiklós, Veresegyház, Zsámbék, Szob mellett.

A területfejlesztési koncepció tartalmazza, hogy a „funkcionális várostérségek” válnak az OFTK szerint a magyar területfejlesztési gyakorlat alapegységeivé. Pest megye fejlesztésének célja e vonatkozásban a fenntartható várostérségi fejlődés biztosítása, ezért Monor- Gyál- Vecsés várostérsége (nyugati irányban a szomszédos budapesti kerületekkel összehangolva) együtt tervezendő várostérség.

Ehhez kapcsolódóan operatív célként fogalmazza meg:

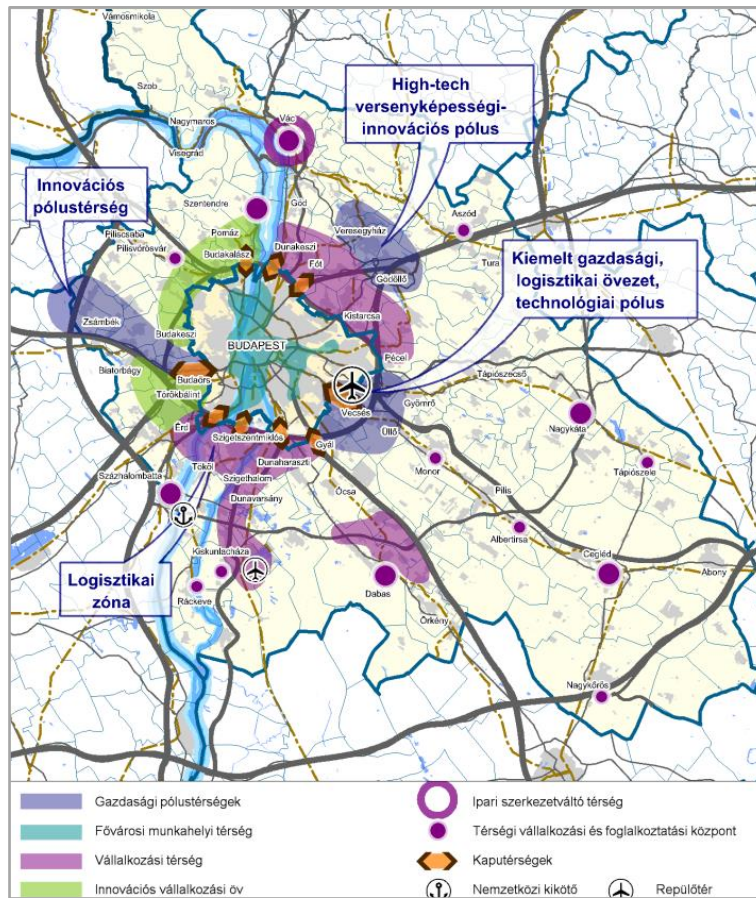
- A meglévő ellátási funkciók minőségének javítása.
- Az ellátó, szolgáltató és foglalkoztató központok funkcióbővítő fejlesztése.
- A középfokú intézményi és ellátási szint elérhetősége maximum 20-30 percen belül.
- Minden 10000 feletti lakosságszámú településen az ellátási funkciók teljes körének biztosítása
- A városi szerepkörű települések (kivéve a 6000 lélekszám alattiak) igazgatási funkcióinak bővítése.
- Települési együttműködések és településtársulások létrejöttének szorgalmazása, a meglévők együttműködési területének bővítése.
- A főváros (illetve annak cégei) és az agglomerációs települések együttműködésének fejlesztése az ellátandó feladatok racionális megosztása és összehangolása érdekében.

Fenntartható városokra vonatkozó operatív célok:

- A városok szociális ellátórendszerének fenntartható fejlesztése, a nehéz helyzetbe került emberek, családok segítése, megfelelő infrastruktúra fejlesztésével és felzárkóztatási programok segítségével.
- Az oktatás, nevelés körülményeinek javítása, a környezettudatosság elmélyítése
- A városok közlekedésének fenntartható, innovatív átalakítása
- A városok vízgazdálkodásának ökológiai szemléletű átalakítása, megújítása
- A városok épületállományának környezeti szempontokat figyelembe vevő energetikai megújítása.
- A városok zöldterületeinek megújítása
- A hulladékgazdálkodás ökológiai szemléletű átalakítása

Területi célokhoz kapcsolódó megyei kiemelt fejlesztési térségek -a gazdaságfejlesztés speciális területei közül, a pólustérségek meghatározásánál **Gyál a logisztikai zónába tartozik**, Érddel, Százhalombattával, Szigetszentmiklóssal, Dunakeszivel, Fóttal, Kistarcsával, Dabassal és Újhartyánnal.

7. ábra: A gazdaságfejlesztés speciális célterületei Pest megyében

Forrás: Pest Megyei Területfejlesztési Konceptió

A fenti ábrán **Gyál kaputérségként** szerepel a vállalkezési térség és a gazdasági pólustérségek határain.

A válság előtt a Pest megyei építő- és építőanyag ipar nagymértékben hozzájárult a megye gazdasági teljesítményének növekedéséhez és arányait tekintve nagyobb szerepet töltött be a termelésben és a foglalkoztatásban, mint az más hazai térségre jellemző. Erre tekintettel meghatározásra kerültek az **építőanyagipar fejlesztésének célterületei**, melyben Gyál is szerepel.

Építőanyagipar fejlesztésének operatív céljai:

- A megye építőanyag-iparának fejlesztése, különös tekintettel a rendelkezésre álló nyersanyagforrásokra való fokozottabb építésre.
- A térségi cementgyártás jövőjének újragondolása, átszervezésének menedzselése, együttműködve az érintett szomszédos megyékkel (Komárom-Esztergom), érdekeltekkel. A gyárak fejlesztésének alapvetően a folyamatok optimalizálását, az energiahatékonyságot és a károsanyag-kibocsátás csökkentését kell jelentenie.
- Az építés és különösen az alapanyaggyártás hatékonyságának, energiahatékonyságának erősítése, a fajlagos költségszint jelentős csökkentése a technológiai fejlesztések ösztönzésével és a tudástranszfer támogatásával (tanácsadó mérnöki feladatok, területi tudásközpont, területi és ágazati partnerség, KKV tanácsadás).
- A vállalkezói és menedzsment-ismeretek bővítése, az építőipari szakképzés bővítése, térségi igényekhez illeszkedő képzési struktúra (képzési hely és szakma).

- Az építőipar CO₂-kibocsátásának csökkentése, a bányaterületek rekultivációja, a hulladék kezelése, újrafelhasználása és újrahasznosítása (körforgásos gazdaság), a környezeti, vízgazdálkodási káros hatások csökkentése, továbbá általában a termelés és az építkezések helyi közösségekre és globális környezetre gyakorolt hatásának csökkentése.
- A klímaváltozás hatását is kiemelten figyelembe vevő alternatív építőanyagok, építési módok kifejlesztése, a hagyományos építőanyagok felhasználásának támogatása, bio-házak, passzívházak kifejlesztésének, építésének kiemelt támogatása.
- A lakásépítés-, felújítás, korszerűsítés támogatása.
- Technológiai szakosodás, környezetbarát technológiák és más „feltörekvő szegmensek” fejlesztésének ösztönzése, mintaprojektek támogatása a kiemelt beruházásoktól a helyi gazdaság, kistelepülések elérését lehetővé tevő önkéntességi alapú projektekig bezárólag.
- Értéklánc-alapú klaszteresedés, együttműködések, nemzetközi beágyazottság erősítése.
- A belső, helyi erőforrások (építőanyagok) használatának felkutatása és alkalmazása, fenntartható tájgazdálkodás biztosítása.
- A megyei épített örökségállománynak védelme és karbantartása. A kulturális örökség fenntartásából, üzemeltetéséből, felújításából és hasznosításából fakadó feladatok támogatása.
- Az építőipari alapanyagok (pl. homok, kavics) bányászatánál a környezeti, vízgazdálkodási káros hatások csökkentése.

A Pest Megyei Területfejlesztési Program 2021-2027 ugyancsak ebben az évben került elfogadásra. A 2021-2027-es időszakra öt cselekvési területet (prioritást) tartalmaz:

I. Prioritás: Versenyképes Pest megye: a megye több lábon álló gazdaságának dinamizálása

A prioritás a megye gazdaságának megerősítését, a vállalkozások versenyképességének, hatékonyságának javítását célozza, különös tekintettel a megye húzóágazataira és gazdasági szempontból kiemelt jelentőségű térségeiben

II. Prioritás: Szolidáris Pest megye: a megye társadalmi-gazdasági lemaradásban lévő térségeinek (Szobi, Aszódi, Dabasi, Ceglédi, Nagykátai, Nagykőrösi és Ráckevei járásainak) komplex fejlesztése

A prioritás a megye leszakadó járásainak komplex fejlesztését célozza, melyben első sorban a társadalmi kohézió, felzárkózás, esélyegyenlőség megteremtésén keresztül kívánjuk megteremteni a hosszú távú fejlődés alapjait, egyúttal lépéseket teszünk a közlekedés helyzetének javítására és ezek eredőjeként a helyi gazdaság megerősítésére.

III. Prioritás: Elérhető Pest megye: közlekedésfejlesztés Pest megye nemzetközi, regionális és térségi kapcsolatainak javítása érdekében

A megye kiváló közlekedés földrajzi helyzetére alapozva kívánjuk megerősíteni a megye és az egész nagyrégiónak a transzeurópai közlekedésben betöltött szerepét, oly módon hogy egyúttal a megye belső közlekedési kapcsolatainak fejlesztésére is nagy hangsúlyt fektetünk, hiszen a közlekedés elemeinek készen kell állniuk e két szintű makroregionális és az intraregionális közlekedés fenntartható kiszolgálására.

IV. Prioritás: Élhető Pest megye: települési infrastruktúra- és környezetfejlesztés az élhetőbb-, fenntarthatóbb lakókörnyezetért

A prioritás egy a mainál kiegyensúlyozottabb policentrikus térszerkezet létrehozását célozza, mindezt úgy, hogy az egyes települések környezetükkel összhangban, fenntartható módon működjenek, az ott élők számára kedvező lakó és életkörülményeket teremtvé.

V. Prioritás: Emberközpontú Pest megye: képzett-, egészséges-, együttműködő-, értékeit megőrző és fejlesztő-, a lemaradókat segítő megyei társadalom építése

Az egyén boldogulása a társadalom megfelelő működésének az alapja, a prioritás a magas színvonalú egészségügyi, oktatási, rekreációs és kulturális szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférést kívánja megvalósítani.

Pest megye települési önkormányzatainak számára **elsődleges támogatási lehetőséget biztosít a TOP Plusz**, melyhez további európai uniós támogatási forrás lehet a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz (RRF), valamint a közvetlen uniós elosztású források (LIFE, Horizon EU, European Urban Initiative).

2. táblázat: A TOP Plusz prioritásainak Pest megyei indikatív forráskeretei

	Prioritás	Forrás (Mrd Ft)
Terület-és Településfejlesztési Operatív Program Plusz	1: Versenyképes megye	106,035
	2: Klímabarát megye	12,692
	3: Területi humán fejlesztések	24,23
	Összesen	142,950

Forrás: Pest Megye Területfejlesztési Program

A programban megfogalmazott prioritások és intézkedések az alábbiak szerint kapcsolhatók össze a forrásokkal:

- A Pest Megyei Területfejlesztési Program I. prioritása „Versenyképes megye: Pest megye több lábón álló gazdaságának dinamizálása” közvetlenül a vállalkozások számára tervez beavatkozásokat. Forrásoldalról a tervezett általános vállalati fejlesztések elsődleges forrását a GINOP+ Vállalkozásfejlesztés, kiemelt stratégiai ágazatok fejlesztése, digitalizáció (PO1), valamint Kutatás, fejlesztés, innováció (PO2) prioritásai jelentik, illetve elérhetőek lesznek még egyéb közvetlen EU források, mint a kutatás, fejlesztés, innovációs fejlesztések támogatása érdekében létrehozott Horizon Europe. A vállalkozások foglalkoztatási gondjainak mérséklésére pedig közvetlen forrást a GINOP+ Fenntartható munkaerőpiac (PO3) és Ifjúsági garancia (PO4) prioritásokban megfogalmazott programok biztosítanak. Ezek hatását a TOP Plusz forrásai is erősítik, többek között a területi humán fejlesztések (PO3) keretei között meghirdetett foglalkoztatási paktum.
- A 2. megyei prioritás a „Szolidáris megye: Pest megye társadalmi-gazdasági lemaradásban lévő térségeinek (Aszódi, Dabasi, Ceglédi, Nagykátai, Nagykőrösi, Ráckevei és Szobi járásainak) komplex fejlesztése ” c. várhatóan nem tud integrált programként megvalósulni, az ebben deklarált fejlesztési igények több finanszírozó programon keresztül tudnak érvényre jutni. Ebben az esetben is a helyi gazdaságfejlesztési intézkedés alapját a GINOP+ (PO1-PO4) és a TOP (PO1, PO3) fentebb említett fejlesztési prioritásai jelentik. A térségi társadalmi felzárkóztatási programhoz TOP+ (PO1 és PO3) prioritásain, valamint az EFOP+ prioritásaiban megfogalmazott intézkedéseken keresztül rendelhető források.
- A 3. prioritás „Elérhető Pest megye: Közlekedésfejlesztés Pest megye nemzetközi, regionális és térségi kapcsolatainak javítása érdekében” c. prioritásban a legnagyobb fejlesztési forrásigény található, mely döntően a települések igényeit tartalmazza, de megjelenik benne a közösségi közlekedés fejlesztésének szükségessége, valamint a nemzetközi közlekedési kapcsolatok fejlesztésének igénye is. Ugyan ez utóbbi nem megyei feladat és hatáskör, a megyei területfejlesztési koncepcióban megfogalmazott „hálózatos kialakítást” utóbbi fejlesztések nagyban szolgálnák. A prioritás egyes kisebb volumenű, alapvetően a helyi, illetve megyén belüli közlekedés fejlesztési intézkedéseivel (2-3. intézkedések), a TOP+ (PO1)

versenyképes megye prioritásában található helyi gazdaságfejlesztés, illetve településfejlesztés, települési szolgáltatások intézkedéseiben megfogalmazott programok biztosíthatnak forrást. Ezen túl a nagyobb jelentőségű közlekedési fejlesztéseket a KözOP+ forrásaiból lehet majd finanszírozni.

- A 4. prioritás „Élhető megye: települési infrastruktúra- és környezetfejlesztés az élhetőbb-, fenntarthatóbb lakókörnyezetért” c. prioritásban foglalt intézkedések közül a fenntartható városfejlesztésre a TOP+-ban nevesített intézkedés található, így e beavatkozáshoz dedikált források állnak rendelkezésre. A többi intézkedéshez a KEHOP+ prioritásai és kiegészítő forrásként a TOP+ (PO1 és PO2) intézkedései szolgáltatnak háttérrel.
- Az 5. prioritás „Emberközpontú megye: képzett-, egészséges-, együttműködő-, értékeit megőrző és fejlesztő-, a lemaradókat segítő megyei társadalom építése” c. prioritásban megfogalmazott akciókhoz a TOP+(PO1 és PO3) prioritásain, valamint az EFOP+ prioritásaiban megfogalmazott intézkedéseken keresztül rendelhető források.

1.2.3 EGYÉB TÉRSÉGI FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓKHOZ, PROGRAMOKHOZ VALÓ KAPCSOLÓDÁS

1.2.3.1 PEST MEGYE INTEGRÁLT TERÜLETI PROGRAMJA

A Kormány az 1781/2021. (XI.2.) Korm. határozattal fogadta el Pest megye Előzetes Integrált Területi Programját (EITP). Az EITP 12 várost sorol a fenntartható városok programra javasolt települések közé, melyek között szerepel **Gyál járásközpont 4,5 Mrd Ft forráskerettel** (ERFA 3,72 Mrd Ft, ESZA 780 MFt). A fenntartható városfejlesztési programban részt vevő városokat remélhetőleg az átmeneti időszakon átsegíti, megerősíti centrális funkcióikat és hozzájárul a városok és környezetük fenntartható működéséhez, fejlődéséhez az elkülönített forrás.

8. ábra: Fenntartható városok program települései

Forrás: EITP

Földrajzilag meghatározott fejlesztési célterületek közül Gyál a kelet-agglomerációhoz tartozik, mely Pest megye legdinamikusabban fejlődő térsége, ami azonban kihívásokat is hordoz magában. A gyors gazdasági és népességnövekedéssel a települési infrastruktúra fejlesztés nehezen tart lépést, eltérő mértékben ugyan, de szinte mindenütt probléma a hiányos ellátórendszer. A gyors városiasodás miatt a településeken komoly településfejlesztési, településrendezési problémák is felmerülnek. A vándorlás az agglomerációs települések társadalmát is jelentősen átalakította, ami a városias élet terjedését és az azzal kapcsolatos problémákat is magával hozta e térbe. A 2021-2027 időszak fejlesztéseiben ezekre a **gyors növekedés okozta problémákra kell fenntartható megoldásokat találni**.

Településdifferenciálás és projektkiválasztás az ITP 2021-2027 szerint Gyál a következő fejlesztés irányokkal érintett:

- üzleti infrastruktúra fejlesztésre alkalmas terület,
- bölcsőde férőhelybővítő beruházás, felújítás támogatott,
- óvoda fejlesztés felújítás esetén támogatott.

Nem javasolt:

- turisztikai célú fejlesztésre,
- mivel nem érintett vízkárral vagy csak kis mértékben veszélyeztetett település, ezért az Élhető település kékinfrastruktúra kiépítésére,
- nincs szegregátuma, ezért szociális városrehabilitációra.

1.2.3.2 GYÁL VÁROS ÖNKORMÁNYZATÁNAK GAZDASÁGI PROGRAMJA

2020-2024 közötti időszakra vonatkozó gazdasági program az alábbi 8 témához kapcsolódó fejlesztési elképzeléseket határozza meg:

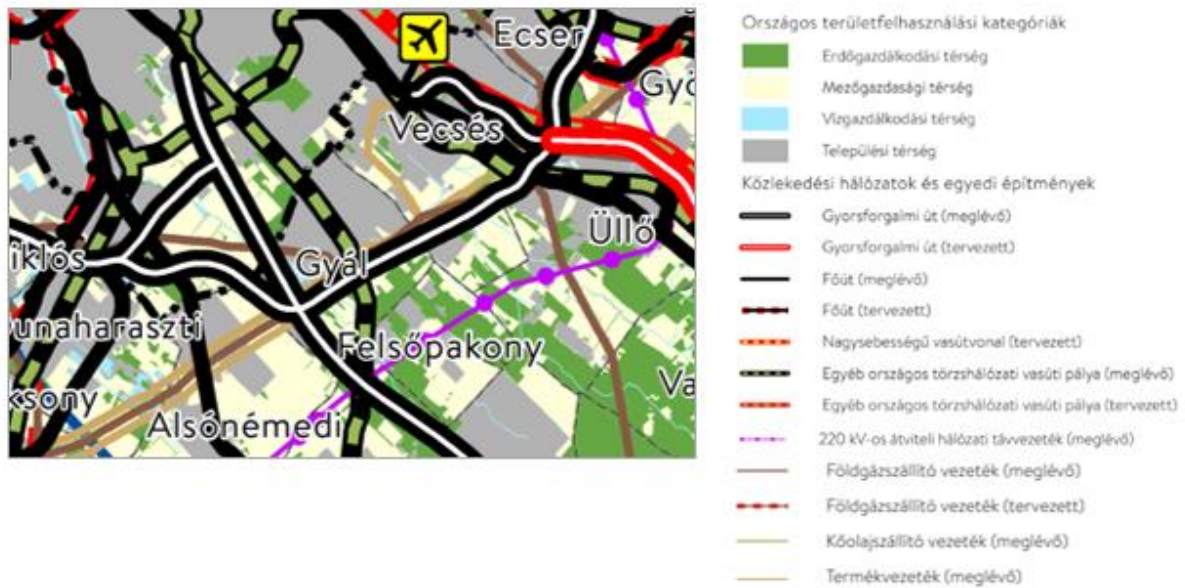
- ZÖLD GYÁL: Gyáli Klímastratégia kidolgozása, Gyáli Környezetvédelmi Program megalkotása, Energiamegtakarítási Intézkedési Terv elkészítése, Gyáli Faültetési Program folytatása, városközpont parkosítása, új parkok, közösségi terek kialakítása
- IDŐSBARÁT GYÁL: Multifunkciós Idősek Otthona megépítése, házi segítségnyújtás, és jelzőrendszeres házi segítségnyújtás bővítése
- IFJÚSÁG-, ÉS GYERMEKBARÁT GYÁL: Liliom és Tulipán Óvoda, és a Bóbita Bölcsőde udvarának korszerűsítése, Gyáli Iskolakezdési Program kiterjesztése, Popup Park kialakítása, Gyermek-, és ifjúság(védelmi) stratégia kidolgozása (Ifjúsági Konceptió)
- FITT GYÁL: Street workout park fejlesztése, Tátika Óvoda Ovi-foci pálya kialakítása, sportcsarnok és sportpálya fejlesztése
- EGÉSZSÉG ÉS GYÁL: Szakellátás rendbetétele, egynapos sebészet elindítása, házi orvosi-, házi gyermekorvosi-, fogorvosi-, és védőnői alapellátás zavartalan működtetése, és biztosítása
- OKOS GYÁL: Digitális Hivatal, e-szolgáltatások kiterjesztése, EUWiFi pályázat, okospadok, intelligens zebrák telepítése
- BIZTONSÁGOS GYÁL: Közlekedési Konceptió felülvizsgálata, fekvőrendőrk kialakítása-, és figyelemfelhívó táblák kihelyezése a közintézményeknél, Közvilágítás fejlesztése, gyalogátkelőhelyek létesítése, Kamerarendszer bővítése, KRESZ-oktatás bevezetése az általános iskolákban
- INNOVATÍV GYÁL: Kisvállalkozói park elindítása, MÁV kisállomás környékének rendbe tétele, járdafelújítások, gyalogátkelők fejlesztése.

1.3 A TERÜLETRENDEZÉSI TERVEKKEK VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény területrendezési terveket érintő fejezetei (OTrT) 2019. március 15-én hatályba lépett.

Az OTrT átfogó célja az, hogy az ország egészére, valamint egyes kiemelt térségekre meghatározza a térségi területfelhasználás feltételeit, a műszaki infrastruktúra-hálózatok összehangolt térbeli rendjét, a terület- és gazdaságfejlesztés hatékony területi, területhasználati orientálása érdekében, tekintettel a fenntartható fejlődésre, valamint a területi, táji, természeti, ökológiai és kulturális adottságok, értékek, honvédelmi érdekek és a hagyományos tájhasználat megőrzésére, illetve erőforrások védelmére.

9. ábra: Ország szerkezeti terve (kivonat)

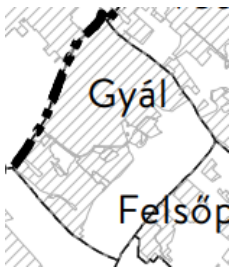

Forrás: OTrT

Az OTrT Gyál területét érintő szerkezeti elemei az alábbiak:

- M0: Budakalász (11. sz. főút) - Szigetmonostor - Budapest [IV. ker.] - Dunakeszi - Budapest [XV. ker.] - Fót - Csömör - Budapest [XVI. ker.] - Kistarcsa - Nagytarcsa - Budapest [XVII. ker.] - Ecsér - Üllő - Vecsés - Gyál - Budapest [XXIII. ker.] - Dunaharaszti - Szigetszentmiklós - Budapest [XXII. ker.] - Diósd - Törökbálint - Batorbágy (M1)
- M5: Budapest - Kecskemét - Kiskunfélegyháza - Szeged - Röske - (Szerbia)
- Meglévő földgázszállító vezeték:
 - 404: Vecsés - Gyál - Budapest [XXIII. kerület] - Szigetszentmiklós
 - 406: Vecsés - Gyál - Bp. [XXIII. kerület] - Szigetszentmiklós - Budapest [XXI. kerület]
- Budapesti Agglomeráció települése
- Térségi szerepkörű összekötő utak:
 - Vecsés - Gyál - Bp. [XXIII. kerület] - Szigetszentmiklós - Budapest [XXI. kerület]
 - Dunaharaszti - Alsónémedi - Gyál
- Tervezett térségi kerékpárútvonal:
 - Ecsér - Vecsés - Gyál - Alsónémedi – Dunaharaszti
 - Budapest XIX. kerület - XVIII. kerület - Gyál – Ócsa
- 142. sz. Budapest-Lajosmizse-Kecskemét vasútvonal

Az OTrT övezeteinek városi érintettsége:

Térkép részlet	Jelmagyarázat	Övezet neve
	<ul style="list-style-type: none"> Ökológiai hálózat magterületének övezete Ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete Ökológiai hálózat puffertérületének övezete 	<p>ökológiai hálózat magterületének övezete, ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete és az ökológiai hálózat puffertérületének övezete</p>
	nem érintett	kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete
	 Erdők övezete	erdők övezete
	nem érintett	világörökségi és világörökségi várományos területek övezete
	nem érintett	honvédelmi és katonai célú terület övezete

Gyál a területrendezési tervek készítésének és alkalmazásának kiegészítő szabályozásáról szóló 9/2019. (VI.14.) MVM rendelet szerinti

- jó termőhelyi adottságú szántók övezetével nem érintett,
- erdőtelepítésre javasolt terület övezetével nem érintett,
- tájképvédelmi terület övezetével nem érintett,
- vízminőség-védelmi terület övezetével ÉRINTETT,

- nagyvízi meder övezetével ÉRINTETT,
- VTT-tározók övezetével ÉRINTETT.

Pest megye területrendezési tervéről szóló 10/2020. (VI.30.) Pest Megye Önkormányzata Közgyűlésének önkormányzati rendeletének (PMTrT) célja, hogy meghatározza Pest megye egyes térségei terület-felhasználásának feltételeit, a műszaki infrastrukturális hálózatok összehangolt térbeli rendjét, tekintettel a fenntartható térségfejlődésre, valamint a területi, táji, természeti, ökológiai és kulturális adottságok, értékek megőrzésére, illetve a természeti erőforrások védelmére, és fenntartható használatára.

A rendelet hatálya – az egyedileg meghatározott övezetek kivételével – Pest megye közigazgatási területéből a Budapesti agglomeráció területén kívüli területekre terjed ki. Az egyedileg meghatározott övezetek meghatározása és szabályozása a megye teljes közigazgatási területére kiterjed.

10. ábra: Budapesti Agglomeráció Területrendezési Terve

Forrás: OTrT

A megyei övezetekre vonatkozó *területrendezési tervek készítésének és alkalmazásának kiegészítő szabályozásáról* szóló 9/2019. (VI.14.) MVM rendelet szerinti

- ásványi nyersanyagvagon övezete által érintett települések övezetével ÉRINTETT
- rendszeresen belvízjárta terület övezetével nem érintett
- földtani veszélyforrás terület övezete által érintett települések övezetével nem érintett.

Az egyedileg meghatározott megyei övezetek közül **Gyál a logisztikai fejlesztési támogatott célterülete** által érintett település övezettel érintett.

3. táblázat: Budapesti Agglomeráció településeinek területi mérlege (Gyál)

Megnevezés	
Települési térség területe (ha)	1446,65
Település közigazgatási területe (ha)	2493,16
Települési térség területének aránya (%)	58,02

Forrás: OTrT

1.4 A SZOMSZÉDOS TELEPÜLÉSEK HATÁLYOS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVEINEK - AZ ADOTT TELEPÜLÉS FEJLESZTÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ - VONATKOZÓ MEGÁLLAPÍTÁSAI

Gyál szomszédos települései Vecsés, Felsőpakony, Ócsa, Alsónémedi, Budapest XVIII. Pestlőrinc, Budapest XXIII. Soroksár).

A következő szempontok szerint indokolt vizsgálni a szomszédos települések településszerkezeti terveit:

- határos területek összehasonlítása, területhasználati besorolás,
- a beépült, illetve beépítésre szánt területek összenövése a közigazgatási határ mentén,
- a szomszédos települések közlekedési hálózati kapcsolatai, a város ebből származó környezetterhelése, fejlesztési igényei,
- a szomszédos települések külterületeinek jellemző használata,
- a közös fejlesztési lehetőségek vizsgálata,
- az elhatározott fejlesztési irányok összehangolása, főképp lakó- és gazdasági területek vonatkozásában.

A fenntartható városfejlesztési stratégia és a TVP tervezésére hatással lévő szomszédos települések közigazgatási határai mentén konfliktust eredményező településfejlesztések nem ismertek. Közös fejlesztési lehetőségek a stratégiai tervfejezetben kerülnek bemutatásra.

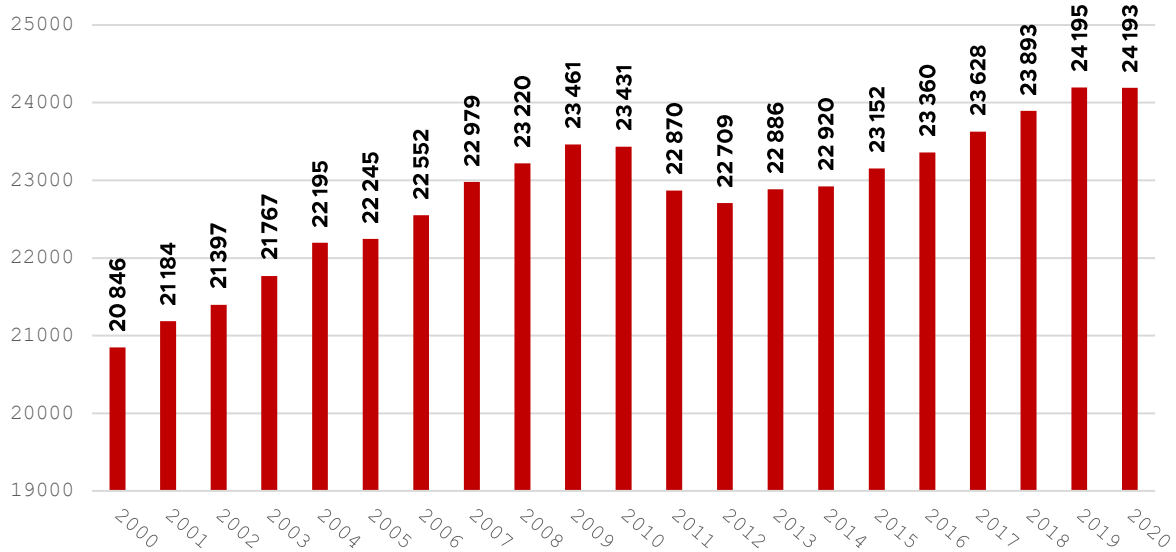
1.5 A TELEPÜLÉS TÁRSADALMA

1.5.1 DEMOGRÁFIA, NÉPESSÉG, NEMZETISÉGI ÖSSZETÉTEL, KÉPZETTSÉG, FOGLALKOZTATOTTSÁG, JÖVEDELMI VISZONYOK, ÉLETMINŐSÉG

Gyál város lakónépessége 2021. január 1-jén 24.193 fő, mellyel Pest megye 9. legnépesebb települése. A település állandó lakosainak száma 24.837 fő². Abból adódóan, hogy közigazgatási területe csak 24 km², ezzel a megye egyik legkisebb járásszékhelye, Pest megye legsűrűbben lakott települése: népsűrűsége a lakosságszámmal kalkulálva 970 fő/km². Lakosságszáma az ezredforduló óta emelkedik, két esztendő kivéve - 2011 és 2012, mikor a gazdasági válság leginkább éreztette hatását Magyarországon – **a népességnövekedés folyamatos.**

² A KSH definíciója szerint a lakónépesség „az adott területen lakóhellyel rendelkező, és másutt tartózkodási hellyel nem rendelkező személyek, valamint az ugyanezen területen tartózkodási hellyel rendelkező személyek együttes száma”, míg az állandó népesség „az adott területen lakóhellyel rendelkező személyek száma.” A kettő közötti különbséget a más településen tartózkodási hellyel rendelkező lakosok számából adódik.

11. ábra: Gyál lakosságának alakulása (fő)

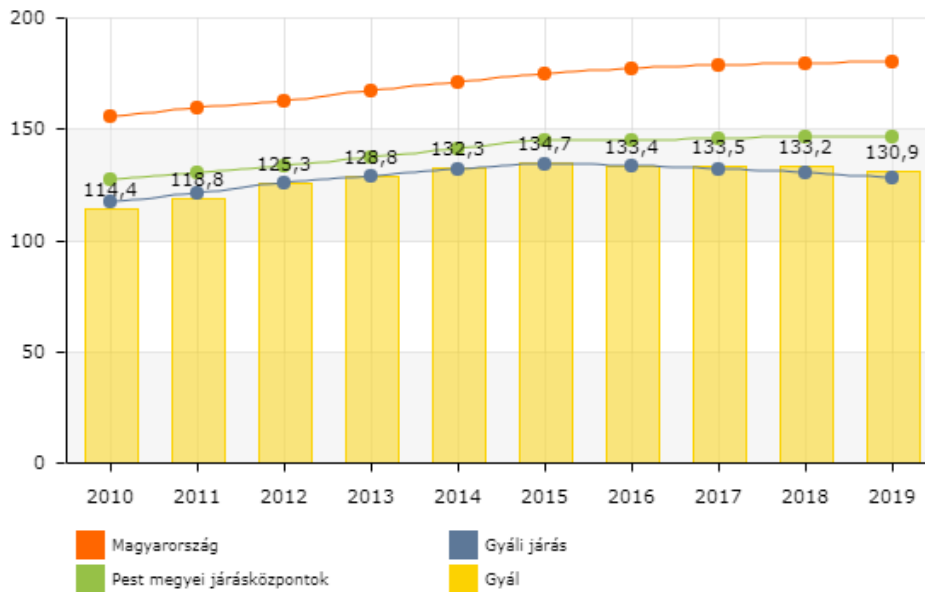
Forrás: KSH alapján saját szerkesztés

A népességnövekedés két ellentétes hatás eredője. Az elmúlt években a települést természetes fogyás jellemezte, vagyis a halálozások száma meghaladta a születéseket. 2020-ban például 236 élveszületésre 269 halálozás jutott. Az elmúlt 20 évben viszont majdnem végig pozitív volt Gyál vándorlási egyenlege, összesen több mint 3.000 fővel több telepedett le a városban, mint ahányan elköltöztek. A belföldi vándorlási egyenlegen belül jelentős tényező **a fővárosból történő kivándorlás**, mely a fővárosi ingatlanárak emelkedése miatt felerősödött, és a COVID pandémia hatására tovább bővíthet. A térbeli mobilitás másik megjelenési formája az **ingázás**, melynek fő célpontja Budapest.

2020-ban a lakosság 15,78%-a 14 éves, vagy annál fiatalabb, míg 15,83% a 65 évesek vagy annál idősebbek aránya. Az öregségi mutató, vagyis a 100 fő 14 éves vagy fiatalabb lakosra jutó 60 éves vagy idősebb lakos száma Gyálon jóval kedvezőbb, mint az országos átlag, ráadásul az országos öregedési mutató emelkedésével szemben a gyáli az elmúlt években csökkenni látszik. **Gyálon a társadalom előregedése az országos átlagnál valamivel lassabban megy végbe.** Bizakodásra adhat okot, hogy nem csak az idősek korosztálya bővült létszámban, **a 14 év alatti gyermekek száma folyamatosan emelkedett, 2014 és 2020 között 150 fővel.**

12. ábra: Öregségi mutató

(c) 2021 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

Forrás: TeIR Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

A 2011. évi népszámlálás alapján - ennél frissebb adatokkal nem rendelkezünk a városban jellemző nemzetiségekről – **Gyál etnikailag sokszínű település**. A legnagyobb létszámú nemzetiségi közösség a cigány (403 fő), arányuk az országos hányad valamivel több, mint fele: 1,7%. Emellett jelentős számban éltek a városban román (223 fő) és német nemzetiséghez (172 fő) tartozó lakosok is. Kis létszámmal majdnem az összes olyan etnikum megjelent a településen, mely a népszámláláskor nevesítésre került: bolgár, görög, horvát, lengyel, örmény, ruszin, ruszin, szlovák, ukrán, kínai, arab, orosz, vietnami. A településen egy nemzetiségi önkormányzat működik: a Gyáli Román Nemzetiségi Önkormányzat.

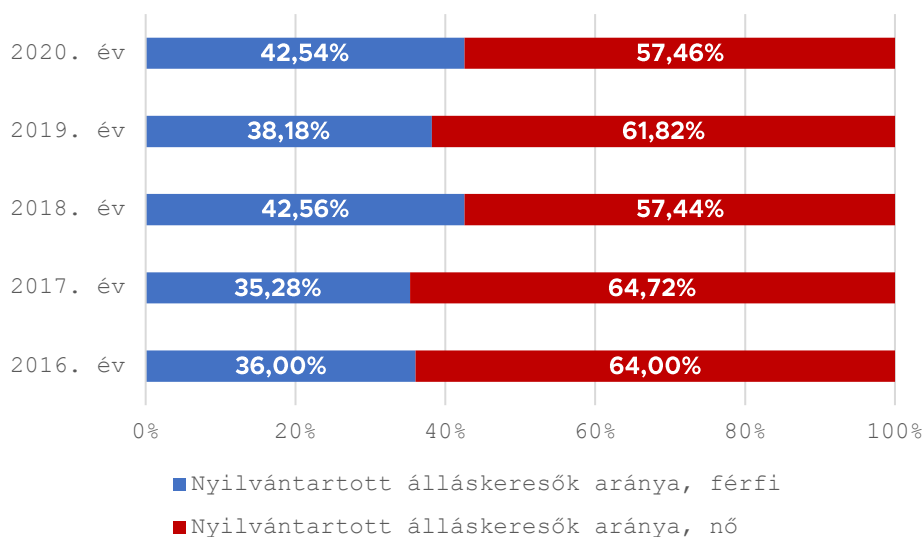
Gyál város lakosságának képzettségére vonatkozóan szintén a 2011. népszámlálás adataira támaszkodhatunk, eszerint **az iskolázottság tekintetében a település elmarad az országos és a Pest megyei szinttől is**: A 7 éves és idősebb lakosság 32,45%-a legfeljebb az általános iskolát fejezte be, és csak 11,52% rendelkezett felsőfokú végzettséggel. A Pest Megyei Területfejlesztési Konceptió 2014-2030 I. kötete tartalmazza járási szinten a 2016. évi mikrocenzus iskolázottsági adatait is, eszerint a fővárostól legdélebbre eső járások a leghátrányosabb helyzetűen a lakosság iskolai végzettsége alapján, de a Gyáli járás mutatói alig valamivel jobbak.

Az iskolai végzettséghez **számottevően kedvezőbb a város foglalkoztatási helyzete**, a munkanélküliségi mutató – 3,04% - az országosnál (4,59%) kedvezőbb, a Pest megyeihez (2,79%) hasonló. A KSH szerint 2020-ban 503 főt tartottak nyilván álláskeresőként a városban, az előző évekhez viszonyított jelentős növekedés az álláskeresők számában a COVID hatásának tudható be. A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat legfrissebb adatai alapján 2021. szeptemberére a nyilvántartott álláskeresők száma 402 főre csökkent, arányuk a munkaképes korú lakossághoz viszonyítva továbbra is alig haladja meg a megyeit.

Az alacsony iskolai végzettség és a munkanélküliség közti ok-okozati kapcsolatot jól jelzi, hogy az álláskeresők több mint fele legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezik, és csak 5,8%-uk

felsőfokú végzettségű. Az elmúlt egy évet leszámítva folyamatosan csökkent a tartósan, 180 napon túli nyilvántartott álláskeresők részaránya. Jellemző a városban a **női munkanélküliség**: az elmúlt 6 évben legalább 15 százalékponttal volt magasabb a női álláskeresők aránya, mint a férfiaké.

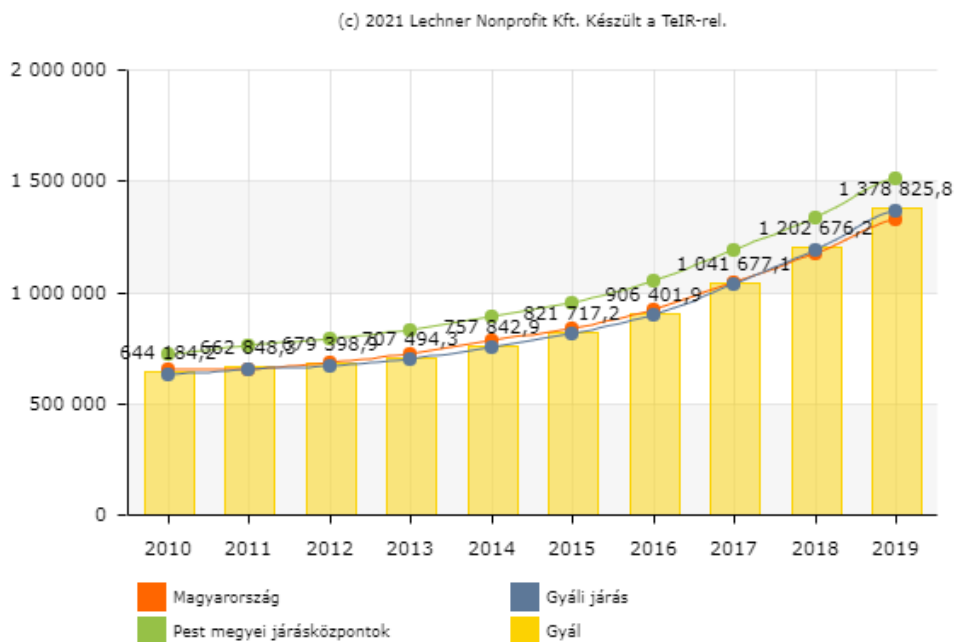
13. ábra: A nyilvántartott álláskeresők nemek közti megoszlása Gyálon

Forrás: KSH alapján saját szerkesztés

A lakosság jövedelmi viszonyait nagyban meghatározza a képzettségi szint és a foglalkoztatottság. **Az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem meghaladja az országos átlagot. 2019-ben egy gyáli lakosra 1.379 ezer Ft jövedelem jutott, ez 130 ezer Ft-tal marad el a Pest megyei járásközpontok átlagától, viszont 13 ezer Ft-tal haladja meg az országost.**

14. ábra: Egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem (Ft)

Forrás: TeIR Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

A lakosok munkajövedelmét kiegészítik vagy helyettesítik a különböző **pénzbeli vagy természetbeni szociális támogatások**. A vizsgált támogatástípusok esetén az elmúlt években jelentősen csökkent a támogatott személyek száma és a támogatásra fordított összeg is.

4. táblázat: Segélyi adatok Gyálon

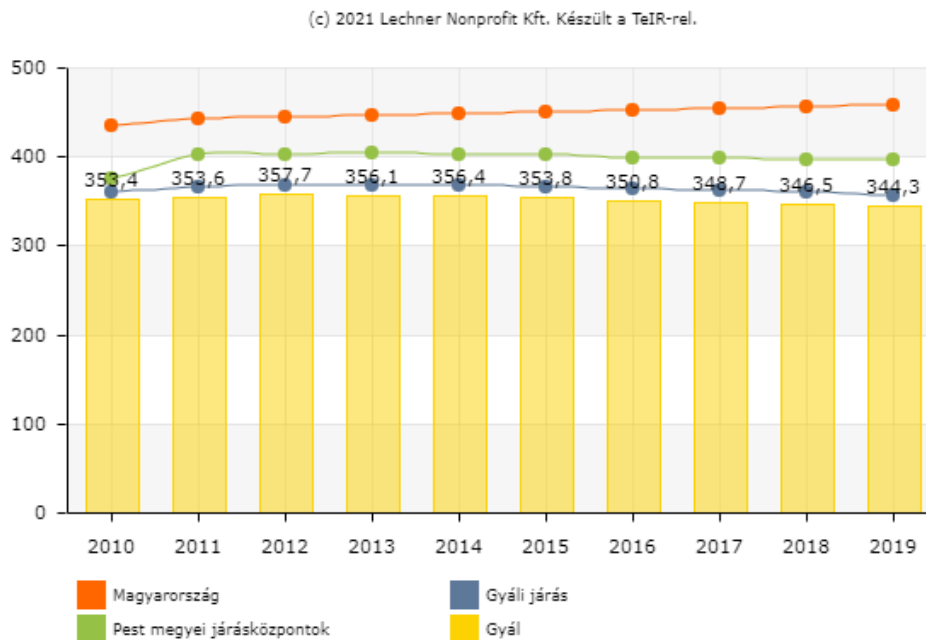
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesítettek havi átlagos száma (fő)	211,75	156,78	97,16	66,35	52,47	39,66
Foglalkoztatást helyettesítő támogatásra felhasznált összeg (1000 Ft)	57 936	42 927	26 575	18 156	14 354	10 852
Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek havi átlagos száma (fő)	1 116,00	953,00	787,00	618,00	476,50	384,50
Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre felhasznált összeg (1000 Ft)	12 946	11 061	9 722	7 660	5 893	4 732
Települési támogatásban részesítettek száma (pénzbeli és természetbeni) (fő)	299,00	737,00	789,00	646,00	499,00	328,00
Települési támogatásra felhasznált összeg (pénzbeli és természetbeni) (1000 Ft)	7 123	18 621	15 085	16 114	12 901	12 841

Forrás: KSH alapján saját szerkesztés

A jövedelmi viszonyok egyik indikátora lehet a lakáshelyzet is. Az ezer lakosra jutó lakóegységek száma az elmúlt években csökkent, ugyanis **a népességnövekedés nem jár együtt a lakásépítések**

számának emelkedésével. Pest megye más településeihez hasonlóan Gyálon is megfigyelhető, hogy **a lakások szobaszáma az országosnál jelentősen magasabb**, a lakásállomány majdnem kétharmada minimum két és fél szobás.

15. ábra: Ezer lakosra jutó lakóegységek száma

Forrás: TeIR Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

1.5.2 TÉRBELI-TÁRSADALMI RÉTEGZÖDÉS, KONFLIKTUSOK, ÉRDEKVISZONYOK

A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet 10. mellékletében foglaltak szerint a szegregátum 200 főnél nagyobb lélekszámú település esetén olyan 50 főnél népesebb tömb³, ahol a szegregációs mutató, vagyis a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 év) belül eléri vagy meghaladja az adott településtípusra meghatározott értéket.

Gyál mint járásszékhely település esetén szegregált területnek számítana az a tömb, ahol a mutató 35% vagy afeletti, szegregációval veszélyeztetettnek pedig a 30-35% közötti szegregációs mutatóval bíró tömb. **A KSH a 2011. évi népszámlálás adatai alapján nem azonosított szegregátumot a településen.** Gyál Város Önkormányzata Helyi Esélyegyenlőségi Programja említi olyan utcákat, melyekre a roma lakosság térbeli koncentrációja jellemző: Kisszélső utca, Báthory köz, Egressy utca, Gesztenye utca. A program felhívja a figyelmet ezen társadalmi csoport hátrányos helyzetére az

³ Népszámlálási célra létrehozott, közterületek és/vagy természetes és mesterséges tereptárgyak (pl. vasútvonal, autópálya nyomvonala, vízfolyás partja), valamint rácshálós térinformatikai megoldás eredményeképpen kialakított, településen belüli kisterületi egység.

életszínvonal, lakhatási körülmények, iskolázottság, foglalkoztatottság, egészségügyi állapot dimenzióiban.

1.5.3 TELEPÜLÉSI IDENTITÁST ERŐSÍTŐ TÉNYEZŐK

Gyál sokszínű történelmi és kulturális öröksége a helyi társadalom egyik fő összetartó ereje. Az első írásos emlék, mely a települést említi még Gayul névvel, a 13. század végéről származik, Károly Róbert 1324-es oklevele pedig a település Szent György tiszteletére emelt templomát is említi. Szent György megtalálható a város modern kori címerében is. A város területét folyamatos birtokviták és a török pusztítás is súlyosan érintette. A Rákóczi szabadságharc bukása után a Károlyi grófok tulajdonába került.

A település **19. század végén meginduló fejlődése** több tényezőre vezethető vissza:

- Itt alakult ki az alföldi szarvasmarha felhajtás főváros előtti utolsó állomása.
- A nagy kiterjedésű homokos talaj alkalmas volt szőlőültetvények telepítésére.
- 1889-től vasútvonal vezetett át a településen két megállóval.

A 20. század eleji parcellázásoknak köszönhetően a lakosságszám többszörösére emelkedett, és megindult a fővárosi polgárság beáramlása is. Bár a második világháború elodázta, 1944-ben Gyált önálló községgé nyilvánították. A több mint háromezer lakosú település ekkor már rendelkezett postahivatallal, távbeszélő- és vasútállomással.

A 20. század második felében a népességszám további emelkedett, melyhez lassan, de kialakult a szükséges település infrastruktúra is. Gyál a hetvenes évektől nagyközség, majd **1997 július elsején városi rangot kapott.** A várossá nyilvánítást minden nyár végén városi rendezvény keretében ünneplik a gyáliak. 2013-ban pedig a Gyáli járás járásközpontjává vált, köszönhetően annak, hogy az időközben a városvezetés térségi jelentőségű városi szolgáltatásokat alakított ki, és nyújt az itt élőknek. Szintén 2013-ban került átadásra a Gyáli Járási Hivatal és a Polgármesteri Hivatal modern kori elvárásoknak megfelelő új épülete.

A vallásos lakosság nagy része római katolikus. A már említett, középkori templom pusztulását követően a település nem rendelkezett méltó épülettel a hitélet gyakorlására. A helyiek széles körű összefogása eredményeként a 80-as években Perczel Dénes építész tervei alapján elkészült az impozáns katolikus templom. Nagyjából 10 évvel később került átadásra a város erdélyi stílusú református temploma.

A kulturális identitás megőrzésének egyik fő letéteményese az **Arany János Közösségi Ház és Városi Könyvtár.** A könyvtár 61 ezer kötetből álló gyűjteménye heti öt napos nyitvatartással érhető el a lakosság számára. A Közösségi Ház több művészeti- és alkotókörnek ad otthont (Gyáli Arany Néptáncgyűttes, Gyál Városi Fúvószenekar, Kaleidoszkóp színpad, Gyáli Foltvirágok, Pörög a Gyáli Szoknya), emellett civil közösségek „bázisa” is (GYÖSZ - Gyáli Önkéntes Szemétszedők, Bundás Barát ÁVE, Cukorbeteg Egyesülete, Gyáli Székely Kör, Nyugdíjas Klub, Gyáli Kertbarát Kör). A Közösségi Házban állandó és időszakos kiállítások is elérhetők.

Gyál Város Képviselő-testülete 2013-ban döntött a **Gyáli Települési Értéktár** létrehozásáról. A bizottság célja, a térség természeti környezetének, szellemi-, anyagi-, művészeti alkotásainak, hagyományainak összegyűjtése, bemutatása, ezen keresztül az összetartozás erősítése. Az Értéktár értékei közé tartozik például a két templom.

Az önkormányzat számos olyan rendezvényt bonyolít le, melyek napjainkra hagyománnyá váltak, és a gyáli identitás részét képezik:

- Gyáli Pünkösdi Utcazenei Fesztivál
- Városi Születésnap Utcabál
- Advent Gyálon rendezvénysorozat
- Gyáli Téli Tárlat

A gyáli városi élet jelentős dimenziója a sport, legyen az egyesületi keretek között zajló vagy rekreációs célú mozgás. 2019-ben került átadásra a 5.500 m²-es, 3 szintes **Gyáli Sportcsarnok**, melyben egy hitelesített 40 x 20 méteres kézilabdapályán zajlanak Gyáli BKSE kézilabda szakosztályának edzései és mérkőzései, ezen kívül edzőterem és konditerem is helyet kapott. 22 szobás hotel biztosítja a színvonalas sportrendezvények résztvevőinek elszállásolását. A 93/2020. (V.28.) polgármesteri határozattal került elfogadásra **Gyál Város Önkormányzatának 2020-2024. évekre vonatkozó Sportfejlesztési Konceptiója**.

2015-ben vette át az önkormányzat a 10,5 hektár területű **Peremvárosi Horgásztó és Pihenőparkot**, mely Budapest határában, az M5-ös autópálya mentén várja a pihenni vágyó családokat, óvodai és iskolai, munkahelyi közösségeket, baráti társaságokat. A horgásztó és területe alkalmas szabadtéri rendezvények helyszínévé is.

Az önkormányzat a lakosokról való élethosszig tartó gondoskodás jegyében vezette be 2017-ben a **Gyáli Életprogramot**, mely a következő alprogramokból áll:

1. Babaköszöntő Program, melynek keretében babakelengye-csomagok kerülnek kiosztásra.
2. Az Óvodakezdési Program keretében az óvodába beiratkozó gyermekek részesülnek induló-csomagban.
3. Az általános iskolások beiskolázását az Iskolakezdési Program segíti.
4. A Gyáli Középiskola Program a gyáli általános iskolák 8. osztályosait és a középiskolai tanulmányait első alkalommal a gyáli középiskolában megkezdő diákjait érinti.
5. A 18. életévüket betöltő gyáli lakosokat „Isten éltesse!” köszöntőlevéllel üdvözli az önkormányzat.
6. Az Egyetemista Program keretében a Bursa Hungarica ösztöndíjban részesülők kapnak tanulmányi félévente 25.000 Ft támogatást.
7. A rászoruló, jó tanulmányi eredménnyel rendelkező diákok havi 5.000 Ft támogatásban részesülnek a Szociális Tanulmányi Ösztöndíj Programban.
8. A Házassulandók Program keretében egyszeri 50.000 Ft értékű támogatást kapnak az első házasságukat kötő gyáli lakosok.
9. Kérelemre Hulladékgazdálkodási Közszolgáltatási Díjkedvezményben részesülhetnek a 65. év feletti gyáli lakosok.
10. A Szépkorú Program keretében az önkormányzat ajándékcsomaggal köszönti fel a 90. életévüket betöltő gyáliakat.

Gyál Városának hivatalos lapja a Gyáli Mi Újság, emellett a naprakészen tartott városi weboldal (<https://gyal.hu>), a 10 ezer követővel rendelkező Facebook-profil és az 1.700 követővel rendelkező Instagram-profil szolgálja a lakosság folyamatos tájékoztatását. 2018-ban elkészült Gyál Arculati Kézikönyve is, mely tartalmazza a város logóját az „Innovatív kertváros” szlogennel.

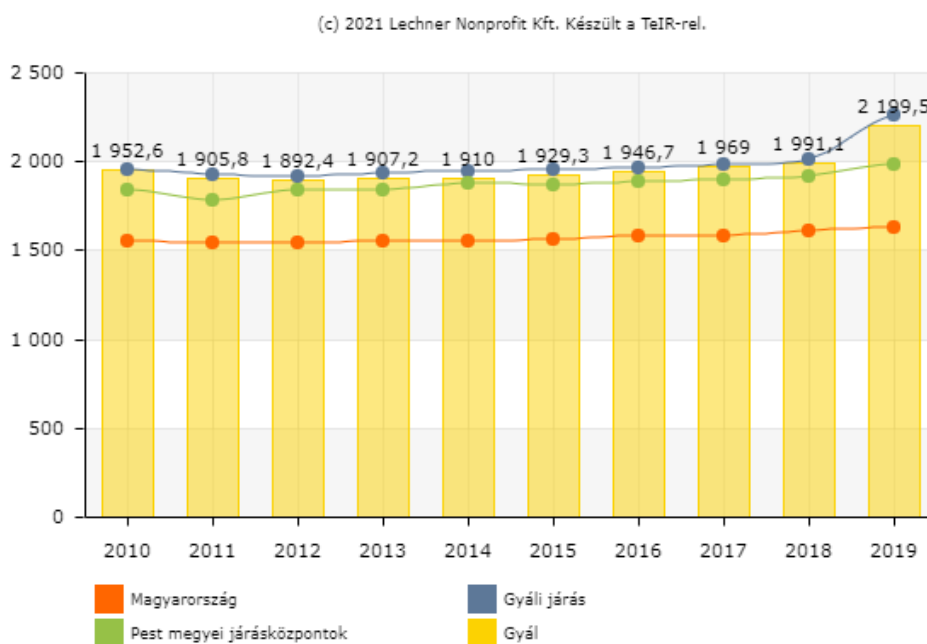
1.6 A TELEPÜLÉS HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA

1.6.1 HUMÁN KÖZSZOLGÁLTATÁSOK

1.6.1.1 EGÉSZSÉGÜGY

A gyáli lakosok számára a legtöbb egészségügyi szolgáltatás helyben, nagyrészt a **Városi Egészségügyi Központban** elérhető el. A városban a háziiorvosi és házi gyermekorvosi ellátást jelenleg 8 háziiorvos és 4 gyermek háziiorvos biztosítja. Az orvosok leterheltségét jól jellemzi, hogy gyáli háziiorvos vagy házi gyermekorvos 2019-ben még mindig közel 2.200 lakost látott el, ez meghaladja a Pest megyei járásközpontok átlagát és az országos átlagot is. Az egészségügyi központban működik a fogorvosi alapellátás, 4 fogorvos részvételével. A háziiorvosi-, házi gyermekorvosi- és a fogorvosi alapellátás egyaránt vállalkozási formában ellátott.

16. ábra: Egy házi- és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma (fő)

Forrás: Forrás: TeIR Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

Szinén az Egészségügyi Központban kaptak helyet a **Dél-Pesti Jáhn Ferenc Kórház kihelyezett szakrendelése**i:

- EKG
- Kardiológia
- Diabetológia
- Idegyógyászat,
- Orthopédia
- Reumatológia
- Ultrahang
- Laboratórium
- Fizikó terápia, gyógytorna
- Bőrgyógyászat
- Nőgyógyászat
- Urológia
- Fül-, orr-, gégészet,
- Szemészet

- Általános sebészeti és baleseti sebészet
- Pszichiátria

A Városi Egészségügyi Központ épületének korszerűsítésére 2014-ben került sor, az energetikai korszerűsítésen megtörtént az épület akadálymentesítése is.

A **védőnői ellátás** 7 körzetre tagolódik, és iskolavédőnői ellátással egészül ki, 2020-ban összesen 9 védőnő dolgozott a városban. Helyileg nem az Egészségügyi központban, hanem külön épületben található. Központi ügyeleti ellátás szintén elérhető a városban.

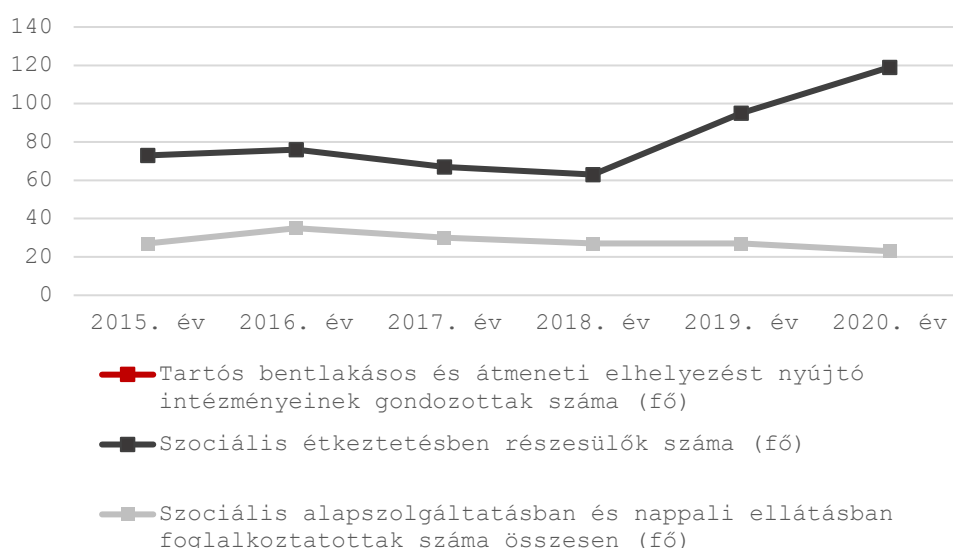
1.6.1.2 SZOCIÁLIS SZOLGÁLTATÁSOK

A szociális alapszolgáltatásokat és család- és gyermekjóléti szolgáltatásokat Gyálon (valamint részben Ócsán, Alsónémediben és Bugyin) a **Kertváros Szociális Központ** látja el:

- Család- és gyermekjóléti szolgáltatás
- Család- és gyermekjóléti központ
- Szociális étkeztetés
- Házi segítségnyújtás
- Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás
- Idősek nappali ellátása – Idősek Klubja
- Demens betegek nappali ellátása

Az idősek nappali ellátása 25 férőhellyel működik, ellenben bentlakásos idősek otthona a településen nem található. Az elmúlt években emelkedett a szociális étkeztetést és a jelzőrendszeres házi segítségnyújtást igénybevevők száma. A szociális területen dolgozók (KSZK) engedélyezett létszáma 2016.01.01 óta (39 fő) folyamatosan nő, jelenleg 58 fő.

17. ábra: Egyes szociális alapszolgáltatások igénybevevőinek száma Gyálon

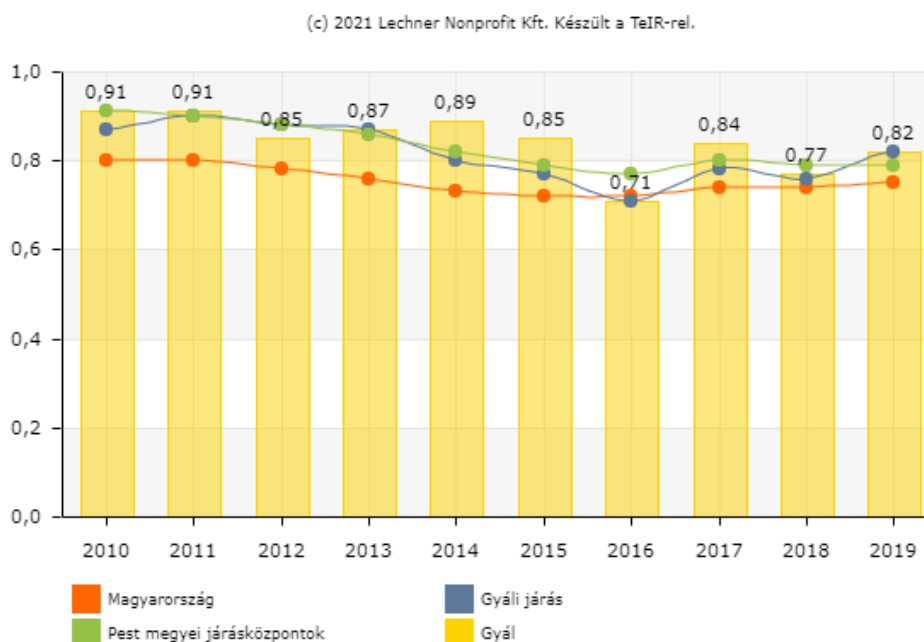
Forrás: KSH alapján saját szerkesztés

1.6.1.3 NEVELÉS, OKTATÁS

Gyál Város 2013-ban felújított Bóbita Bölcsődéje 1982 óta működik, 20 hetes kortól 36 hónapos korig fogad kisgyermeket. 2013-ban került sor az intézmény felújítására és bővítésére, mintegy 250 millió Ft-ból. A Belügyminisztérium nyilvántartása szerint **2020-ban a városban 758 főt tett ki az állandó népességben belül a 0-2 éves gyermekek aránya, ezzel szemben az önkormányzat által fenntartott bölcsőde 108 férőhelyes.** A férőhelyhiányt családi bölcsődék enyhítik, 2020-ban 21 kisgyermek nevelése történt családi bölcsődei keretek között.

Az óvodai nevelés a város területét lefedve, az önkormányzat fenntartásában három óvodai telephelyen (Gyáli Liliom Óvoda, Gyáli Tátika Óvoda, Gyáli Tulipán Óvoda) és egy magánóvodában (Jancsi és Juliska Magánóvoda) biztosított. Az óvodák korszerű infrastruktúrával várják a 3-6 éves korú gyermekeket, két, több évtizede működő önkormányzati óvoda a 2010-es évek második felében került teljesen felújításra, míg a harmadik 2006 óta működik. 2019-ben elegendő számú, összesen 953 férőhely állt rendelkezésre. Minden 100 óvodai férőhelyre 82 óvodás korú (3-5 éves) gyermek jutott, valamivel a megyei járásközpontok és az országos átlag felett.

18. ábra: Egy óvodai férőhelyre jutó 3-5 évesek száma (fő)

Forrás: TeIR Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

Az **általános iskolai oktatás** a következő intézményekben zajlik:

- Gyáli Ady Endre Általános Iskola
- Gyáli Bartók Béla Általános Iskola
- Gyáli Zrínyi Miklós Általános Iskola

Az elmúlt években nyomon követhető a városban a tanulólétszám csökkenése, az első osztályosok száma ingadozó. Nagyon fontos kiemelni, hogy Gyálon 2010 és 2019 között nem csökkent a főállású általános iskolai pedagógusok száma, mérséklődött viszont az egy osztályra jutó tanulók száma.

5. táblázat: Az általános iskolai oktatással kapcsolatos egyes mutatók alakulása Gyálon

	Általános iskolai osztályok száma a nappali oktatásban (db)	Általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő)	Általános iskolában tanuló első évfolyamosok száma a nappali oktatásban (fő)	Általános iskolai főállású pedagógusok száma (fő)
2010	68	1598	201	125
2011	67	1568	183	125
2012	68	1581	246	126
2013	66	1569	225	135
2014	66	1539	188	136
2015	64	1488	174	137
2016	64	1441	176	130
2017	62	1418	171	132
2018	59	1360	156	131
2019	59	1325	171	126

Forrás: KSH alapján saját szerkesztés

2016-tól kezdődően az önkormányzat nagy gondot fordít arra, hogy innovatív, a mai kor követelményeinek megfelelő módon történjen a gyáli általános iskolások oktatása. **'Smart' tantermek** kerültek kialakításra mindhárom iskolában korszerű IKT eszközökkel felszerelt munkaállomásokkal, táblagépekkel a diákok digitális kompetenciáinak fejlesztése érdekében.

A **Kodály Zoltán Zeneiskola Alapfokú Művészetoktatási Intézményben** a névadó eszméi alapján zajlik a zeneoktatás. 2007-ben az alapfokú művészetoktatási intézmények Szakmai Minősítő Testülete által lefolytatott minősítési eljárás alapján a zeneiskola kiváló minősítést kapott.

A város egyetlen középfokú oktatási intézménye az **Érdi SzC Eötvös József Technikum**, mely az 1988/89-es tanév óta működik. 2020-ban 169 tanulója 16 főállású pedagógus oktatta. Képzési kínálatát technikai- és felnőttképzések alkotják:

6. táblázat: Az Érdi SzC Eötvös József Technikum képzési kínálata a 2021/22 tanévben

Technikumi képzések:	Felnőttképzések:
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Informatikai rendszer- és alkalmazásüzemeltető technikus ▪ Vállalkozási ügyviteli ügyintéző 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Villanszerelő ▪ Pénzügyi-számviteli ügyintéző ▪ Fitness-wellness instruktork

- Közszolgálati technikus
- Logisztikai technikus
- Fitness-wellness instruktork

Forrás: <https://eotvos-gyal.edu.hu/> alapján saját szerkesztés

A Ceglédi Tankerületi Központ által működtetett Pest Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Gyáli Tagintézménye Gyál mellett további három településen - Ócsa, Felsőpakony, Alsónémedi – lát el diagnosztikai és terápiás feladatokat.

Az iskolai keretek között megvalósuló úszásoktatás a 2017-ben átadott, állami üzemeltetésű **Gyáli Járási Tanuszodában** valósul meg. A létesítmény 25X15 méteres-, 190 centiméter mély úszómedencéje és a 8X15 méteres-, 80 centiméter mély tanmedencéje az oktatási célú használat idején kívül lakossági-, szabadidős célokat is használ. A Makovecz-stílusú uszoda építészeti értékkel is bír, parkolót és a mellette található pihenőparkot és játszóteret az önkormányzat önerőből alakította ki.

1.6.1.4 KÖZREND, KÖZBIZTONSÁG

A közrend fenntartásával kapcsolatos feladatokat a Dabasi Rendőrkapitányság Gyáli Rendőrőrs látja el (Gyál és Felsőpakony működési területtel). A településen körzeti megbízotti iroda is működik. Gyálon nagy múltú polgárőr egyesület működik: a **Fegy Polgárőr és Tűzoltó Egyesület**, mely a rendőrséggel és az önkormányzattal együttműködve a következő feladatokat látja el:

- ügyeleti központ üzemeltetése,
- folyamatos járőrszolgálat biztosítása,
- helyi közrend és közbiztonság védelme,
- környezetünkben bekövetkezett károk felszámolása,
- rendezvények biztosítása.

Az Egyesület 2008 óta tűzoltási-műszaki mentési feladatokat is ellát.

1.6.2 ESÉLYEGYENLŐSÉG BIZTOSÍTÁSA

Gyál Város Önkormányzata Képviselő-testülete 10/2019. (I.31.) sz. határozatával fogadta el **Gyál Város Önkormányzata Helyi Esélyegyenlőségi Programját** (HEP) a 2019-2023. évekre vonatkozóan, mely az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény, a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról” szóló 321/2011. (XII.27.) Korm. rendelet és a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012 (VI.5.) EMMI rendelet előírásai szerint készült el. A HEP konkrét intézkedéseket határoz meg, melyekkel az önkormányzat az esélyegyenlőség érvényesülését elősegítheti. A HEP felülvizsgálatra, aktualizálásra került az 55/2021. (II.25.) polgármesteri határozattal.

1.7 A TELEPÜLÉS GAZDASÁGA

1.7.1 A TELEPÜLÉS GAZDASÁGI SÚLYA, SZEREPKÖRE

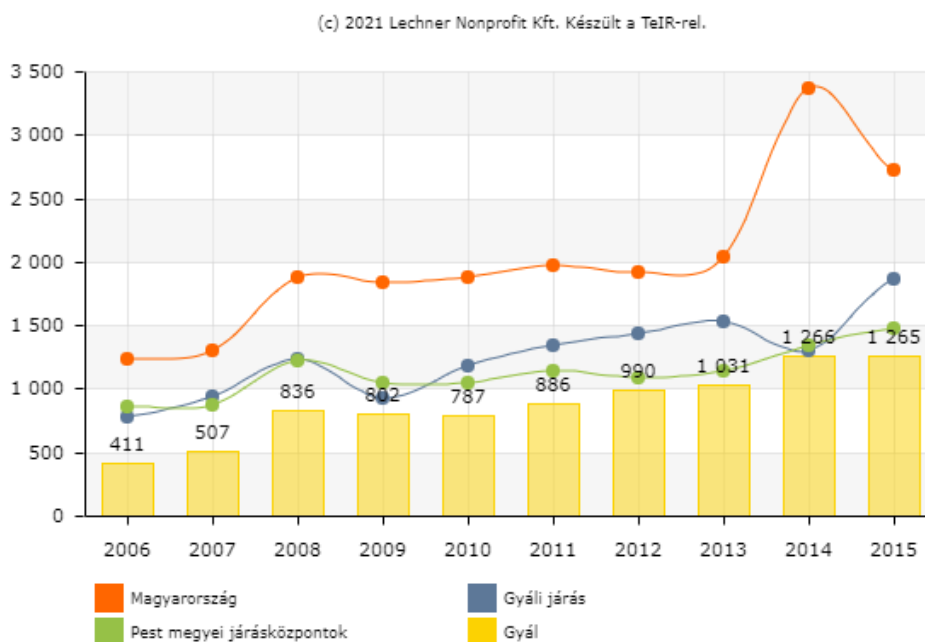
Az 1.5.3 Települési identitást erősítő tényezők c. alfejezetben már bemutatásra került, hogy a Gyál fejlődésében nagy szerepe volt a város logisztikai szempontból kedvező fekvése mellett a mezőgazdaságnak, szőlőtelepítéseknek. Az 50-es évektől jellemző volt, hogy a gyáli lakosok Budapesten vállaltak munkát, a gazdasági szerkezetváltás, a mezőgazdaság háttérbeszorulása miatt. A hetvenes évekre tehető az iparosodás megindulása, mely elsősorban fővárosi üzemek betelepülésének köszönhető. **A 90-es évektől zajlanak azok a nemzetgazdasági szempontból is jelentős beruházások, melynek köszönhetően napjainkra számos ipari és szolgáltató vállalkozás működik a városban.**

A Pest Megyei Területfejlesztési Koncepció 2014-2030 helyzetfeltárásában a Gyáli járást a „Gateway”, azaz „Pest megye kapuja” térségbe pozícionálja a Vecsési és Szigetszentmiklósi járással. A térség jellemzői:

- Fejlődését az M0 és a repülőtér közelsége határozza meg, ezektől távolodva az ipari, kereskedelmi és logisztikai ágazatok súlya csökken.
- A társadalmat a fiatalok relatíve magas aránya, gyors népességnövekedés, viszonylag alacsony iskolázottság jellemzi.
- A lakosságszám bővülése a gazdasági növekedéssel együtt kihívás elé állítja a településeket az infrastruktúra fejlesztése terén.

Települési szinten az **egy főre jutó bruttó hozzáadott érték** a gazdasági fejlettség egyik jelzőszáma. Bár az elérhető legfrissebb adat 2015-ös, azt jelzi, hogy Gyál alig valamivel marad el a Pest megyei járásközpontok átlagától, a saját járása átlaga viszont jelentősen meghaladja a járásközpont Gyálét.

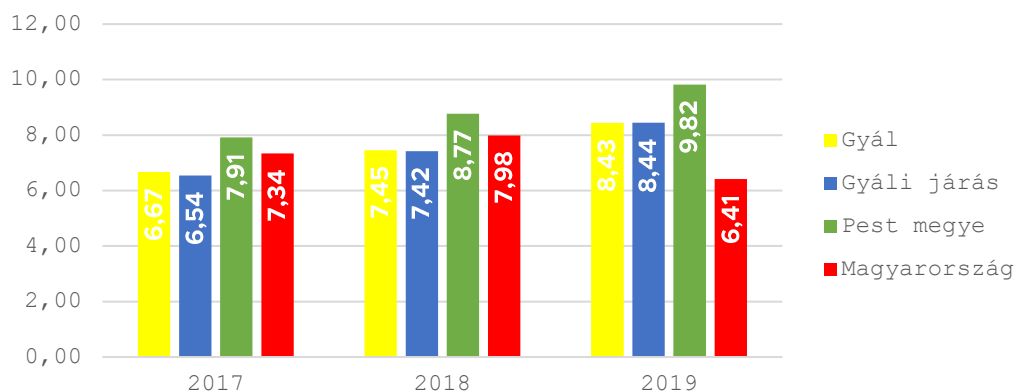
19. ábra: Egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték (ezer Ft)

Forrás: TeIR Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

Szintén **kedvező a kép a vállalkozásűrűséget vizsgálva**. A száz lakosra jutó működő vállalkozások száma Gyálon és a járásában is jelentősen meghaladja az országos átlagot, és míg az érték országosan ingadozott 2017 és 2019 között, addig Gyálon 26%-os növekedés volt tapasztalható.

20. ábra: Száz lakosra jutó működő vállalkozások száma a nonprofit gazdasági társaságokkal együtt (db)

Forrás: KSH alapján saját szerkesztés

1.7.2 A TELEPÜLÉS FŐBB GAZDASÁGI ÁGAZATAI, JELLEMZŐI

Gyálon 2019-ben 2.040 vállalkozás működött. A város kedvező fekvéséből adódhat, hogy a kereskedelem, gépjárműjavítás és a szállítás, raktározás nemzetgazdasági ágakban működő vállalkozások relatív súlya kiemelkedően magas. Az építőipar és feldolgozóipar súlya szintén jelentősen meghaladja a nagyobb területegységekre jellemzőt. A mezőgazdaság korábbi településfejlesztő szerepe napjainkra megszűnt, alig található a városban mezőgazdasági tevékenységet folytató vállalkozások.

Nemzetgazdasági ág	Magyarország	Pest megye	Gyáli járás	Gyál
A: mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	5,30%	1,98%	1,91%	0,78%
B: bányászat, kőfejtés	0,05%	0,03%	0,00%	0,00%
C: feldolgozóipar	6,97%	6,82%	7,49%	7,35%
D: villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	0,14%	0,12%	0,03%	0,00%
E: vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés	0,24%	0,26%	0,39%	0,25%
B+C+D+E összesen	7,40%	7,23%	7,90%	7,60%
F: építőipar	12,40%	12,44%	16,16%	18,14%
G: kereskedelem, gépjárműjavítás	16,47%	15,89%	18,98%	18,04%
H: szállítás, raktározás	3,94%	4,65%	8,51%	7,55%
I: szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	3,92%	2,71%	2,21%	2,11%
J: információ, kommunikáció	4,41%	6,97%	5,22%	5,44%

Nemzetgazdasági ág	Magyarország	Pest megye	Gyáli járás	Gyál
K: pénzügyi, biztosítási tevékenység	3,09%	2,54%	2,68%	2,94%
L: ingatlanügyletek	3,31%	3,92%	4,12%	4,07%
M: szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	15,17%	17,84%	11,55%	12,30%
N: adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	5,60%	6,75%	6,52%	6,57%
O: közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
P: oktatás	4,39%	3,79%	2,65%	2,60%
Q: humán-egészségügyi, szociális ellátás	4,51%	3,51%	2,10%	2,40%
R: művészet, szórakoztatás, szabadidő	2,70%	3,37%	2,32%	2,21%
S: egyéb szolgáltatás	7,41%	6,41%	7,18%	7,25%

Forrás: KSH alapján saját szerkesztés

A szolgáltatási szektor relatív súlya az országoshoz hasonló, a vállalkozások 73,48%-a végez szolgáltatási tevékenységet. A **kereskedelem, gépjárműjavítás ágazat átlagon felül reprezentált a településen**, alacsony arányban vannak viszont jelen a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás ágazatban működő gazdasági szereplők. A Pest Megyei Területfejlesztési Konceptió 2014-2030 helyzetfeltárása szerint a Gyáli járás az elérhető szállás-férőhelyek és azok kihasználtsága, valamint a vendég-éjszakák számát tekintve is Pest megye járásai rangsorában az utolsó háromban található.

Gyálon két postahivatal, két bankfiók – OTP Bank, Alsónémedi és Vidéke Takarékszövetkezet – , három gyógyszertár működik. A kiskereskedelmi láncok közül a Penny, a Coop, a CBA és a Spar nyitott üzletet a településen A Tesco és a Pepco központi raktára és logisztikai központja is a városban található.

1.7.3 A GAZDASÁGI SZERVEZETEK JELLEMZŐI, FONTOSABB BERUHÁZÁSAI, TELEPÜLÉST ÉRINTŐ FEJLESZTÉSI ELKÉPZELÉSEI

A vállalkozások túlnyomó többsége 1-9 fős létszámmal működik, az országosnál és a Pest megyeinél valamelyest kisebb arányban vannak jelen az 50 fő feletti cégek. Gyálon egy 250 és 500 fő közötti és kettő 500 fő feletti nagyvállalkozás működik.

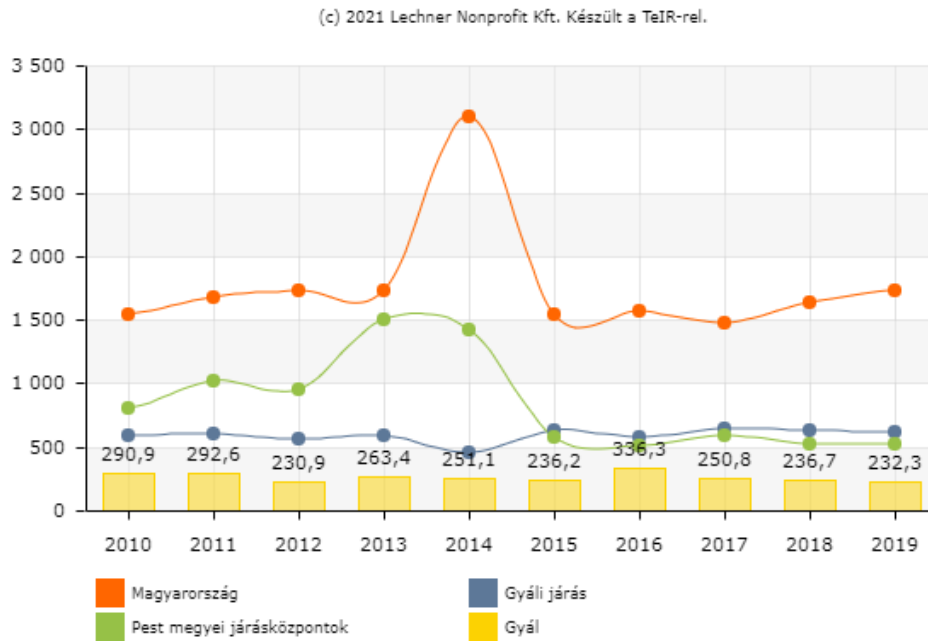
21. ábra: Működő vállalkozások megoszlása létszámkategóriánként 2019-ben

Létszámkategória	Magyarország	Pest megye	Gyáli járás	Gyál
0 és ismeretlen létszámú	4,18%	4,16%	3,81%	4,02%
1-9 fős	91,63%	91,60%	91,10%	91,18%
10-19 fős	2,32%	2,42%	2,90%	2,89%
20-49 fős	1,19%	1,19%	1,41%	1,18%
50-249 fős	0,55%	0,53%	0,61%	0,59%
250-499 fős	0,06%	0,06%	0,08%	0,05%
500 és több fős	0,05%	0,04%	0,08%	0,10%

Forrás: KSH alapján saját szerkesztés

Az egy lakosra jutó jegyzett tőke arra utal, hogy a **gyáli vállalkozások az országos és a megyei járásközponti átlagnál kevésbé tőkeerősek**. A lakosságszámra vetített jegyzett tőke tekintetében Gyál elmarad a saját járása átlagától is.

22. ábra: Egy lakosra jutó jegyzett tőke (ezer Ft)

Forrás: TeIR Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

A legnagyobb gyáli vállalkozások és tevékenységük:

- ADR Logistics Kft. - veszélyes és különösen érzékeny áruk tárolásához igazított logisztikai szolgáltatások
- AGROPLAST Kft. - üvegszál erősítésű poliészter termékek gyártása
- CooperVision - lágyszemlencse gyártás
- Eisberg Hungary Kft. – konyhakész saláták előállítása
- FCC Magyarország Kft. – hulladékkezelés
- Gyál és Vidéke Vízügyi Kft. - víztermelés, vízkezelés és vízellátás, szennyvíz gyűjtése és kezelése
- Dohány Kft. - játékgyártás
- Kontaktprint Nyomda Kft. – nyomdai és kötészet szolgáltatások
- Prologis Inc. - ipari ingatlanfejlesztő, -üzemeltető, és -fejlesztő

Kiemelkedően aktívak a város vállalkozásai az uniós források felhasználást tekintve. A Versenyképes Magyarország Operatív Programból 627.407.804 Ft támogatást kötöttek le 2014 és 2021 között összesen 18 projekt megvalósítására, melyek összköltsége 894.637.859 Ft. A Vidékfejlesztési Programból a gyáli gazdálkodók további közel 16 millió Ft támogatást kötöttek le.

7. táblázat: Gyáli gazdasági szervezetek által a Széchenyi 2020 program keretében elnyert támogatások

Alintézkedés	Pályázó neve	Projekt megnevezése	Támogatási döntés dátuma	Megítélt támogatás (HUF)	Projekt összköltség	Forrás
VEKOP-2.1.7-15 - Prototípus, termék-, technológia- és szolgáltatásfejlesztés	tiProtec SQUASH Korlátolt Felelősségű Társaság	ErgoSTRECH saját testsúlyos stretching edzőgép kifejlesztése a tiProtec SQUASH Kft.-nél	2018.06.15	49 942 695	83 329 900	ERFA
VEKOP-1.2.6-20 - A mikro-, kis- és középvállalkozások modern üzleti és termelési kihívásokhoz való alkalmazkodását segítő fejlesztések támogatása	RADOMÉPKER Korlátolt Felelősségű Társaság	Modern üzleti és termelési kihívásokhoz való alkalmazkodását segítő fejlesztések támogatása a Radomépkér Kft.-nél	2020.08.26	17 500 000	31 829 388	ERFA
VEKOP-1.2.1-16 - Mikro-, kis- és középvállalkozások kapacitásbővítő beruházásainak támogatása Pest megyében	KRONE Fémmegmunkáló Kft.	Kapacitásbővítő beruházás a Krone Fémmegmunkáló Kft.-nél	2017.06.15	19 557 900	35 559 819	ERFA
VEKOP-1.2.1-16 - Mikro-, kis- és középvállalkozások kapacitásbővítő beruházásainak támogatása Pest megyében	Corvin Style Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság	Termelésbővítés a Corvin Style Kft.-nél	2017.07.04	5 555 000	10 100 000	ERFA
VEKOP-1.3.1-16 - Mikro-, kis- és középvállalkozások piaci megjelenésének támogatása	TRANZ-ORG Rendezvénytechnika Kft.	18 állásos fix zuhanykonténer külpiaci megjelenése	2017.06.15	10 000 000	20 000 000	ERFA
VEKOP-2.1.7-15 - Prototípus, termék-, technológia- és szolgáltatásfejlesztés	TRANZ-ORG Rendezvénytechnika Kft.	„Logi-konténer – a logisztikai és a környezeti terhek csökkentésére irányuló összecsukható, helytakarékos innovatív konténer prototípusainak megvalósítása	2018.06.15	78 797 200	125 492 000	ERFA
VEKOP-1.2.6-20 - A mikro-, kis- és középvállalkozások modern üzleti és termelési kihívásokhoz való alkalmazkodását segítő fejlesztések támogatása	KIL TRANS Korlátolt Felelősségű Társaság	A KIL TRANS Korlátolt Felelősségű Társaság modern üzleti és termelési kihívásokhoz való alkalmazkodását segítő fejlesztése	2020.09.28	22 500 000	39 204 000	ERFA
VEKOP-1.2.6-20 - A mikro-, kis- és középvállalkozások modern üzleti és termelési kihívásokhoz való alkalmazkodását segítő fejlesztések támogatása	TRANZ-ORG Rendezvénytechnika Korlátolt Felelősségű Társaság	Modern üzleti és termelési kihívásokhoz való alkalmazkodást segítő fejlesztés a TRANZ-ORG Kft.-nél	2020.10.14	39 134 745	55 906 779	ERFA
VEKOP-6.1.1-21 - Bölcsődei férőhelyek kialakítása, bővítése	Huncut Lurkó Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság	Huncut Lurkó Családi Bölcsőde - Bölcsődei ellátás fejlesztése új családi bölcsődei férőhelyek kialakításával Gyálon	2021.08.30	195 545 263	195 545 263	ERFA
VEKOP-1.2.1-16 - Mikro-, kis- és középvállalkozások kapacitásbővítő beruházásainak támogatása Pest megyében	H + T SHAPE Ingatlanforgalmazó és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság	Kapacitásbővítő beruházás a H + T SHAPE Kft.-nél	2017.07.04	16 500 000	30 000 000	ERFA
VEKOP-1.2.6-20 - A mikro-, kis- és középvállalkozások modern üzleti és termelési kihívásokhoz való alkalmazkodását segítő fejlesztések támogatása	HUNGARIA RECYCLING Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság	Hulladékfeldolgozás hatékonyságának a növelése	2020.09.24	13 070 716	18 672 452	ERFA

GYÁL VÁROS FVS 2021-2027 - I. HELYZETFELTÁRÁS, CÉLRENDSZER

Alintézkedés	Pályázó neve	Projekt megnevezése	Támogatási döntés dátuma	Megítélt támogatás (HUF)	Projekt összköltség	Forrás
VEKOP-8.3.2-18 - Gyakornoki program a Közép-Magyarországi Régióban	Hamza Autószervíz Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság	Gyakornoki Program a Hamza Autószervíz Kft.-nél	2020.01.23	4 157 032	5 196 290	ESZA
VEKOP-1.2.6-20 - A mikro-, kis- és középvállalkozások modern üzleti és termelési kihívásokhoz való alkalmazkodását segítő fejlesztések támogatása	KINAMÉ Építőipari Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság	A Kinamé Kft. támogatott fejlesztése	2020.12.31	14 092 160	20 131 659	ERFA
VEKOP-1.2.6-20 - A mikro-, kis- és középvállalkozások modern üzleti és termelési kihívásokhoz való alkalmazkodását segítő fejlesztések támogatása	CLEAN-WAY Környezetvédelmi és Közbeszerzési Korlátolt Felelősségű Társaság	A Clean-Way Kft. fejlesztési projektje	2020.10.14	31 546 002	45 445 000	ERFA
VEKOP-1.2.6-20 - A mikro-, kis- és középvállalkozások modern üzleti és termelési kihívásokhoz való alkalmazkodását segítő fejlesztések támogatása	HEGPONT Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság	Technológiai fejlesztés a munkaerő megtartása és bővítése érdekében a Heggpont Kft.-nél	2020.10.01	5 981 255	8 544 651	ERFA
VEKOP-1.2.1-16 - Mikro-, kis- és középvállalkozások kapacitásbővítő beruházásainak támogatása Pest megyében	KONTAKTPRINT Nyomdaipari Korlátolt Felelősségű Társaság	Termelésbővítés a Kontaktprint Kft.-nél	2017.09.20	23 650 000	43 000 000	ERFA
VEKOP-1.2.6-20 - A mikro-, kis- és középvállalkozások modern üzleti és termelési kihívásokhoz való alkalmazkodását segítő fejlesztések támogatása	IDOMOK Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság	Az IDOMOK Kereskedelmi Kft. komplex logisztikai rendszerfejlesztésének a megvalósítása	2020.08.26	58 087 268	83 099 522	ERFA
VEKOP-1.2.6-20 - A mikro-, kis- és középvállalkozások modern üzleti és termelési kihívásokhoz való alkalmazkodását segítő fejlesztések támogatása	POLINVENT Fejlesztő, Kivitelező és Értékesítő Korlátolt Felelősségű Társaság	Modern termelési kihívásokhoz való alkalmazkodást segítő fejlesztések a Polinvent Kft gyáli telephelyén	2020.07.17	21 790 568	43 581 136	ERFA
OSSZESEN				627 407 804	894 637 859	

forrás: <https://www.palyazat.gov.hu/>

1.7.4 A GAZDASÁGI VERSENYKÉPESSÉGET BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK

Gyál versenyképességét meghatározza a **budapesti agglomeráción belül is kedvező földrajzi helyzete**. A fővárostól délkeletre, az M5 és M0 autópályák csomópontjában helyezkedik el, valamivel több, mint 10 m-re a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtértől. A MÁV 142 számú Budapest–Lajosmizse–Kecskemét-vasútvonala érinti a települést, 2015-ben került átadásra a felújított vasútállomása, ezen kívül egy megálló is van a városban.

A város számos befektetési lehetőséget kínál a letelepülni vállalkozásoknak, főként bérelhető vagy eladó, elsősorban logisztikai ingatlanok formájában. Az **M5-Gyál Business Park** egy 16 hektáros telken épülő logisztikai park az M5 autópálya és az M0 körgyűrű csomópontjánál. A fejlesztés több ütemben valósult meg, összesen mintegy 60.000 m²-en kínál modern logisztikai raktár és iroda területeket. A **Prologis Park Budapest-Gyál** egy modern disztribúciós központ, melynek 175.000 négyzetméteres területén jelenleg 6 épület található. A park magas minőségű, ügyfél igényekhez igazított raktáregységeket kínál.

A hazai költségvetés terhére kiírt „Önkormányzati tulajdonú vállalkozói parkok kialakítása és fejlesztése Pest megye területén” című pályázat nyerteseként **Gyál Város Önkormányzata kisvállalkozói parkot hozott létre**. A Bem József utca és a Bartók Béla utca sarkán elhelyezkedő 2,5 hektáros területen 10 db, 1.568-3.015 m² közötti nagyságú teljesen közművesített telek került kialakításra bekötőúttal. A kisvállalkozói park körbekerítése, elektromos kapu, porta épület biztosítása, a terület közvilágításának kiépítése és a külső telekhatárok melletti faültetés szintén a beruházás része volt. A kisvállalkozói park kihasználtsága 100%-os.

Az 1.5.1 Demográfia, népesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség c. alfejezetben már bemutatásra került, hogy a gyáli lakosság iskolázottságban valamelyest elmarad az országos és a Pest megyei szinttől. **A versenyképesség erősítése érdekében a potenciális munkaerő képzettségét javítani szükséges.**

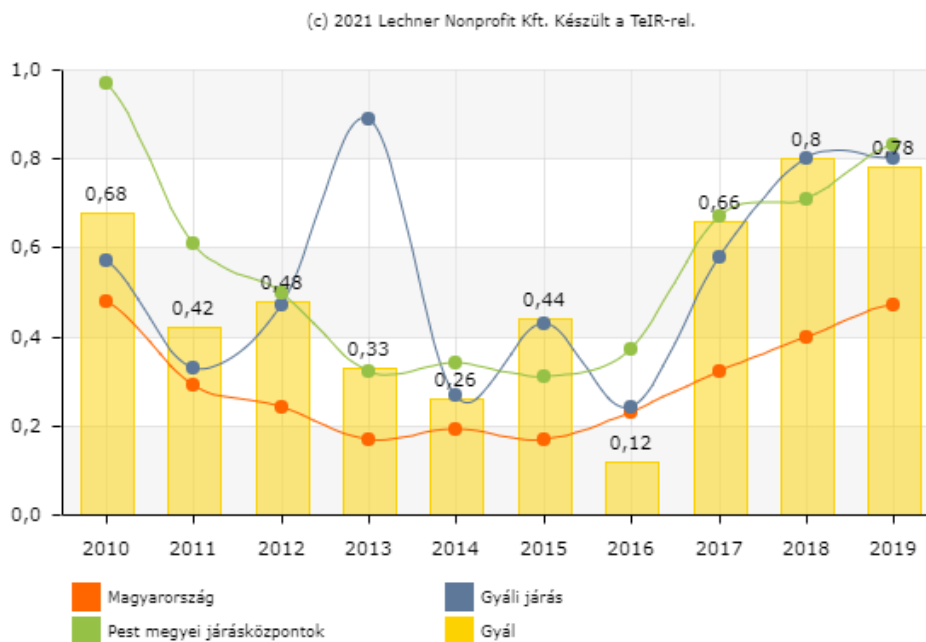
Annak ellenére, hogy a **kutatás-fejlesztés-innováció (K+F+I)** terén némiképp hátrányos helyzetben van a város (a tudásintenzív gazdasági ágazatok súlya és a lakosság képzettsége is alacsony, felsőoktatás a településen nem működik), a gyáli vállalkozások – elsősorban a külföldi érekeltségűek - folytatnak innovatív tevékenységet. A Prologis Parkban működik a 7.000 m²-es, legmodernebb technikával felszerelt Sauflon Innovációs Központ. 2021-ben a Phillip Morris International adott át egy füstmentes dohánytermékeket újrahasznosító központot egy 10 milliárd Ft-os beruházás eredményeként. Uniós támogatással két gyáli vállalkozás valósított meg K+F+I projektet: a tiProtec SQUASH Kft. saját testsúlyos stretching edzőgép kifejlesztését 83 millió Ft összköltséggel, a TRANZ-ORG Rendezvénytechnika Kft. a logisztikai és a környezeti terhek csökkentésére irányuló összecsukszerű, helytakarékos innovatív konténer prototípusainak fejlesztését 125 millió Ft összköltséggel.

1.7.5 INGATLANPIACI VISZONYOK (KERESLET-KÍNÁLAT)

Az 1.5.1 Demográfia, népesség, nemzetiségi összetétele, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség c. alfejezetben már bemutatásra került, hogy a lakásállomány viszonylag stabil, az átlagosnál magasabb szobaszámú lakóegységek alkotják. Az elmúlt évek építőipari fellendülése Gyálon fokozottan éreztette hatását, az országos szintnél gyorsabban, a megyei járásközpontokéval a Gyáli járással nagyjából azonos ütemben bővült az újonnan épített lakások aránya a település teljes

lakásállományán belül. A növekedés 2018-ban tetőzött, 2020-ban összesen 54 lakás épült – a lakásállomány 0,64%-a –, mindegyik családi házas formában, 32 saját használatra, 22 pedig értékesítési célból.

23. ábra: Épített lakások aránya (éves lakásállomány százalékában)

Forrás: TeIR Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

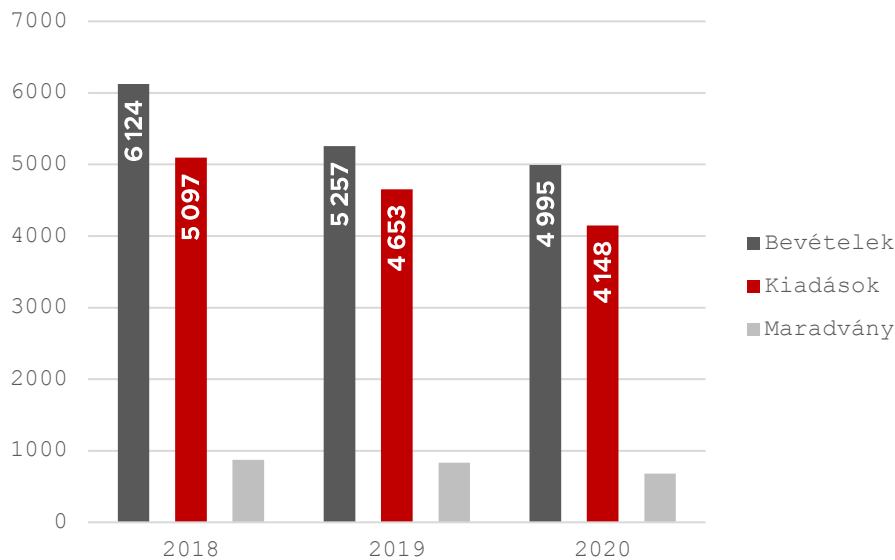
Jelentősen emelkedtek a 2015-ös ingatlanpiaci mélypont óta az ingatlanárak, a gyáli lakóingatlanokat az ingatlan.hu adatbázisa szerint 2021. szeptemberében a 2015. szeptemberi négyzetméter ár több mint kétszereséért, átlagosan 437.898 Ft-ért kínálják, valamivel az országos és a megyei átlagár alatt. (Összehasonlításképpen, az országos érték 493.498 Ft, a Pest megyei pedig 501.081 Ft.)

1.8 AZ ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA, A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ESZKÖZ- ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE

1.8.1 KÖLTSÉGVETÉS, VAGYONGAZDÁLKODÁS, GAZDASÁGI PROGRAM

Gyál várost az elmúlt években megfontolt költségvetési politika, és ennek köszönhetően **stabil városi költségvetés** jellemezte. A bevételek 2018 és 2020 között rendre jelentős mértékben meghaladták a kiadásokat, az önkormányzat mindhárom évet jelentős összegű maradvánnyal zárta.

24. ábra: Gyál Város Önkormányzata összesített költségvetései
2018 és 2020 között (millió Ft)

Forrás: Gyál Város Önkormányzata költségvetés végrehajtásáról szóló rendeletei alapján saját szerkesztés

A 2020-as évben a városnak nem várt és ismeretlen kihívással kellett szembenéznie: **a koronavírus járvány jelentős negatív hatással volt Magyarország önkormányzatainak bevételeire és kiadásaira** egyaránt. Gyálon a közhatalmi bevételek alig, mindössze 3,6%-ot estek vissza az előző évhez képest. Ez nagy eredmény, főként annak tükrében, hogy az önkormányzat bevételei között kimagaslóan nagy a közhatalmi bevételek (helyi adók) aránya: 46,5%. Az önkormányzati bevételek csak valamivel több, mint ötöde származott 2020-ban állami támogatásból. A kiadási oldalon 2020-ban óvatosság jellemezte az önkormányzat gazdálkodását, a tervezettekhez képest a kiadások szintje alacsonyabb volt 2020-ban.

Az elkövetkezendő évek önkormányzati költségvetésében Gyál számára kulcskérdés lesz a közhatalmi bevételek alakulása a koronavírus gazdasági hatásai és a helyi adókra vonatkozó hazai jogszabályi változások miatt. Gyál Város Önkormányzat Képviselő-testületének 2/2021. (I.29.) önkormányzati rendeletével került elfogadásra az önkormányzat **2021. évi költségvetése**, mely a bevételeket és a kiadásokat ugyanakkora összegben, 4,8 Milliárd Ft-ban határozta meg.

Az önkormányzat vagyonmérlegének főösszege az elmúlt években kismértékben, de folyamatosan emelkedett, 2020-ban elérte a 24,4 Milliárd Ft-os értéket. Az Önkormányzat tulajdonában álló nemzeti vagyronról és a vagyongazdálkodás szabályairól Gyál Város Önkormányzatának 20/2012. (XI.30.) önkormányzati rendelete szerint az önkormányzat forgalomképtelen vagyonát zömében utak alkotják. Korlátozottan forgalomképesek az önkormányzati feladatok ellátásának helyt adó épületek, például a költségvetési intézmények székhelyei, a szennyvíz-hálózat és a vízmű infrastruktúrája, a temető és a közparkok.

A 30/2020. (III.30) polgármesteri határozattal került elfogadásra **az Önkormányzatának Gazdasági Programja a 2020-2024. évekre** vonatkozóan, mely tartalmazza az alábbiakat:

- A megelőző öt év eredményeinek értékelése
- Helyzetkép Gyál lehetőségeiről és kihívásairól

- A 2020-2024 közötti időszak prioritásainak bemutatása, a végrehajtásra javasolt fejlesztési elképzelések bemutatása.

1.8.2 AZ ÖNKORMÁNYZAT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI TEVÉKENYSÉGE, INTEZMÉNYRENDSZERE

A Gazdasági Program előírnyozza az önkormányzat számára 2024-ig megvalósítandó fejlesztési célokat, melyek az 1.2.3.2 Gyál Város Önkormányzatának Gazdasági Programja c. alfejezetben már bemutatásra kerültek. A célok egy része már megvalósult, elfogadásra került például a város klímastratégiája, a kisvállalkozói park 100%-os kihasználtsággal működik.

A településfejlesztés egyik eszköze a pályázati tevékenység, **Gyál Város Önkormányzata az uniós források lehívása mellett hazai forrásokra és a saját költségvetésére támaszkodik a fejlesztések megvalósításában.** 2014 és 2020 között két pályázatot nyert a település a Környezet-és Energiahatékonyság Operatív Programból (KEHOP):

- a KEHOP-5.2.9-16 - Pályázatos épületenergetikai felhívás a közép-magyarországi régió települési önkormányzatai számára c. konstrukció keretében 247,7 millió Ft-ot középületek (az iskolák) energetikai korszerűsítésére,
- a KEHOP-1.2.1-18 - Helyi klímastratégiák kidolgozása, valamint a klímaturatosságot erősítő szemléletformálás c. konstrukcióból pedig 20 millió Ft-ot a város már említett klímastratégiájának elkészítésére.

Hazai pályázati forrásból, - költségvetési támogatásból, a város saját erejéből és a kettő kombinációjával megvalósult fejlesztések például a következők:

- Gyál Város Önkormányzata saját erőből valósította meg többek között az „1.6.1.3 Nevelés, oktatás” c. alfejezetben már bemutatott fejlesztéseket az általános iskolákban.
- A Liliom Óvoda 2015. évi felújítása összesen 550 millió Ft-ból valósult meg, melyből 65 millió Ft volt állami támogatás. A Bartók utcai telephely rekonstrukciója 280 millió forintba került, melynek harmadát finanszírozta a központi költségvetés. A Klapka utcai székely épület rekonstrukciója 500 millió Ft összköltséggel történt.
- 2017-ben került átadásra a Védőnői Szolgálat új épülete, még ugyanebben az évben az önkormányzat 28 millió Ft értékben szerzett be orvostechikai eszközöket a szakellátásba.
- 2015-ben befejeződött a Gyáli Vasútállomás 7 éves felújítása.
- 2017-ben került átadásra a közel 147 millió forintból felújított Millenniumi Park, megtörtént a Szent István tér rehabilitációja 65 millió Ft-ból, illetve elkészült a Szent György emlékhely.
- 2018-ban kialakításra került a hivatali épület földszintjén a gyermekrekszleg.
- 2015-ben indult útjára az „1.5.3 Települési identitást erősítő tényezők” c. alfejezetben már bemutatott –Gyáli Életút Program.
- Részben TAO-támogatásból, részben önerőből új sportpályák kerültek kialakításra az Ady Endre úti sporttelepen.
- 2019-ben elkészült az új Sportcsarnok és Kézilabda Képzési Központ 22 szobás szállodával.
- 100%-os állami támogatással kondiparkot adtak át a Munkácsy utca és Temesvári utca sarkán.
- 30 millió forint állami támogatást nyert el az „Önkormányzati feladatellátást szolgáló fejlesztések támogatására” nevű pályázaton a város, melyet 37 millió Ft önerővel egészített ki. A projekt keretében megvalósult 4 utca új aszfaltréteggel való ellátása és padkastabilizációja: Gábor Áron utca, Mikszáth Kálmán utca, Toldi Miklós utca és Kodály Zoltán utca.
- A Zöldgazdaság Finanszírozási Rendszer fejezeti kezelésű előirányzat terhére kiírt, a víziközmű rendszereket működtető infrastruktúra tekintetében energiatakarékos eszközök, berendezések beszerzésére, technológiák alkalmazására, továbbá megújuló energetikai beruházásokra vonatkozó felhívásra benyújtott nyertes pályázatnak köszönhetően Gyál város

csatornarendszerének több pontján energiatakarékos szivattyúcserek, átemelők kialakítása, illetve vezérléstechnikai felújítás történik meg.

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdés értelmében „A helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladatok különösen: 1. településfejlesztés, településrendezés (...)”. **A városfejlesztéssel kapcsolatban döntési jogkörrel alapvetően a képviselőtestület rendelkezik.** A képviselőtestület az általa elfogadott rendeletek és határozatok révén dönt többek között az erre célra rendelkezésre álló pénzeszközök nagyságáról, az egyes ilyen jellegű pályázatokhoz szükséges önerő biztosításáról. Ezen túlmenően a testület feladata a város térbeli fejlődését nagymértékben befolyásoló településrendezési eszközök jóváhagyása is.

A képviselő-testületnek 6 állandó bizottsága van. Gyál Város Önkormányzat Képviselő-testületének a Képviselő-testület Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 18/2014. (XII.1.) önkormányzati rendelete szerint

- a **Pénzügyi és Gazdasági Bizottság** „ (...) összehangolja a fejlesztési terveket, gazdasági célkitűzéseket és a rendelkezésre álló pénzügyi forrásokat, véleményezi a település fejlesztésével kapcsolatos tevékenységet (...)”,
- a **Környezetvédelmi és Közbiztonsági Bizottság** „előzetes véleményezési jogot gyakorol a település közigazgatási határán belül (kül- és belterület) tervezett rövid, közép és hosszú távú, átfogó fejlesztési célok meghatározásánál, melyek területfelhasználást igényelnek és környezetvédelmi vonatkozásuk nyilvánvaló”.

A fenti rendelet 5. sz. függeléke a Gyáli Polgármesteri Hivatal Szervezeti és Működési Szabályzata, mely szerint az egyes szervezeti egységek az alábbi feladatokat látják el a településfejlesztés vonatkozásában:

- A **Polgármesteri Kabinet** részt vesz a települési fejlesztési programok, akciótervek készítésében, véleményezésében.
- A **Főépítési Iroda** segíti az Önkormányzat településfejlesztési és településrendezési önkormányzati feladatainak ellátását az épített környezet, a település tervszerű alakítása és védelme érdekében az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVII. törvény és végrehajtási rendeleteinek keretei között.
- A **Városfejlesztési Iroda:**
 - ellátja a beruházói feladatokat az Önkormányzat beruházásában megvalósuló létesítmények esetében: a beruházás előkészítését; a terveztetést; a kivitelezési munkák pályáztatását, közbeszerzésre való előkészítését; a kivitelezés szerződéskötésre, megrendelésre való előkészítését; a kivitelezési munkálatok folyamatos ellenőrzését; az elkészült munkák átvételét; gondoskodik a beruházás mindenkori pénzügyi egyensúlyának biztosításáról.
 - ellátja a beruházásokkal kapcsolatos adminisztratív, információs feladatokat (hirdetmények közzététele, kapcsolattartás lakossággal, vállalkozókkal),
 - biztosítja a beruházások fenntartásának koordinációját, ide nem értve a konkrét üzemeltetést,
 - elvégzi a pályázati és egyéb források felkutatását a városfejlesztési célok érdekében, ezen pályázatok előkészítését, valamint szükség esetén ellátja a projektmenedzseri feladatokat.

1.8.3 GAZDASÁGFEJLESZTÉSI TEVÉKENYSÉG

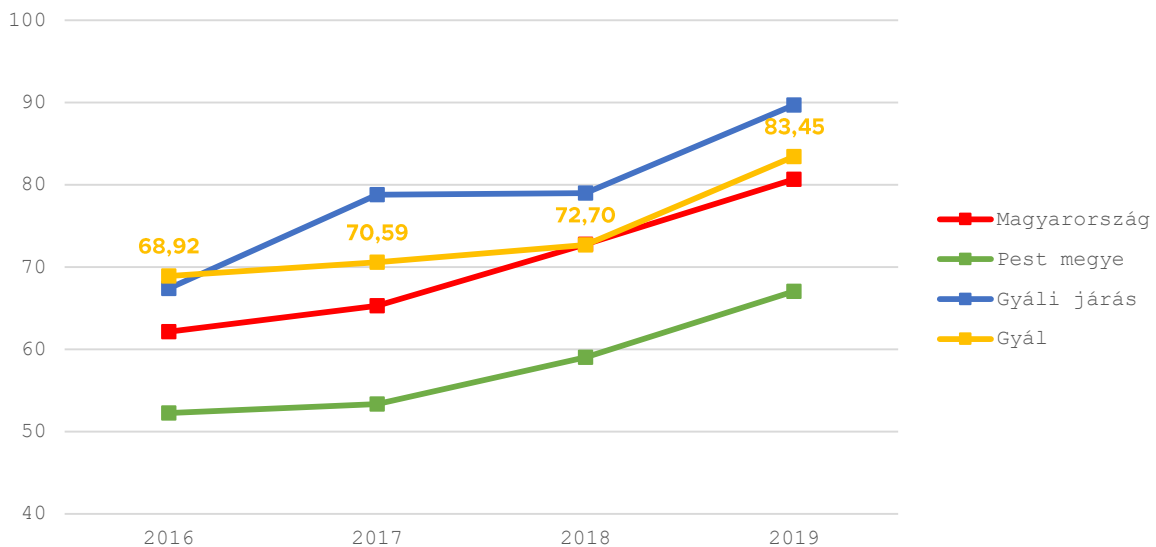
A gazdaságfejlesztés szempontjából lényeges önkormányzati feladat, hogy **a településrendezési tervben a testület jelöli** ki azon területeket, melyeken ipari-gazdasági, kereskedelmi, vagy szolgáltató létesítmények építhetők. Gyál Város Önkormányzatának Településrendezési Tervének és Helyi Építési Szabályzatának előírásai alapján területigényes beruházások megvalósítására az alábbi helyszínek alkalmasak:

- Bartók Béla utca mellett tervezett kisvállalkozói övezet
- Gyál keleti iparfejlesztési területe

Az önkormányzat a korszerű üzleti környezet megteremtése érdekében kialakította az 1.7.4 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők c. alfejezetben már bemutatott kisvállalkozói parkot. A településen két, piac vagy vásár tartására kijelölt terület található. A Vak Bottyán utcán a Gyáli Élelmiszer- és Használcikk Piacot és a Bartók Béla utcán a Gyáli Heti Kirakodó Vásárteret bérlők tartják fent. **A városban helyi termelői piac lebonyolítására alkalmas csarnok nem került kialakításra, ennek pótlása az önkormányzat jövőbeni feladata.**

Emellett a települési önkormányzatok leginkább a helyi adók, elsősorban a helyi iparüzési adó szabályozása révén bírnak legnagyobb befolyással a településük gazdasági életére. Gyál Város Önkormányzata Képviselő-testületének 21/2015.(XI.30.) önkormányzati rendelete a helyi adókról értelmében az állandó jelleggel végzett iparüzési tevékenység esetén **a helyi iparüzési adó mértéke az adóalap 1,8%-a**, ez a törvényileg szabályozott maximum 2%-nál kedvezőbb a gazdasági szereplők számára. Mentés az iparüzési adó alól az a vállalkozó, akinek a vállalkozási szintű adóalapja nem haladja meg a 750.000.- Ft-ot. **A településen magas az egy főre jutó helyi iparüzési adó bevétel**, ebből adódik a közhatalmi bevételek magas részaránya az önkormányzat költségvetésében. Idegenforgalmi adót nem vezetett a város képviselő-testülete.

25. ábra: Az egy lakosra jutó iparüzési adó alakulása (ezer Ft)

Forrás: KSH alapján saját szerkesztés

1.8.4 FOGLALKOZTATÁSPOLITIKA

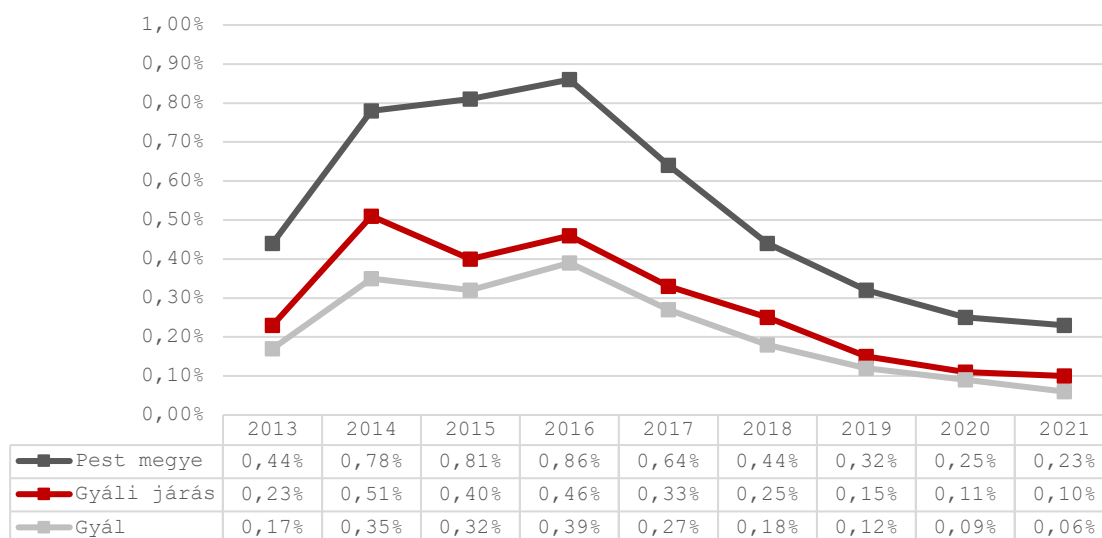
Gyál Város Önkormányzata közvetlen és közvetett módon egyaránt hatással bír a település foglalkoztatási helyzetére. Közvetett módon a már bemutatott gazdaságfejlesztési tevékenysége által, hiszen ösztönzi a vállalkozásokat munkahelyteremtésre és munkahelyek megtartására. Közvetlen hatás alatt pedig azt értjük, hogy az önkormányzat maga is megjelenik a munkaerőpiacon, mint foglalkoztató. Az önkormányzat és intézményei a 2021. évben 277 fő foglalkoztatását tervezték.

8. táblázat: Gyál Város Önkormányzata és intézményeinek foglalkoztatotti létszáma (2021. szeptember)

Intézmény	Teljes munkaidős	Rész-munkaidős	Összesen
Gyál Város Önkormányzat	2	0	2
Gyáli Polgármesteri Hivatal	57	1	58
Gyáli Tulipán Óvoda	46	1	47
Gyáli Liliom Óvoda	46	0	46
Gyáli Tátika Óvoda	56	0	56
Arany János Községi Ház és V. Könyvtár	16	0	16
Városi Egészségügyi Központ	15	7	22
Gyáli Bóbita Bölcsőde	28	2	30
ÖSSZESEN	266	11	277

Forrás: Gyál Város Önkormányzat Képviselő-testületének 2/2021. (I.29.) önkormányzati rendelete az Önkormányzat 2021. évi költségvetéséről

Ez a létszám egészült ki a közfoglalkoztatás keretében alkalmazott hátrányos helyzetű munkavállalókkal. Bár az elmúlt években országosan csökkenő tendenciát mutat a közmunka-programban résztvevők száma, a Pest megyei településekre, és főként Gyálra ez fokozottan igaz. **2021. első három negyedévében összesen 10 fő vett részt a városban közfoglalkoztatási programban**, 8 fő hosszabb időtartamú közfoglalkoztatásban, míg 2 fő az országos közfoglalkoztatási programban.

26. ábra: A közfoglalkoztatási mutató⁴ alakulása (%)

Megjegyzés: A 2021. évi adat részadat, a 2021. januártól szeptemberig tartó időszakra vonatkozik.

Forrás: <http://kozfoglalkoztatatas.bm.hu/> alapján saját szerkesztés

1.8.5 LAKÁS- ÉS HELYISÉGGAZDÁLKODÁS

Gyál Város Önkormányzat Képviselő-testülete az önkormányzat tulajdonában lévő, önkormányzati érdekből bérebe adható lakások bérletéről és bérbeadásuk szabályairól szóló 1/2010. (II. 1.) önkormányzati rendelete fekteti le az önkormányzat lakás- és helyiséggazdálkodásának alapjait. A rendelet a lakások önkormányzati érdekből történő bérbeadásának lehetőségét teremti meg. Gyál Város Önkormányzata 154/2016.(VI.30.) sz. határozatával döntött az Eötvös Érdi SZC Eötvös József Technikum telkén található 1 db szolgálati lakás bérbeadásáról 15 ezer Ft/hó bérleti díj ellenében. Az önkormányzat ezen kívül bérbeadható lakásállománnyal nem rendelkezik.

Az önkormányzati feladatellátás helyiségei kiépültek, a 2010-es években zömében felújításra kerültek.

1.8.6 INTÉZMÉNYFENNTARTÁS

Gyál Város Önkormányzat Képviselő-testületének a Képviselő-testület Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 18/2014. (XII.1.) önkormányzati rendelete 3. függeléke sorolja fel a Gyál Város Önkormányzata által alapított és fenntartott költségvetési szerveket, gazdasági társaságokat.

Gazdasági szervezettel rendelkező költségvetési szerv:

- Gyáli Polgármesteri Hivatal

Gazdasági szervezettel nem rendelkező költségvetési szerv:

- Bóbita Bölcsőde
- Liliom Óvoda
- Tátika Óvoda

⁴ A közfoglalkoztatásban részt vevők havi átlagos létszámának aránya a munkavállaló korú népességhez viszonyítva.

- Tulipán Óvoda
- Városi Egészségügyi Központ
- Arany János Községi Ház és Városi Könyvtár

Gyál Város Önkormányzata által alapított egyszemélyes gazdasági társaság:

- Gyál Városfejlesztési és Városüzemeltetési Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság
- Gyáli-Városgazda Gazdasági-Műszaki Ellátó Korlátolt Felelősségű Társaság
- Gy.T.H. Gyál és Térsége Hulladékgyűjtési Nonprofit Kft.

Gyál Város Önkormányzatának tulajdoni részesedésével működő gazdasági társaság:

- Dél-Pest Megyei Regionális Víziközmű Zrt.

1.8.7 ENERGIAGAZDÁLKODÁS

A 14/2021. (I.28.) polgármesteri határozattal került elfogadásra a Gyál Város Klímastratégiája 2020-2030 c. dokumentum. **A klímastratégia D1 célkitűzése: Az épületek energiahasználatához kapcsolódó ÜHG-kibocsátás csökkentése 2030-ig 10%-kal, 2050-ig 30%-kal 2018-hoz képest.** Ahhoz, hogy ez az ambiciózus célkitűzés teljesüljön, szükséges az önkormányzati épületállomány energetikai szempontú fejlesztése, a megújuló energiaforrások részarányának növelése az önkormányzat energiafelhasználásán belül.

Az eddigiekben már bemutatásra került, hogy az önkormányzat épületállománya az elmúlt 10-15 évben új, energetikai szempontból korszerű épületekkel bővült, például a Sportcsarnok, a Tanuszoda vagy a Tulipán Óvoda.

A KEHOP-5.2.9-16-2016-00049 azonosítószámú, 247.720.122 Ft támogatástartalmú projekt keretében 2017 és 2018 között a Zrínyi Miklós Általános Iskola és Bartók Béla Általános Iskola teljes energetikai korszerűsítésére került sor megújuló energia-kapacitás kiépítésével: az épületek külső határoló felületeinek hőszigetelése, nyílászáróinak cseréje, valamint a villamos energiafelhasználás egy részének napelemes rendszerrel történő kiváltása valósult meg a projektből.

Az elmúlt években számos más önkormányzati épület korszerűsítésére sor került: Bóbita Bölcsőde, Liliom Óvoda, Tátika Óvoda székhelye és telephelye, Városi Egészségügyi Központ, Védőnői Központ, a Zrínyi Iskola tornacsarnoka.

Gyál Városában 2015-ben teljes egészében Európai Unió forrásból megvalósult a város közvilágítási hálózatán a világítótestek teljes körű modernizációja, korszerű LED-es fényforrásokra cserélve a meglévő lámpatesteket. A következő időszakban az önkormányzat a közvilágítási rendszer bővítését tervezi. A településen található napelemes közvilágítás és elektromos töltőállomás is.

1.9 TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉSI SZOLGÁLTATÁSOK, OKOS VÁROS TELEPÜLÉSI SZOLGÁLTATÁSOK

Az Möt. 13. § (1) 2. pontja szerint a következő feladatokat értjük településüzemeltetési szolgáltatások alatt: köztemetők kialakítása és fenntartása, a közvilágításról való gondoskodás, kéményseprő-ipari szolgáltatás biztosítása, a helyi közutak és tartozékainak kialakítása és fenntartása, közparkok és egyéb közterületek kialakítása és fenntartása, gépjárművek parkolásának biztosítása. A törvény értelmében

ezek „a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladatok.” Az önkormányzat kötelezően ellátandó városüzemeltetési feladatait elláthatja önállóan, illetve üzemeltetési feladatok elvégzésére szerződéseket is köthet.

KÖZTETETŐK KIALAKÍTÁSA ÉS FENNTARTÁSA

Gyál Város Önkormányzat Képviselő-testületének a temetőkről és a temetkezésről szóló 15/2011. (VII.1.) önkormányzati rendelet értelmében

- üzemelő köztemető: Bem J. utcai új köztemető
- részben lezárt köztemető: Táncsics M. utcai köztemető
- lezárt köztemetők: Munkácsy M. utcai köztemető, Gyál-Némediszőlő köztemető.

A köztemetők kegyeleti méltóságának megőrzéséről, a temető tárgyi és infrastrukturális létesítményeinek, zöldfelületeinek, valamint sírhelytábláinak megépítéséről, kialakításáról a Képviselő-testület az általa egyszemélyi alapítóként alapított Gyál Városfejlesztési és Városüzemeltetési Nonprofit Kft.-n keresztül gondoskodik.

A KÖZVILÁGÍTÁSRÓL VALÓ GONDOSKODÁS

2015-ben elnyert pályázat eredményeként 2.000 db energiatakarékos LED-es lámpatest került telepítésre, melynek szükségességét és az üzemeltetésben jelentkező javulást az alábbi táblázat mutatja be.

9. táblázat: Közvilágítást érintő hibabejelentések száma Gyálon

	Hiba bejelentés száma	Szakaszhiba	Lámpatest meghibásodás száma
2015	338	109	229
2016	117	78	39
2017	69	44	25
2018	85	43	42
2019	173	122	51
2020	128	68	40
2021	27	14	13

További **közvilágítás korszerűsítési beruházás szükséges hálózat bővítés miatt**, melyre a korábbi projekt fenntartási időszak leteltét követően kerülhet sor.

13/2020. (I. 30.) sz. határozattal döntött a Képviselő-testület a közvilágításának fejlesztéséről, az ütemtervben meghatározott helyszíni vizsgálat szerint került felmérésre a hiányzó lámpatestek helye és darabszáma.

A Képviselő-testület 186/2021. (IX. 30.) sz. határozattal döntött a közvilágítási hálózat fejlesztésére vonatkozó tervezési feladatok megrendeléséről.

KÉMÉNYSEPRŐ-IPARI SZOLGÁLTATÁS BIZTOSÍTÁSA

2019. január elsejétől Gyál település **kéményseprőipari közszolgáltatója a katasztrófavédelem kéményseprőipari szervezete**. Ezzel a változással a városban a lakossági tulajdonú ingatlanok és a

társasházak égéstermék-elvezetőinek rendszeres felülvizsgálatát a katasztrófavédelem szakemberei végzik el.

KÖZTERÜLETEK KIALAKÍTÁSA ÉS FENNTARTÁSA

Gyál Város Önkormányzat, mint egyszemélyes tulajdonos alapította 2000. június 30-án Gyál Városfejlesztési és Városüzemeltetési Nonprofit Kft-t, mely szervezet látja el az utak, parkok, játszóterek üzemeltetését. A feladat ellátásához szükséges eszközállomány rendelkezésre áll.

Az önkormányzati kiépített út és köztér hossza 2006. és 2020. között közel megduplázódott.

Az alábbi táblázat mutatja be, hogy milyen mértékben változott a kiépített utak, járdák hossza a városban, mely a városüzemeltetési feladatok bővülését is jelenti. A kiépített és kiépítetlen közutak aránya támassza alá a belterületi utak és járdák fejlesztésének szükségességét.

10. táblázat: Önkormányzat által fenntartott közutak, járdák

	2006. év	2020. év
Önkormányzati kiépített út és köztér hossza (km)	47,6	92
Önkormányzati kiépítetlen út és köztér hossza (km)	93,3	41,7
Önkormányzati kiépített járda hossza (km)	50	65,7
Önkormányzati kiépítetlen járda hossza (km)	70,8	55,1
Önkormányzati kiépített út és köztér területe (1000 m ²)	245,8	453,9

Forrás: KSH

OKOS VÁROS TELEPÜLÉSI SZOLGÁLTATÁSOK

Több smart megoldás működik a városban már. 2016 szeptemberében két „okostanterem” került kialakításra önkormányzati költségvetésből a Gyáli Ady Endre Általános Iskolában, ennek keretében 75 darab táblagép és három „smart-monitor” került beszerzésre. A fejlesztés nemcsak hardverek beszerzésére irányult, hanem olyan komplex oktatási programmal bővült, amelynek legfontosabb célja a diákok digitális kompetenciáinak fejlesztése. A tanulók a legmodernebb eszközökkel – interaktív táblák-, és táblagépek segítségével – sajátíthatják el a tananyagot, és fejleszthetik digitális írástudásukat.

2017-ben a korábbi fejlesztés sikerére alapozva a Gyáli Zrínyi Miklós Általános Iskolában is kialakításra került egy „smart terem” 24 munkaállomással, 39 darab táblagéppel, mely fejlesztés önkormányzati forrásból valósult meg. Majs a Gyáli Bartók Béla Általános Iskolában is megtörtént a „smart terem” kialakítása és informatikai eszközök beszerzése.

Jelenleg az Önkormányzati Hivatali Portálon 53 darab ügyet intézhetnek elektronikusan az ügyfelek. Minden más ügy is intézhető elektronikusan, azonban ezen ügyekhez az OHP-n központi űrlap nem elérhető, hanem a város hivatalos oldalán a www.gyal.hu oldalon tölthetők le egyedileg elkészített formanyomtatványok, melyet az ügyfelek az E-papír szolgáltatás (<https://epapir.gov.hu>) igénybevételével küldhetnek be saját ügyfélkapujukon keresztül. Az elektronikusan bejövő iratok aránya 2018-ról 2019-re 6 százalékról 22 százalékra nőtt.

Tekintettel arra, hogy az okos megoldások rendszerben történő üzemeltetése nem valósult meg a városban az intézményi kérdőív vonatkozó részeinek kiértékelése alapján vizsgáljuk a témát. Zöldfelületi rendszer vizsgálata

1.9.1 A TELEPÜLÉSI ZÖLDFELÜLETI RENDSZER ELEMEI

A település számára a zöldfelületek kiemelt jelentőséggel bírnak a kellemes, egészséges lakókörnyezet megteremtésében. A növényzettel borított parkok, utcák hozzájárulnak a település karakterének, arculatának kialakításához, és részt vesznek a település szerkezeti tagolásában. A város saját magát is kertvárosként említi, zöldítési programja prioritásként szerepel a fejlesztési igényei között.

A települési zöldfelületi rendszer elsődleges elemei a zöldterületek, a természeti területek, valamint a mezőgazdasági és erdőterületek, másodlagos elemei az egyéb zöldfelületek. A közterületi zöldfelületek a fásított közterek, fásított utcák, játszóterek, temető, zöldfelületi intézmények a sportkertek, a közhasználat elől elzárt zöldfelületek: az iskolák, óvodák kertjei, egyéb közintézmények kertjei, családi házak kertjei. A beépítésre szánt területet javarészt kertvárosias és falusias beépítési mód jellemzi, mely a belterületi zöldfelületi ellátottság szempontjából is előnyös.

A zöldterületi céllal kialakított közterületek, közkertek és közparkok száma és területe viszonylag alacsony.

Fontos megemlíteni az önkormányzat azon célkitűzését, mely szerint 4 év alatt ezer fát ültet el a lakosság bevonásával. A helyiek ingatlanonként egy facsemetét igényelhetnek ingyen, amit a Városfejlesztési és Városüzemeltetési Kft. telepít. A program keretében hársfák, és juharfák ültetésére került sor.

1.9.1.1 SZERKEZETI-, KONDICIONÁLÓ SZEMPONTBÓL LÉNYEGES, VALAMINT A ZÖLDFELÜLETI KARAKTERT MEGHATÁROZÓ ELEMÉK

A közterületek növényzete heterogén, a közterületi zöldfelületek jelentősebb része a közlekedési területek növényzete, az utcafásítás. A város legjelentősebb közparkja a Millennium park, illetve a Szent István park. A zöldterületek mellett a belterület legértékesebb közterületi zöldfelületei a beépített területek zárványában megmaradt erdőfoltok, az Erdősor utca melletti tömbökben. Zöldinfrastruktúra elemei közé sorolandók a horgásztavak.

27. ábra: Gyál zöldfelületi karaktere

Forrás: www.google.hu, illetve Gyál településszerkezeti terv

A zöldterületre vonatkozó területi mérleg változását az alábbi táblázat mutatja be.

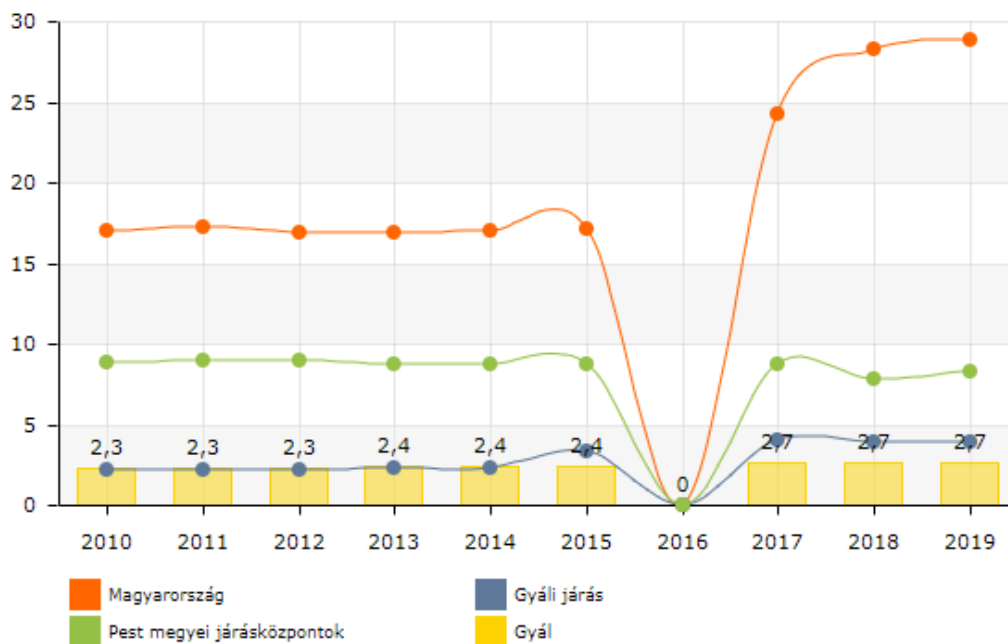
11. táblázat: Önkormányzati tulajdonú zöld terület

	2008. év	2020. év
Önkormányzati tulajdonú összes zöld terület (m ²)	53.551	64.706
Játszóterek, tornapályák, pihenőhelyek száma (db)	6	7
Játszóterek, tornapályák, pihenőhelyek területe (m ²)	2.427	2.851

Forrás: KSH

1.9.1.2 ZÖLDFELÜLETI ELLÁTOTTSÁG ÉRTÉKELÉSE

A település **zöldterületi ellátottsága alacsony mértékű**. Több közpark kialakítása tervezett a közeljövőben, mellyel javulna a város zöldterületi mérlege. A belterületi zöldfelületek minőségének (és mennyiségének) javításával tovább növelhető a település környezetállapotának javításában betöltött ökológiai szerepük. A növényzet mennyiségének növekedésével nagyobb arányú a pormegkötés, a zajszűrés, a rezgés elleni védelem és kis mértékben javul a mikroklíma, növekszik a biodiverzitás.

28. ábra: Egy lakosra jutó zöldfelület nagysága (m²)

Forrás: TeIR Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

A zöldterületek, azon belül kiemelten a közhasználatú zöldterületek nagysága Gyálon rendkívül alacsony, mindössze 6,47 hektár. Az egy lakosra jutó összes zöldterület mérete (~2,7 m²) évek óta stagnál és kisebb, mint az ország városai átlagában regisztrált mutató.

A zöldfelületi ellátottságot jelző mutatószámot kedvezően befolyásolják a nagy kiterjedésű temetőterület, illetve a városi sportterület.

M0 autópálya felől érkező zajterhelés csökkentése érdekében véderdő telepítése mérlegelendő.

A város nem rendelkezik Zöld Infrastruktúra Fejlesztési és Fenntartási Akciótervvel. Zöldfelületi rendszerre vonatkozó digitális adatbázis-területi tervezéshez kapcsolódón túl-nem áll rendelkezésre.

1.9.2 A ZÖLDFELÜLETI RENDSZER KONFLIKTUSAI ÉS PROBLÉMÁI

Aránytalanul oszlik meg belterületen a zöldterület, mely a település gyors fejlődése és a spontán fejlesztések miatt alakult így. A városközpontban van kiépített közpark, a külső városrészek közpark-hiánya nyilvánvaló. A perifériás városi részeken a fenntartható módon üzemeltethető zöldfelület minőségi javulása szükséges, kiemelten az előregedett faállomány, és az újonnan kialakításra kerülő zöldterületek vonatkozásában. Városi szintű **zöldfelületi hálózat kialakítása és bővítése** szükséges. A szigetszerűen kialakított zöldfelületek rendszerbe történő kapcsolásával magasabb szintű környezeti minőség érhető el. Erre megfelelő eszköz az **egységes arculatot elősegítő utcáfásítás**.

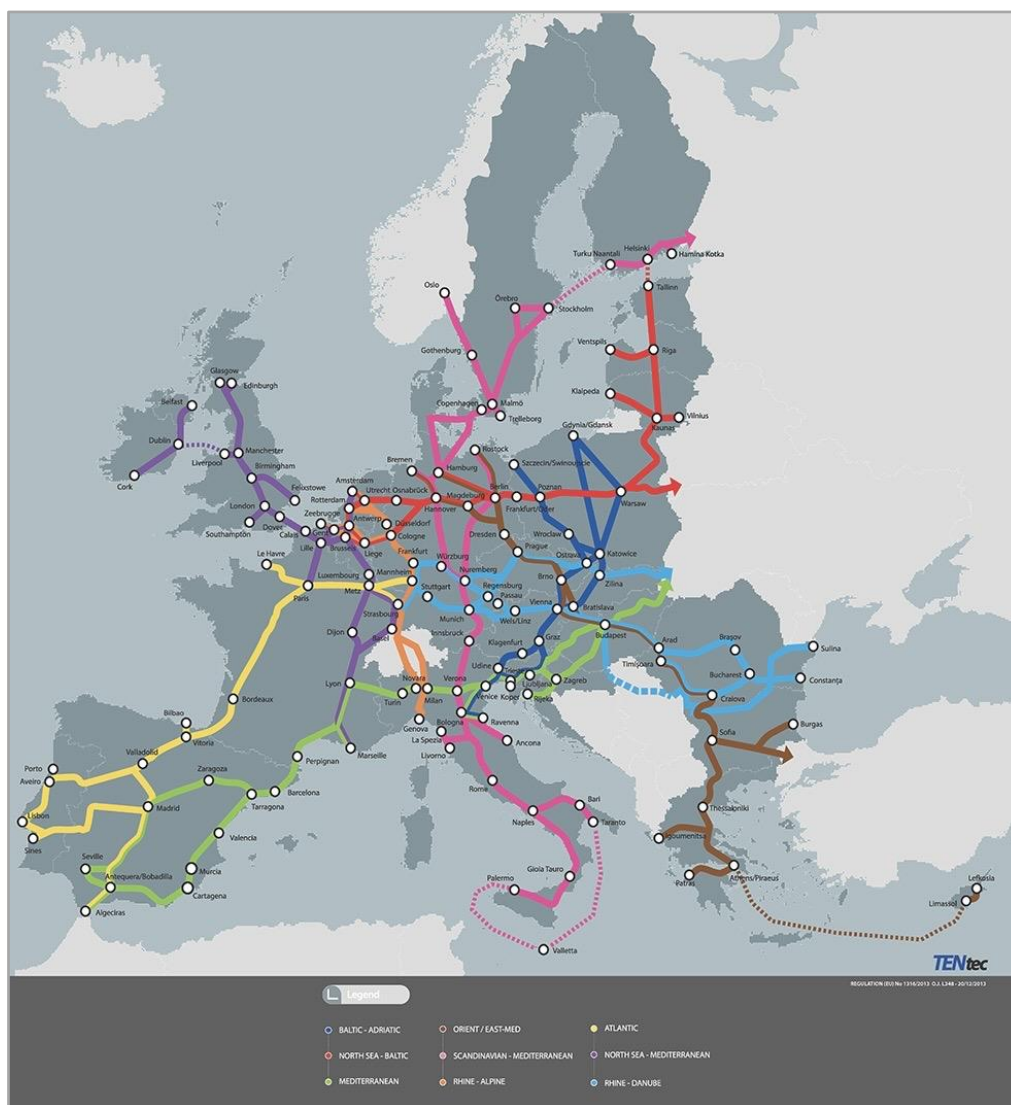
1.10 KÖZLEKEDÉS

1.10.1 HÁLÓZATOK ÉS HÁLÓZATI KAPCSOLATOK

A budapesti agglomeráció részeként Gyál hálózati kapcsolatait hazai és nemzetközi szinten is jelentősnek számító útvonalak és közlekedési folyosók határozzák meg. A IV., V. és X. számú, ún. Helsinki-folyosókon keresztül az alábbi transzeurópai közlekedési hálózatba tartozó korridorokba csatlakozik be a település:

- az ukrán-magyar határtól a Gibraltári-szorosig tartó **Mediterrán korridor**,
- Bremerhaven-Hamburg-Rostock kikötőitől Athénig vezető **Kelet/Kelet-Mediterrán korridor**,
- Strasbourgtól Constanta-ig vezető **Rajna-Duna korridor**.

29. ábra: A Transz-Európai közlekedési hálózat

Megjegyzés: A Gyált érintő korridorok a térképen zöld, világoskék és barna színnek jelölve.
 Forrás: <https://ec.europa.eu/transport/infrastructure/tentec/tentec-portal/site/en/innovation.html>

A közúti közlekedés tekintetében ezeken a korridorokon az európai úthálózat részét képző utakból a következők haladnak át:

- **E75 európai út:** Észak-déli irányú, 4340 km hosszú, a norvégiai Vardö-ből a görögországi Pireusz-ig tart (onnan hajóval Kréta szigetén ér véget). Magyarországon az **M5-ös autópálya** képi a részét. Gyálnál egy közvetlen csomóponttól lehetséges fel- és lehajtani közvetlenül az M5-ösre.
- **E60 európai út:** Nyugat-Kelet irányú, közel 8200 km hosszú, a franciaországi Brestből a Kaukázuson át Kirgizisztánig vezet. Magyarországi részét az M0, M1 és M4 autópályák, illetve a 4. sz. főút jelentik. Gyálról az **M0 autópályára** 3 helyen lehetséges fel- és lehajtani.

Ezek az európai utak Gyál irányába közvetlen lehajtást biztosítanak, így a települést szervesen bekapcsolják közúton a nemzetközi áru- és személyfuvarozási hálózatba. A várostól közúton 1-3 óra közti időtartamon belül bármelyik szomszédos ország határátelőhelye elérhető. Az **M5 és M0 autópályák közös csomópontja a település Dél-nyugati határában épült ki.**

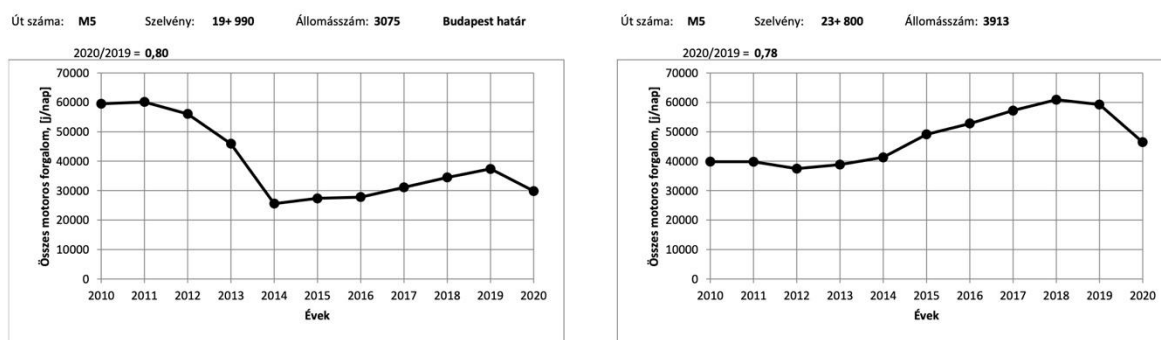
A kötöttpályás hálózatok tekintetében nemzetközi beágyazottság nem releváns, a hazai, leginkább agglomerációs hálózati összeköttetéseknek van jelentősége a vasúti kapcsolatokban. A 142-es számú, Budapest – Kecskemét vonal elsősorban a Budapest környéki agglomerációs, hivatásforgalmi célú mobilizációt szolgálja. A vonal nem villamosított, emellett csak regionális és helyközi közlekedést szolgál ki.

A légi közlekedésben a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér közelsége jelent előnyt a nemzetközi hálózatokban való beágyazottságára: Gyáltól a repülőtér kevesebb, mint 10 km-nyi távolságra van. Vízi hálózatokba való kapcsolódását csak közvetve lehet azonosítani a település esetében.

1.10.2 KÖZÚTI KÖZLEKEDÉS

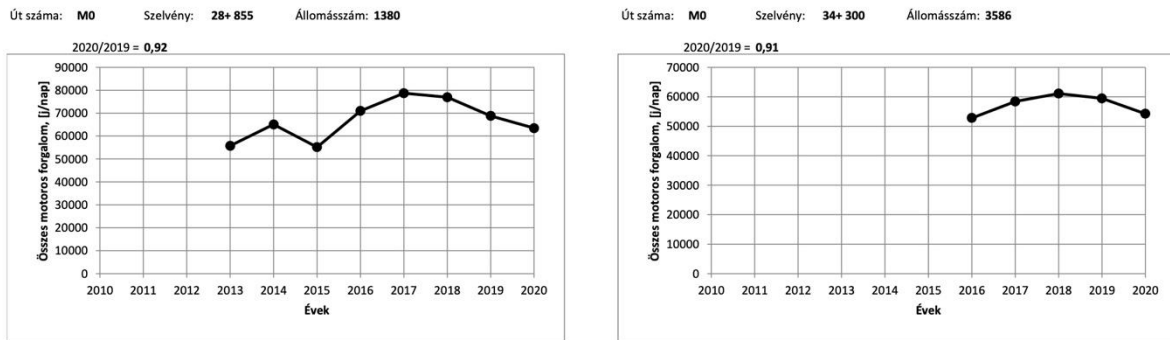
Gyál közúti kapcsolatait jelentősen befolyásolja, hogy két gyorsforgalmi út, az **M0 és M5 autópálya** a település Dél-nyugati határában találkozik. A csomópont az M5 21. és 23. km szelvénye és az M0 30. és 32. szelvénye között található. A szelvényeken áthaladó forgalom 2018 óta csökkenést mutat, tehát még a pandémiát megelőzően is tapasztalható a forgalom visszaesése.

30. ábra: Forgalomfejlődés az M5 gyáli csomópontot magába foglaló szelvényei között

Forrás: Magyar Közút: A közúti forgalom figyelemmel kísérése, 2020

31. ábra: Forgalomfejlődés az M0 gyáli csomópontot magába foglaló szelvényei között

Forrás: Magyar Közút: A közúti forgalom figyelemmel kísérése, 2020

32. ábra: Az M0 és M5 gyorsforgalmi utak csomópontja Gyálnál

Megjegyzés: A kék pontok a forgalomfejlődési ábrákon feltüntetett forgalomszámláló állomások hozzávetőleges helyeit jelölik, piros színnel ez M0, sárga színnel pedig az M5 állomások közé eső szakaszt

Forrás: kira.kozut.hu alapján saját szerkesztés

A gyorsforgalmi mellett a település megközelíthetősége szempontjából az összekötő utak, illetve bekötő utak, ezekhez kapcsolódóan pedig Budapest XVIII. kerület Dél-keleti részének Gyál belterületével való összeépíthetősége következtében a fővárosból kifelé tartó utak jelentősek. Ezek mind az átmenő, mind a településen belüli forgalom tekintetében számottevőek, melyekkel Magyarországon belül is a forgalmasabb útszakaszoknak számítanak. Ezen utak közül három jelentőségét szükséges kiemelni.

A **4601. sz. mellékút** Budapest Gyáli út és Nagykörösi útjának folytatása Tiszakécske irányába. A mellékút Gyálon a Körösi út teljes hosszát magába foglalja. A 142. sz. vasútvonallal párhuzamosan halad át a településen, a Kolozsvári utcánál pedig szintbeli, lámpás vasúti átkelővel keresztezi azt. A vasút és az út egymás melletti párhuzamos haladása a Kisfaludy utcánál válik el egymástól. A 4601. sz. útnak a Gyál belterületén vezető része számít a legkihasználtabb, legnagyobb forgalmú szakasznak. A kapacitáskihasználtság 41 – 56% közötti, a napi járműforgalom 7000 – 8000 jármű között van, a forgalom közel 80%-át a gépjárművek adják⁵. A tehergépjármű forgalom aránya az M0 Gyál-Pestszentimre lehajtójától a 4602. sz. út (Bem József utca) kereszteződéséig terjedő szakaszon viszont több, mint 10%-os. Forgalomlefolys éves és heti jellege alapján a gyáli szakasz átlagos forgalmú útnak számít, az évi átlaghoz képest a július-augusztusi forgalom aránya 0-40%-kal magasabb, a nyári hétfégi és hétköznapi forgalom közel azonos, az esti és éjszakai forgalom (18.00-06.00 óra között) aránya tavaszi és őszi hétköznapokon a forgalom 21-25%-át teszi ki.

A **4602. sz. mellékút** Vecsés és Alsónémedi között húzódik, 15 km hosszú, a 4. sz. főút és az M5 autópálya összeköttetését teremti meg. Gyálon belül a Vecsési úton és a Bem József utcán vezet át, a Vecsési út – Körösi út kereszteződésénél egy rövid szakaszon a 4601. sz. úton haladva lehet átjutni az Alsónémedi felé vezető szakaszra. Az elővárosi jellegű út Gyálon belüli kapacitáskihasználtsága 38-49% közötti, a Vecsés felől a Körösi úti kereszteződésig magasabb, az M5-M0 csomópont irányába alacsonyabb. A napi járműforgalom 6000-6500 jármű közötti, ennek 70-75%-a személygépjármű, 15-20%-a kistehergépjármű forgalom. A Körösi út és autópálya csomópont közötti szakaszon kifejezetten magasnak mondható, 18%-os a tehergépjármű forgalom aránya⁶. A forgalomlefolys jellege alapján az évi átlaghoz képest a júliusi, illetve augusztusi forgalom aránya kevesebb, mint 20%-kal magasabb az évi átlaghoz képest, nyáron jellemzően a vasárnapi forgalom 10-25%-kal magasabb a hétköznapi forgalomhoz képest, míg az esti-éjszakai forgalom aránya 21-25% közötti.

Szükséges említést tenni a **46100. sz. bekötő útról** is, amely az M0 35. és 37. km szelvényei közötti Vecsés-Gyál lehajtójáról vezet a 4602. sz. mellékútra. A bekötő út forgalma szinte megegyezik a 4601. és 4602. sz. utak forgalmával, naponta 6000-6500 jármű halad át az úton. Kapacitáskihasználtsága 34%-os, a tehergépjárművek aránya 15%⁷. A forgalomlefolys jellege alapján paraméterei azonosak a 4602. sz. úttal.

A településen belül több olyan belterületi út és utca vezet át, amelyek **gyűjtőútként** az előbbieken említett összekötő utakra ráhordó forgalmat generálnak. A Pesti út – Széchényi utca a Budapest belterületén a Péterhalmi-erdőtől induló, Lőrinci út és Kisfaludy utcák folytatásaként a Vecsési útnál (4602. sz. út) ér véget. Az utcák lakóövezetes területen haladnak át, emellett a BKK Gyálon belül közlekedő járatainak útvonalai is. Hasonló gyűjtő-ráhordó útnak számít még az Ady Endre utca, amely többek közt a Pesti út és a Körösi út (4601. sz. út) összeköttetését teremti meg, továbbá a Brassói utca, valamint az Erdősor utca, ezeken keresztül pedig a Körösi út kikerülésével lehet felhajtani a 4602. sz. útra. Ezen felül említést érdemel még a Deák Ferenc utca, amin a BKK városon belüli járatai haladnak keresztül. A belterületi gyűjtőutak jellegzetessége, hogy szélességük változó, egyes szakaszokon a forgalomhoz mérten kifejezetten keskenyek. A nagy forgalom miatt az utak átlagos állapota kedvezőtlennek mondható. A településen belüli közlekedés további hátránya a szintbeli vasúti keresztezések jelenléte, ez különösen a Körösi úti illetve a Bem József utcai forgalom folyamatosságát akadályozza, így torlódások, dugók előfordulásának gyakoriságát növeli. A nagyobb

⁵ Magyar Közút: AZ ORSZÁGOS KÖZUTAK 2020. ÉVRE VONATKOZÓ KERESZTMETSZETI FORGALMA alapján és saját számítás

⁶ Magyar Közút: AZ ORSZÁGOS KÖZUTAK 2020. ÉVRE VONATKOZÓ KERESZTMETSZETI FORGALMA alapján és saját számítás

⁷ Magyar Közút: AZ ORSZÁGOS KÖZUTAK 2020. ÉVRE VONATKOZÓ KERESZTMETSZETI FORGALMA alapján és saját számítás

forgalommal együtt lámpás keresztezések nem alakultak ki, ami kedvezőtlenül hat a közlekedésbiztonságra.

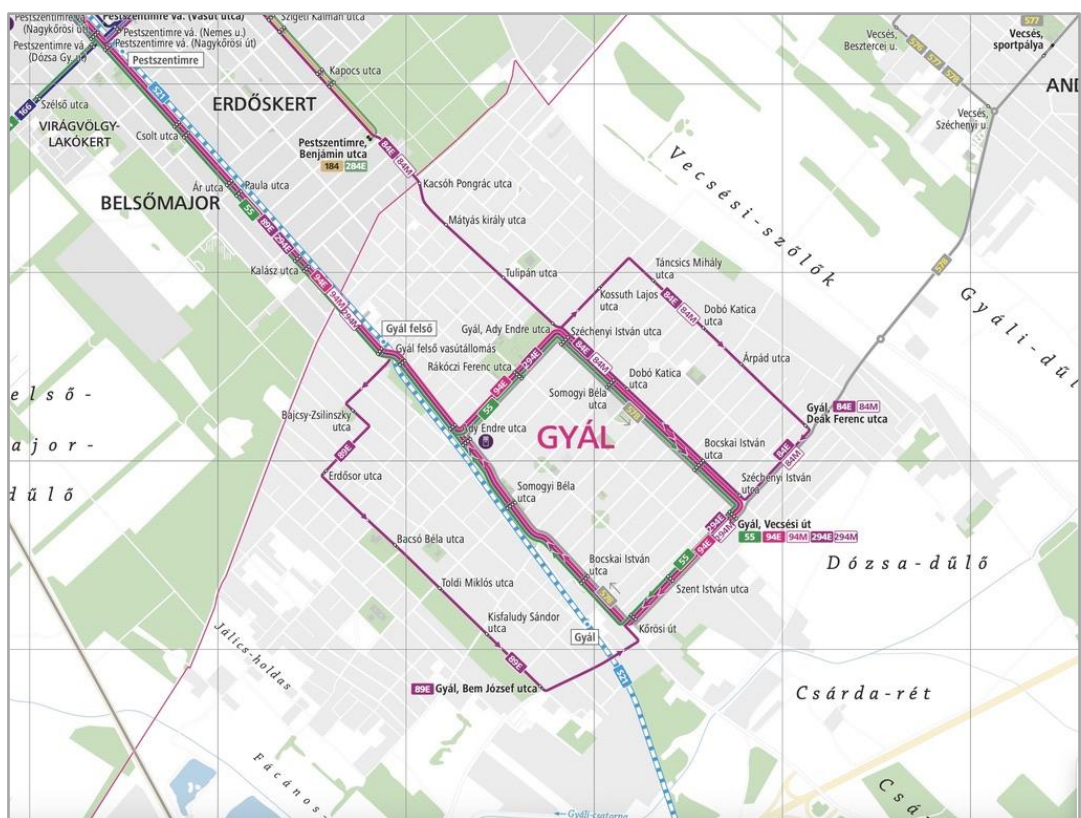
2020-a adatok alapján a településen belül az állami közutak hossza 5,5 km, területük 40,93 km². A kiépített utak és közterek hossza 92 km, viszont a kiépítetlenek aránya kifejezetten magasnak mondható, mivel hosszuk 41,7 km, ami az összes út 31%-a.

1.10.3 KÖZÖSSÉGI KÖZLEKEDÉS

1.10.3.1 KÖZÚTI KÖZÖSSÉGI KÖZLEKEDÉS

A település agglomerációs jellegét erősíti, hogy a Budapesti Közlekedési Központnak (BKK) több olyan buszjárata is van, amely áthalad Gyálon, a városon belüli megállóhelyek száma 25 feletti.

33. ábra: A BKK Gyálra közlekedő autóbuszjárata

Forrás: BKK alapján saját szerkesztés

A BKK Gyál települést érintő járatai a következők:

- 55 Gyál, Vecsési út – Boráros tér (HÉV-állomás): Hurokjárat, 11 megállóhely Gyálon belül,
- 84E Gyál, Deák Ferenc utca – Határ út Metróállomás: Zónázó, hurokjárat. 12 megállóhely Gyálon,

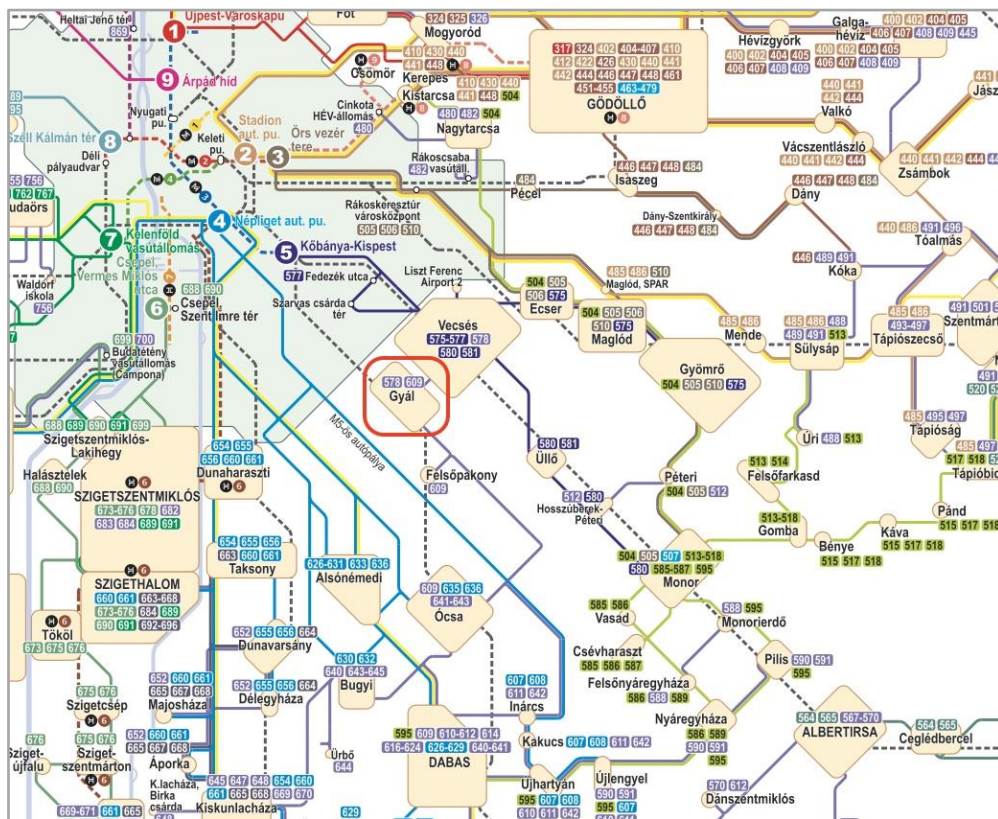
- 84M: ugyanaz a viszonylat, mint a 84E-nél. 84M járat munkanapokon, reggel közlekedik, a 84E-vel szemben megáll a Nagyvárad tér metró megállóhelyen is,
- 94E Gyál, Vecsési út – Határ út Metróállomás: Zónázó, hurokjárat. 11 megállóhely Gyálon belül.
- 94M: ugyanaz a viszonylat, mint a 94E-nél, de csak munkanapokon reggel közlekedik és a Nagyvárad tér megállót is érinti.
- 294E Gyál, Vecsési út – Határ út Metróállomás: Zónázó, hurokjárat. 11 megállóhely Gyálon belül.
- 294M: 294E-vel megegyező viszonylat, amely Nagyvárad tér metró megállóhelyénél is megáll.

A Volánbusz által üzemeltetett helyközi agglomerációs autóbusz járatok közül kettő érinti a települést:

- 578 Budapest Kőbánya-Kispest – Vecsés – Gyál: a Déleleti agglomerációs hálózatba tartozó körjárat. Gyálon belül 10 helyen lehet felszállni rá.
- 609 Gyál – Felsőpákon – Ócsa – Dabas: A Dél-Pesti agglomerációs hálózatba tartozó körjárat, 10 megállóhelyről biztosított rá felszállás.

A tömegközlekedési ellátottság a település nyugati, Dél-nyugati részén, illetve az Észak-keleti részen hiányosabb, Gyál többi részéről megfelelő ellátottság biztosított. Távolsági autóbusz-járatok nem érintik a települést.

34. ábra: Autóbuszvonalak Budapest agglomerációjában Gyál térségében

Forrás: Volánbusz alapján saját szerkesztés

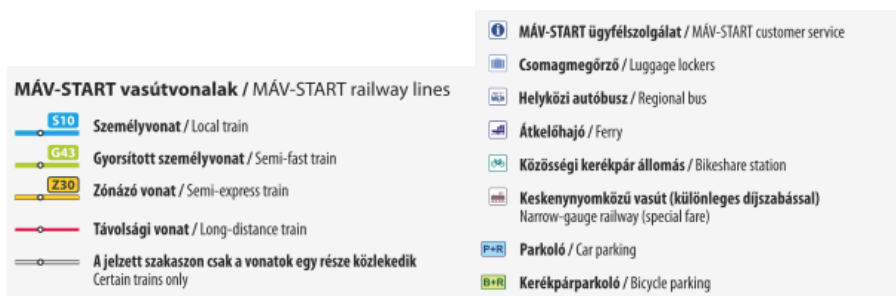
1.10.3.2 KÖTÖTTPÁLYÁS KÖZÖSSÉGI KÖZLEKEDÉS

Az agglomerációs közlekedésbe a vasúti személyforgalmon keresztül kapcsolódik be a település, azon belül is a **142-es számú, Budapest-Nyugati pályaudvar – Lajosmizse – Kecskemét viszonylaton közlekedő személyvonatok** állnak meg Gyál megállóhelyein. A 142-es számú vonal normál nyomtávú, nem villamosított, helyközi vonatközlekedést biztosít. A vonal elhanyagolt, kevésbé jó állapotúnak számít. A vonalon a maximális sebesség 60 km/h, de a Gyálon áthaladó Kispest és Dabas közötti szakaszon ez mindössze 40 km/h, amivel ez a leglassabb szakasza a vonalnak.

A vonalon budapesti elővárosi vonatok közül az **S21 jelzésű személyvonatok** közlekednek. Budapest-Nyugati pályaudvar irányába hétköznaponként kora reggel félóránként, azt követően napközben járnak vonatok, összesen 19 járat indul a főváros irányába, míg Lajosmizse irányába óránként és 20 járat megy. Budapest irányába a menetidő 41 perc, Lajosmizse irányába 77 perc.

Gyálon belül két helyen is felszállhatnak az utasok a személyvonatokra: Gyál-Felső megállóhelyen és Gyál vasútállomáson. Előbbi elérhetősége a BKK városon belüli járataival jóval egyszerűbb Gyál felső vasútállomás megállóhely jelenléte miatt.

35. ábra: Gyál állomás helyzete Budapest és környékének vasúti hálózatán

Forrás: MÁV-START

1.10.4 KERÉKPÁROS ÉS GYALOGOS KÖZLEKEDÉS

Gyálon belül csak egy rövid szakaszon van kiépült **kerékpárút** a Kőrösi útnak a Csontos József utca és a Zrínyi Miklós utca közötti szakaszán. Ez összesen 600 m-nyi kerékpárutat jelent a településen belül. A jelentős autóbusz és gépjármű-forgalom, továbbá az utak keskeny korona és burkolatszélessége miatt a belterületi kerékpározás lehetőségei jelenleg igen korlátozottak, nagy kockázatúak. 2020-ig 65,7 km **járda** épült ki belterületen. A kiépítetlen járdák hossza 41,7 km. A kiépített és kiépítetlen járdák aránya 54,6% - 45,6%, tehát a település közel felén még nincs kiépített járda.

1.10.5 PARKOLÁS

A településen belül a parkolási helyzet a városközpontban, a Kőrösi út mentén megfelelően kiépült, továbbá a nagyobb kereskedelmi létesítmények környékén vannak még potenciális férőhelyek. A parkolók száma elegendőnek mondható, kaotikus parkolási helyzetek nem jellemzőek a településen belül.

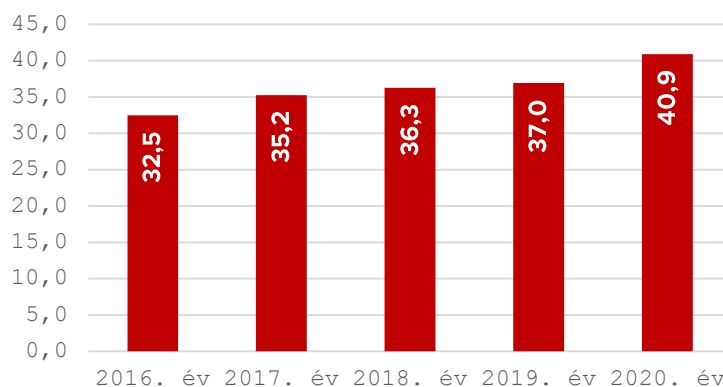
1.11 KÖZMŰVESÍTÉS

1.11.1 VÍZIKÖZMŰVEK

1.11.1.1 VÍZGAZDÁLKODÁS ÉS VÍZELLÁTÁS (IVÓ-, IPARI-, TŰZOLTÓ-, ÖNTÖZŐVÍZ, TERMÁLVÍZ HASZNOSÍTÁS)

A település ivóvízvezeték-hálózatának hossza 110,1 km. A közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások aránya 2019-ben 94,8%, 2020-ban 95,8% volt. A háztartásoknak szolgáltatott víz mennyisége 2016-2020 között 30,4%-kal nőtt, a lakosságszám ugyanezen 5 év alatt csak 3,56%-kal a vízfogyasztás tehát jelentősebben emelkedett, így az egy főre vetített érték is magasabbá vált.

36. ábra: Az egy főre jutó szolgáltatott víz mennyisége (m³) Gyálon

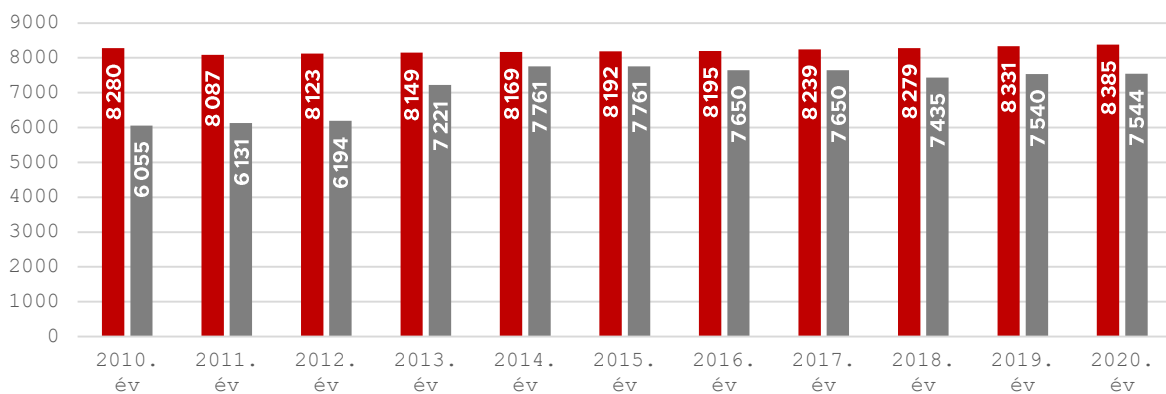

Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés

1.11.1.2 SZENNYVÍZELVEZETÉS

A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózat (közcsatornahálózat) elválasztó rendszerű, hossza 102,7 km (KSH, 2020). A közcsatornán elvezetett szennyvíz teljes mennyiségét III. fokozatú tisztítás jellemzi, a szennyvíz mennyisége (ahogy a vízfogyasztás is) évről évre növekszik. A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolt lakások aránya 89,97% (7544 db).

37. ábra: A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolt lakások és az összes lakásállomány változása (db)

■ Lakásállomány (db)

■ A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba (közcsatornahálózatba) bekapcsolt lakások száma (db)

Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés

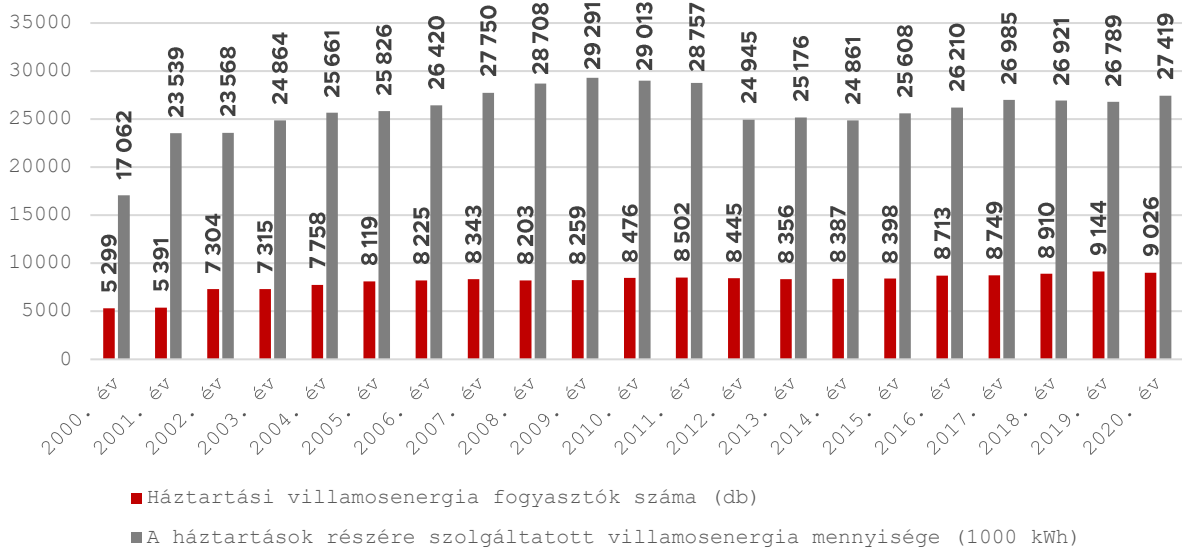
1.11.1.3 CSAPADÉKVÍZ ELVEZETÉS, FELSZÍNI VÍZRENDEZÉS

A felszíni csapadékvíz-elvezetést jellemzően nyílt árokrendszerrel, minimális mértékben zárt csapadékcsatornákkal oldják meg a városban, amelynek fejlesztése, karbantartása folyamatos, kiépítettsége nem teljes körű. Az éghajlatváltozás eredményeképpen fellépő időjárási anomáliák, a nagy mennyiségű, hirtelen a felszínre érkező csapadék elvezetése egyre nagyobb problémát okozhat a jövőben.

1.11.2 ENERGIA

Energiaellátás terén az elmúlt évtizedekben jelentős fejlődésen ment keresztül a város, mára gyakorlatilag teljes közműellátásról beszélhetünk.

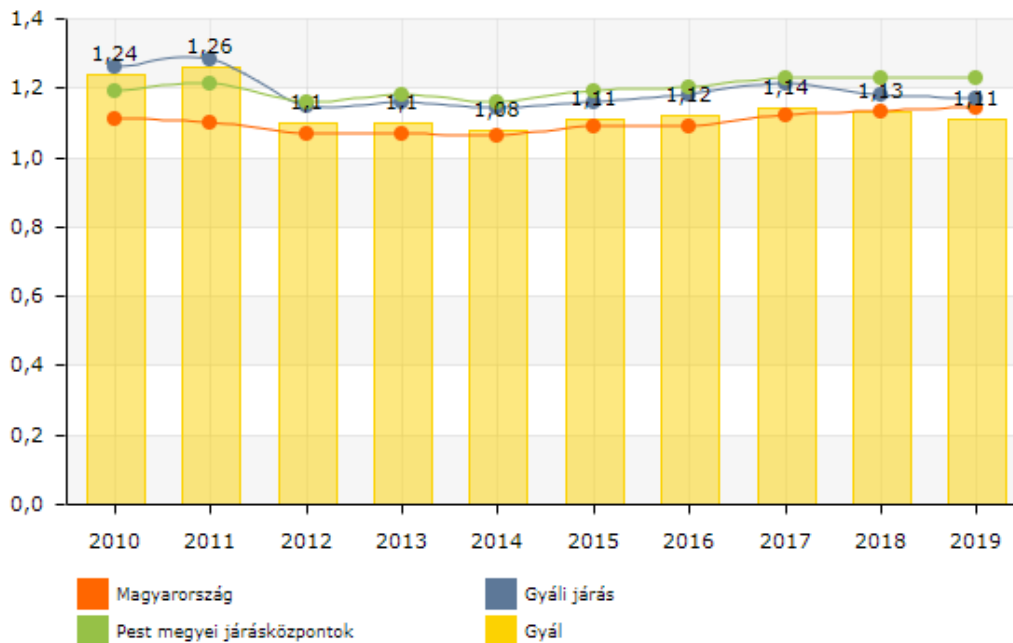
38. ábra: Háztartási villamosenergia fogyasztók száma és villamosenergia mennyisége

Forrás: KSH

2000. és 2020 között 5299 db háztartási villamosenergia fogyasztó száma 9026 db-ra emelkedett, mintegy 59%-os a bővülés. Ezzel arányosan a háztartások részére szolgáltatott villamosenergia mennyisége is 62%-kal nőtt.

39. ábra: Egy lakosra jutó háztartások részére szolgáltatott villamosenergia mennyisége (1000 kWh)

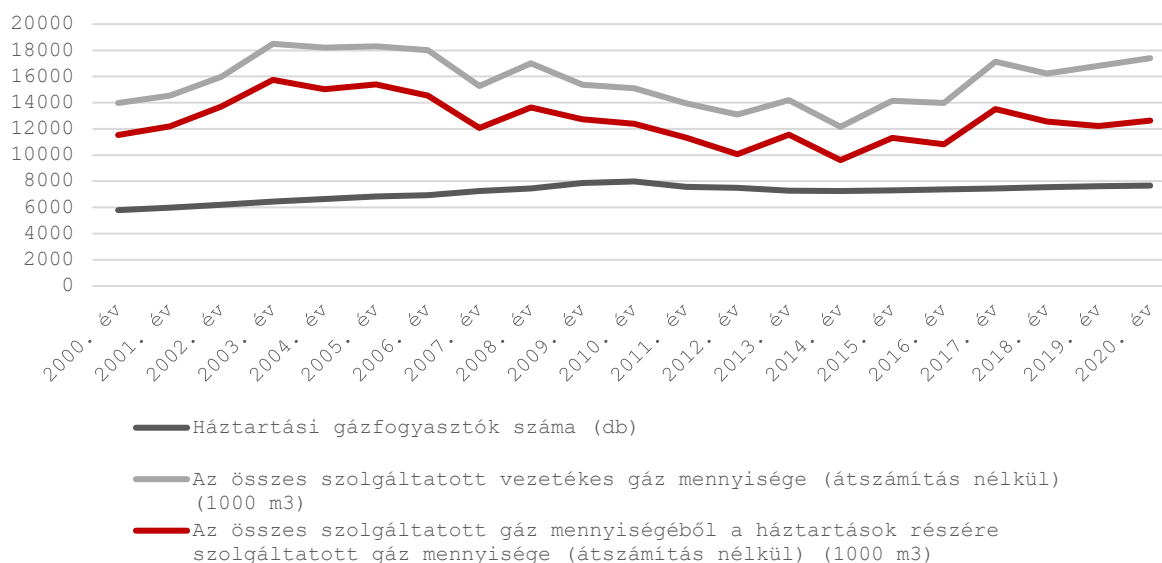
Forrás: TeIR Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

Bár még 2010-ben az egy lakosra jutó háztartások részére szolgáltatott villamosenergia mennyisége meghaladta a Pest megyei járásközpontok és Magyarország átlagát, addig 2019-re ezen értékek alá süllyedt.

A közvilágítás kiépített, de hiányosságainak megszüntetése, az energiatakarékossági szempontok szerinti fejlesztése és korszerűsítése mindig aktuális - ideértve a város energiahatékonyágának növelése érdekében az önkormányzati energiafogyasztók (intézmények, közvilágítás stb.) okos hálózat (smart grid) és okos mérés (smart metering) rendszerének létrehozását, automatizált, digitális kontrollrendszerek bevezetését is.

Gyál vezetékes gázellátással rendelkezik, melybe a települési lakásállomány mintegy 91,4%-a van bekapcsolva.

40. ábra: Gázszolgáltatás Gyálon

Forrás: KSH

A háztartási gázfogyasztók száma 2000. évről 2020. évre 75%-kal növekedett. Az összes szolgáltatott gáz mennyiségéből a háztartások részére szolgáltatott gáz mennyisége 2020-ban 72,5%.

Gyálon nincs távhőellátás.

Megújuló energiaforrást az önkormányzat az intézményeinek hatékonyabb üzemeltetése érdekében jelentős mértékben használ, melyet részleteiben az 1.8.7 Energiagazdálkodás fejezet bemutat.

2020. novemberében készült el **Gyál Város Klímastratégiája 2020-2030** c. dokumentum. A Klímastratégiában alkalmazott módszertan alapján Gyál város teljes üvegházhatású gázkibocsátása 2018-ban 77.700 t szén-dioxid egyenérték volt, ezen belül a legnagyobb rész (84%) az energiafogyasztáshoz (a földgáz és a villamosenergia, illetve kisebb részben a tűzifa felhasználás) köthető. A helyi közlekedéshez a kibocsátások 14%-a kapcsolható (az M5-ös autópálya és az M0-s autópálya áthaladó forgalma – amely önmagában is jóval nagyobb Gyál város teljes üvegházhatású gáz kibocsátásánál – a leltárban nem került figyelembevételre). Ennek megfelelően Gyál mitigációs (mérséklési) potenciáljában is elsősorban az energiafelhasználás (ezen belül is elsősorban az épületek, különös tekintettel a lakóépületekre csökkentése, illetve hosszabb távon a helyi közlekedéshez köthető kibocsátások mérséklése játsszák a legfontosabb szerepet.

Gyál város klímavédelmi jövőképe: „Az energiahatékony, megújuló és zöld Gyál 2050-re Pest megye és a budapesti agglomeráció klímavédelmi szempontból példamutató városává válik.”

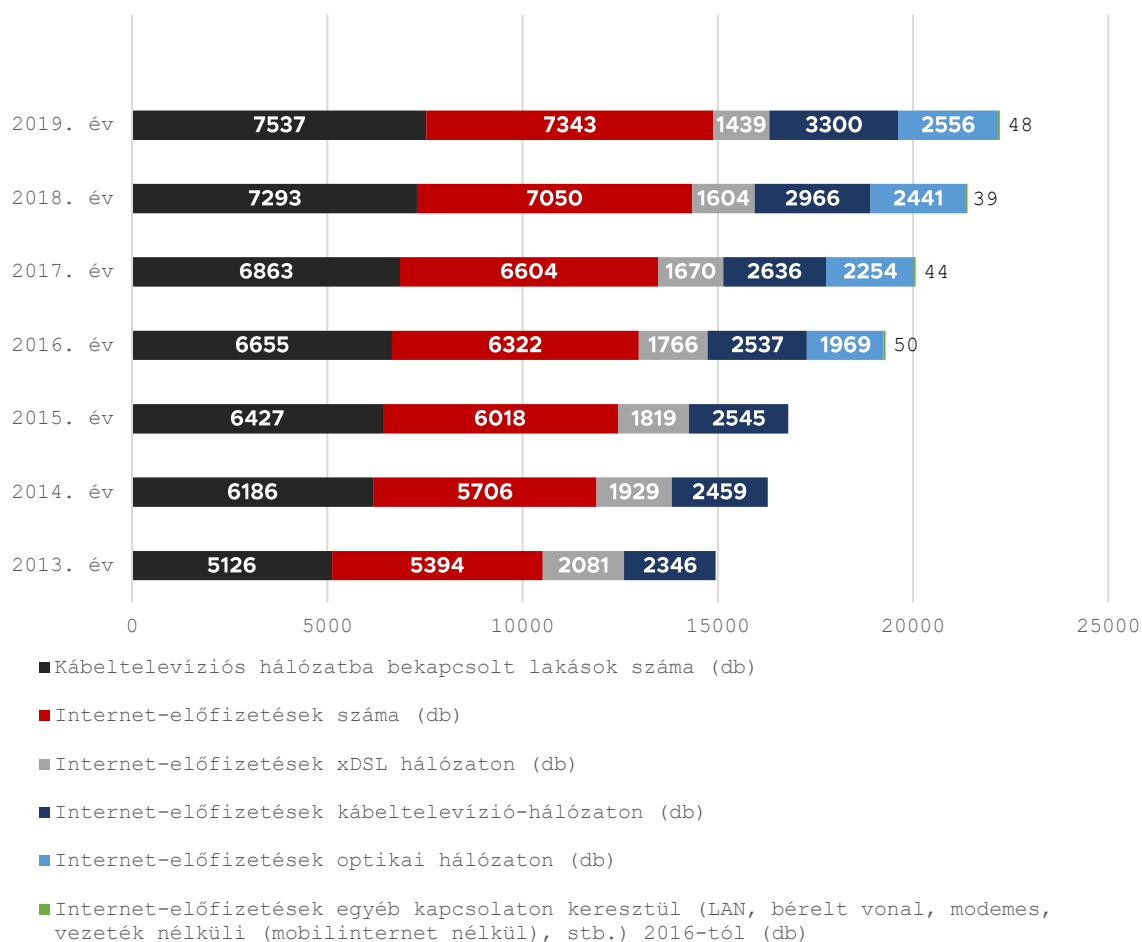
Ennek eléréséhez Gyál város 2030-ig 10%-kal, 2050-ig összesen 30%-kal kívánja mérsékelni az üvegházhatású gáz kibocsátását a leltárban szereplő 2018-as bázisértékhez képest.

1.11.3 ELEKTRONIKUS HÍRKÖZLÉS (VEZETÉKES ELEKTRONIKUS HÁLÓZAT, VEZETÉK NÉLKÜLI HÍRKÖZLÉSI ÉPÍTMÉNYEK)

Gyál városában valamennyi vezeték nélküli táv- és hírközlési szolgáltató megfelelő vételi lehetőséget tud biztosítani. A városban a mobilszolgáltatók teljes lefedettséget biztosítanak. A település lakott területein kívül az autópálya lefedettsége is biztosított.

Az internetelőfizetések száma növekvő tendenciát mutat, azon belül a kábeltelevízió-hálózat és az optikai hálózat aránya is növekszik. A Kábeltelevíziós hálózatba bekapcsolt lakások száma 7.537 db (2019).

41. ábra: Az internet-előfizetések száma típusok szerint Gyálon (db)

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

1.12 KÖRNYEZETVÉDELEM (ÉS TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉS)

A város környezetvédelmi kihívásai az agglomerációs és logisztikai helyzetéből adódnak: a kedvező közlekedési, földrajzi elhelyezkedésből adódóan a város közlekedési áramlási útvonalak mentén

található területei magas ingatlanfejlesztési, gazdasági és alacsony ökológiai potenciállal rendelkeznek. Az épített és természeti környezet védelme folyamatos feladatot jelent, hiszen az urbanizáció és az emberi tevékenység környezeti hatása egyre nő (folyamatosan növekszik hulladék mennyisége, a járműforgalom stb.), melyek kezelése helyi, önkormányzati, településüzemeltetési szintű intézkedéseket igényel.

A klímaváltozás nem csak a mezőgazdaságot, hanem a városüzemeltetést, - fejlesztést, valamint a város lakosságát is új kihívások elé állítja.

Gyál Város Önkormányzata környezetvédelmi problémák feltárására és kezelésére környezetvédelmi programot készített (2021-2026), valamint klímastratégiát fogadott el (2020-2030, 2050-re való kitekintéssel) a klímaváltozáshoz való alkalmazkodóképesség növelése és a klímaváltozás hatásainak mérséklése érdekében.

1.12.1 TALAJ ÁLLAPOTA

Gyál területének talajszerkezete jellemzően homokos, kavicsos, talaja a Duna-Tisza közti síkvidékre jellemző futóhomok, homok, délkeleten mezősi talaj, a mélyebb rétegekben durvább szemcsés talaj, illetve agyag is található. Talajszennyezés, -szennyezettség nem ismert, azonban az illegális hulladéklerakás (főleg külterületi részeken) továbbra is probléma - ez jellemzően talaj- és talajvízvédelmi intézkedéseket nem indokol. Talajpusztulás a laza homokos feltalajjal rendelkező területeket fenyegeti. Gyál területe érintett a szélróziónak kitett terület övezetével, mely kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben megállapított övezet, melyben a szélrózsió káros hatásával szemben kevésbé ellenálló fizikai talajfélésekkel (különösen a homok,) jellemezhető területek találhatók.

1.12.2 FELSZÍNI ÉS A FELSZÍN ALATTI VIZEK

A Gyáli-patak (Gyáli 1. számú főcsatorna) a Ráckevei (Soroksári)-Dunába torkolló 32 km hosszú vízfolyás, melynek teljes vízgyűjtő területe 450 km². A vízfolyás ma is nagy kiterjedésű beépített terület csapadékvizének befogadója. A patak több, mesterségesen rendezett oldalcsatornával is rendelkezik. A mesterséges medrű vízfolyás vízminősége „A” kategóriába sorolt, azaz csak az előírásoknak megfelelően tisztított csapadékvíz vezethető bele. Állapotának megőrzését, medrének revitalizációját természetbarát vízrendezés eszközeivel igyekeznek az érintettek (üzemeltetők, önkormányzatok) megoldani. A környezetileg értékes terület rekreációs, szabadidős célú fejlesztését akadályozza, hogy környezetének nagy része magánterület.

A vizsgált területen természetes állóvíz nincs, a kialakult állóvizek a külszíni bányászat következtében kialakult kavicsbánya tavak, amelyek rekultivációja megtörtént, vizük minőségének védelme szerepel a város tervezési dokumentumaiban. 2015-ben a város tulajdonába került a kb. 10,5 ha területű Peremvárosi Horgásztó és Pihenőpark, mely Budapest határában, az M5-ös autópálya mentén elhelyezkedő kavicsbánya tó is.

Gyál és környezete belvízzel enyhén veszélyeztetett I-II. kategória: I.: Belvízzel alig veszélyeztetett terület, illetve II. Belvízzel mérsékeltlen veszélyeztetett terület.

Gyál és tágabb környezete a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról szóló módosított 27/2004. (XII. 25.) KvVM és a 7/2005. (III. 1.) KvVM rendelet szerint érzékeny besorolású, valamint Gyál közigazgatási területe a vizek mezőgazdasági eredetű nitrát

szennyezéssel szembeni védelméről szóló 27/2006. (II.7.) Korm. rendelet szerint nitrát érzékeny területen fekszik. Gyál külterületén vízbázis-védelmi védőterület van, ahol a fő vízáradó réteg 50 m mélységen belül található.

1.12.3 LEVEGŐTISZTASÁG ÉS VÉDELME

A város levegőtisztaságát és minőségét az agglomerációs jellege határozza meg. Beavatkozást igénylő helyi légszennyezési forrás nincs, azonban számos termelő üzem, gyár a főbb utak, autópályák közelében, de a lakóterületektől csak néhány száz méterre. A légszennyezés fő forrása a közúti közlekedés, ezen belül is az átmenő tehergépjármű forgalom. Bár Gyálnak megfelelő tömegközlekedési kapcsolata van a fővárossal (elővárosi vasút, BKV autóbuszjárat), a közlekedés meghatározó módja a gépkocsi használat, a városban az 100 főre jutó gépjárművek száma is magas, az országos átlag feletti. Meg kell említeni a lakossági fűtésből eredő károsanyag-kibocsátást is, a fűtési szezonban jellemző a szilárd tüzelésű kémények ismételt használata. Jelentős a homoktalajos területekről származó portterhelés is.

Emellett a levegő minőségét (és a városklímát) is javító zöld terület kevés van, az egy lakosra jutó zöld terület nagysága 2,7 m², a járási érték 3,8 (TelR, 2020), az önkormányzati tulajdonú összes zöld terület 2016 óta szinte alig változott, jelenleg 64 706 m² (KSH, 2020).

Gyálon jelentős helyhez kötött légszennyező forrás nem üzemel.

1.12.4 ZAJ- ÉS REZGÉSTERHELÉS

A közlekedésből származó zaj- és rezgésterhelés jelentős a fő közlekedési utakon zajló nagy személy- és tehergépjármű-forgalom következtében. A leginkább terhelt zónák külterületen, a lakóterületektől kellő távolságban húzódnak, de az átmenő és úgynevezett ráhordó utak forgalma továbbra is jelentős. Emellett a belterületen lévő vállalkozások tevékenysége jár(hat) zajjal és/vagy zavaró (kamion) forgalommal. A közlekedési zaj- és rezgésterhelés csökkenthető az új közlekedési nyomvonalak aktív (zajvédő erdősávok) és passzív (zajvédő falak, zajra nem- vagy kevésbé érzékeny terület- felhasználás biztosítása) zajvédelmének megszervezésével, a forgalom jobb elosztásával. 2016. és 2019. években Gyál város zajszennyezési helyzetéről felmérés készült.

A vizsgálatok megállapítják, hogy Gyálon intézkedést igénylő túllépés az alábbi területeken vannak:

- a Kőrösi (4601. sz. út) és Vecsési út (4602. sz. út) terheltsége,
- magas tranzitforgalom áthalad a településen.

A többi közút mellett vagy nincs beépítés (M0 autótút, M5 autópálya) vagy a kis forgalom miatt nincs beavatkozást igénylő zajterhelés.

Fontos megjegyezni, hogy **a zaj- és rezgésterhelés átlag feletti mértéke közúti közlekedésből ered, mely értéket jelentősen meghatározza az utak állapota.** Emiatt Gyál Város Önkormányzata prioritásként kezeli és a fejlesztési elképzelései során a jó minőségű utak létesítésére helyezi a hangsúlyt. Zajárnyékoló falak építése több szempontból sem javasolt, ehelyett a töredezett, kátyús utak kopórétegeinek javítása szükséges.

1.12.5 SUGÁRZÁS VÉDELEM

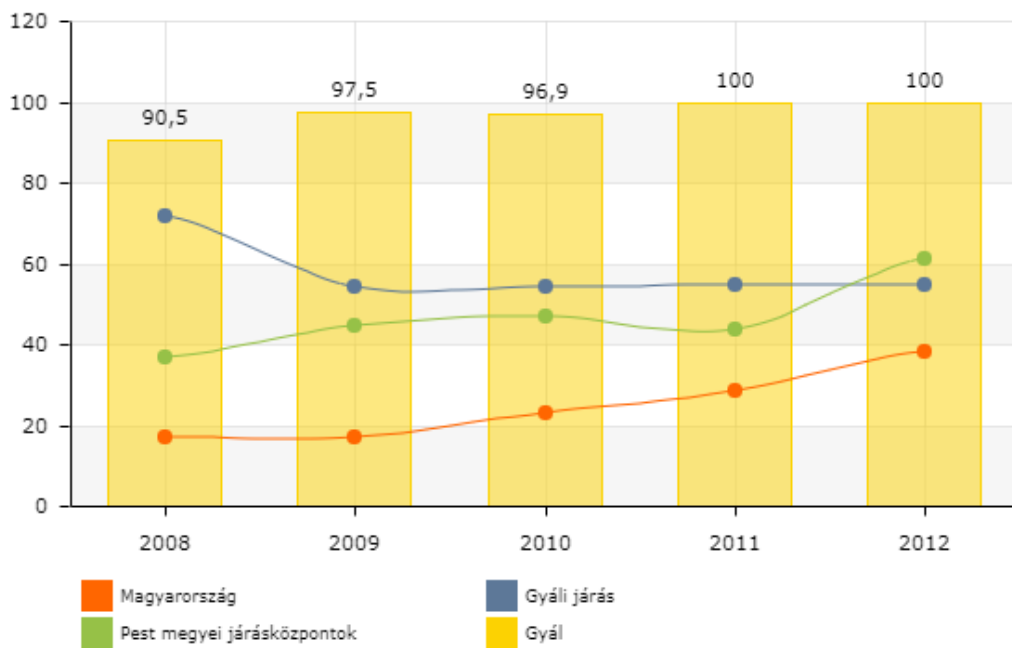
A város területét káros sugárzás kibocsátás nem érinti, sugárzásvédelmi intézkedés, védőterület lehatárolás nem indokolt.

1.12.6 HULLADÉKKEZELÉS

A rendszeres hulladék elszállításba bevont lakások aránya a településen 100 %. A háztartások által termelt hulladék, így a lakosságtól elszállított települési hulladék mennyisége évről évre növekszik: 10 év alatt, 2020-ra 25,9%-al, 8495 tonnára növekedett, miközben a lakásállomány szinte alig (1,2%-al) növekedett.

A város szelektív hulladékgyűjtési és feldolgozási (újrahasznosítási) rendszert működtet. A szelektív hulladékgyűjtésbe bevont lakások száma 2011 óta szintén 100%. A települési szilárd hulladék ártalmatlanítása regionális hulladéklerakóban történik.

42. ábra: Szelektív hulladékgyűjtésbe bevont lakások aránya (%) Gyálon

Forrás: TeIR Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

1.12.7 VIZUÁLIS KÖRNYEZETTERHELÉS

A településképet rontó elemek között a nagy tömegű ipari, logisztikai létesítmények, csarnokok szerepelnek első helyen. Mivel leginkább a főútvonalak mentén épültek és épülnek, ezért ezekre a terepszintből kiemelt utakról, autópályákról zavartalan rálátás biztosított, a település nem éppen legvonzóbb arcát mutatva. Ennek enyhítését intenzívebb zöldítés, takaró fásítás oldhatja meg.

A növekvő lakóterületek gyors ütemű beépítése nem segítette elő az esztétikus településképet kialakulását, sok helyen hiányzik az egységes utcaképet támogató növénytelepítés, fásítás is.

Általánosságban is megállapításra került, hogy a zöld felületek aránya alacsony, a zöldfelületi elemek szerkezeti és minőségi jellemzői - a fejlesztések ellenére - még kedvezőtlennek tekinthetők.

A közvetlen környezetszennyezés mellett az illegális hulladéklerakásból eredő vizuális problémákat is meg kell említeni, főleg, ha az nagyobb forgalmú utak mentén található és látható.

A terület egyedi tájsebei az egykori kavicsbánya tavak, melyek rekultivációja, rendbetétele sikeresnek tekinthető, de egy-két helyen található (még) tájképet rontó jelenség.

1.12.8 ÁRVÍZVÉDELEM

Gyál területe árvízzel nem veszélyeztetett, így árvízvédelemmel nem érintett.

1.12.9 FENNÁLLÓ KÖRNYEZETVÉDELMI KONFLIKTUSOK, PROBLÉMÁK

A város környezetvédelmi programjában rögzítésre kerültek a város környezeti problémái, valamint jelen dokumentum helyzetelemzése alapján az alábbi táblázatban kerültek összefoglalásra a fennálló környezetvédelmi problémák, kezelési javaslatokkal bővítve.

12. táblázat: Gyál környezeti problémái

Környezetvédelmi probléma	Okozója	Kezelési javaslatok
Talajszennyezés, defláció	Illegális hulladéklerakók	Illegális hulladéklerakók felszámolása, azok megszüntetését célzó (támogatási) programban való részvétel, települési kamerarendszer fejlesztése. Erdők, fák telepítése, talaj megkötése, komposztálás elősegítése
Levegőszennyezés, levegőminőség	Közúti közlekedés, azon belül a tehergépjármű-forgalom	A város közlekedési infrastruktúra fejlesztéseivel, útfejlesztéssel (elkerülő) az ÜHG kibocsátás csökkentése, a közlekedésbiztonsági technikai beavatkozások, forgalomkorlátozó, -csillapító és -lassító megoldások alkalmazása és az érintett területeken a közlekedés károsanyag kibocsátása közti egyensúly megteremtése. Agglomerációs közösségi közlekedés fejlesztése. Kerékpáros közlekedés feltételének fejlesztése, P+R rendszerek kiépítése. A városi zöldfelületek mennyiségének és minőségének további fejlesztése.
Zöldfelületi rendszer konfliktusai: továbbra is kevés zöld terület, azok eloszlása kedvezőtlen	Gyors városnövekedés, zöldfelületek beépítése, területhasználati módok eltérő dinamikájú fejlődése	Zöldfelület-gazdálkodási program, a zöld területek növelése, új közparkok és rekreációs terek kialakítása.
Havária jellegű környezetszennyezés	Környezetbiztonsági kockázatot, azaz a környezetre potenciális veszélyt jelentő létesítményekben (pl. kerozinvezeték) üzemekben bekövetkezett ipari baleset, üzemzavar, tüzeset; természeti katasztrófa	Környezeti veszélytérkép és biztonsági övezetek kijelölése. Akcióprogramok készítése havária esetére, üzemi és települési védelmi gyakorlatok.
Zajterhelés	Közlekedés, ipari-üzemi tevékenység	Stratégiai zajtérkép és intézkedési terv készítése. Zajvédelem: zajvédő erdősávok telepítése, utak állapotának javítása, területfelhasználási módok optimalizálása).
Szélsőséges időjárási jelenségek	Klímaváltozás	Megelőzés, felkészülés és alkalmazkodás. Klímastratégia megvalósítása, ezen belül az üvegházhatású gáz kibocsátásának csökkentése és az üvegházhatású gáz elnyelő kapacitás növelése.

Forrás: saját szerkesztés

1.13 VÁROSI KLÍMA

Gyál a mérsékelt meleg - száraz klímaterületben található, az átlagos éves csapadékösszeg 500-550 mm, az évi átlagos középhőmérséklet 10-11 °C. Az éves középhőmérsékletek a 80-as évek elejétől – a globális tendenciával összhangban – emelkednek, azaz intenzív melegedés figyelhető meg, Pest megye éghajlatának várható alakulásában az átlaghőmérséklet további növekedése prognosztizálható. A klímaváltozás várható magyarországi hatásait illetően a különböző forgatókönyvek közös pontja, hogy a szélsőséges időjárási jelenségek (viharok, szélsőséges csapadékmennyiség rövid idő alatt stb.) gyakorisága növekszik. Konszenzus van abban a kérdésben is, hogy hazánkban várhatóan nőni fog a nyári hőségnapok (a maximális hőmérséklet eléri a 30 °C-t) és a forró napok (amikor a maximális hőmérséklet eléri a 35 °C-t) száma. Mindez Gyál esetében földrajzi fekvéséből (Alföld) következően különösen igaz. A klímaváltozásra való felkészülés (pl. csapadékvíz-elvezető rendszer fejlesztése), részvétel a klímaváltozást kiváltó jelentések csökkentésében (ÜHG kibocsátás, energiafelhasználás stb.), illetve a változásokhoz való alkalmazkodás a környezeti fenntarthatóságot előtérbe helyező várostervezést és -fejlesztést tesz szükségessé.

A város klímaháztartásának döntő tényezője a települési területhasználati módok arányának alakulása. A nem túl nagy településméret, a döntően kertvárosi jellegű beépítettség ebből a szempontból kedvező, míg a fővárossal való összenövés az egyik oldalon, a gazdasági célú beépítéssel való körülzárás a másik oldalon és ehhez társulva a zöldfelületi rendszer hiányosságai kedvezőtlenek.

Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás mellett a helyi mikroklíma településtervezési és -fejlesztési eszközökkel történő kezelése, kedvező irányba való alakítása a fent leírtak miatt Gyál esetében nagyobb szerepet kap, mint a legtöbb hazai városban. A jövőben a beépített területek sűrűsödése kerülendő, a meglévő biológiailag aktív felületek (zöldfelületek, vízfelületek) megőrzése és újak létrehozása indokolt.

2 JAVASLAT STRATÉGIAI CÉLOK KIJELÖLÉSÉRE

2.1 JÖVŐKÉP

Gyál város 2030-ra vonatkozó jövőképét Gyál 2013-ban készült Településfejlesztési Konceptiója (továbbiakban TFK) tartalmazza: „Gyál stabil, erősödő gazdasággal bíró, vonzó környezettel rendelkező, harmonikus, kertvárosi jellegű térségi (járás) központ”. Részletesebb, gazdasági, társadalmi, környezeti és településszerkezeti jövőképe megtalálható a koncepció I.1, a térségi szerepre vonatkozó jövőképe pedig az I.2 alfejezetében.

Az eddigiekből látható, hogy egyrészt **a 2013-ban meghatározott jövőkép még mindig megállja a helyét**, másrészt az is kijelenthető, hogy **az elmúlt 8 év átgondolt fejlesztéseinek köszönhetően Gyál elindult a jövőkép eléréséhez vezető úton**, számos előrelépés történt a lakosság és vállalkozások számára vonzó települési környezet kialakítása és a térségi funkciók kialakítása és működtetése terén.

A 2018-ban elkészült Arculati Kézikönyv rávilágít Gyál fejlődésének még egy szándékolt irányára, ami az **innovatív kertvárossá válás**. Ennek tükrében indokolt a jövőkép kiegészítése az alábbiak szerint:

**„GYÁL STABIL, ERŐSÖDŐ GAZDASÁGGAL BÍRÓ, VONZÓ KÖRNYEZETTEL RENDELKEZŐ,
HARMONIKUS, INNOVATÍV, KERTVÁROSI JELLEGŰ TÉRSÉGI KÖZPONT”**

A jövőben kulcsfontosságú tényezők lesznek a Gyál fejlődése szempontjából a következők:

- Hogyan tud alkalmazkodni a népességszám növekedéséből, a társadalom idősödő korszerkezetéből adódó kihívásoknak?
- Hogyan pozícionálja magát és a városi, illetve térségi funkcióit a főváros erőterében?
- A városi Infrastruktúra a fejlesztések révén alkalmassá válik-e az agglomerációs szerepből adódó nyomás kezelésére?

2.2 CÉLRENDSZER

A TFK a fenti jövőkép eléréséhez egy átfogó célt és 5 részcélt határoz meg. A koncepció rész céljai a település életének minden szegmensét lefedik.

43. ábra: Gyál Településfejlesztési Konceptiójának célrendszere

JÖVŐKÉP

- Gyál stabil, erősödő gazdasággal bíró, vonzó környezettel rendelkező, harmonikus, innovatív, kertvárosi jellegű térségi központ

ÁTFOGÓ CÉL

- A fenntarthatóság elve mentén dinamikusán fejlődő gazdaságra és helyi identitástudatra alapozott értékteremtő urbanizáció

RÉSZCÉLOK

- Urbánus mikrotérségi (járás) központ
- Javuló életminőség biztosítása, egyenlőtlenségek csökkentése, a társadalmi kohézió erősítése
- Versenyképes és erős helyi gazdaság megteremtése
- A település-szerkezet továbbfejlesztése, a területfelhasználás racionalizálása
- Erőteljesebb térségi pozicionálás, tőkevonzó és népességmegtartó képesség erősítése

Forrás: Gyál Településfejlesztési Konceptiója 2013

Míg a TFK időtávja 10-15 éves, addig az FVS kimondottan a 2021-2027-es időszakra vonatkozik, így a TFK céljainak újragondolása szükséges. A stratégiai célokkal szemben „elvárás”, hogy tovább bontva őket a későbbiekben a cselekvési terv lépései is meghatározhatóak legyenek.

44. ábra: Az FVS célrendszerének logikai vázlata

Forrás: saját szerkesztés

A helyzetfeltárás eredményeként és a város fejlesztési elképzeléseinek ismeretében a következő stratégiai célrendszer vázolható fel:

45. ábra: Gyál Város FVS javasolt stratégiai célrendszere

3 FELHASZNÁLT IRODALOM

3.1 TANULMÁNYOK, FEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOK

Gyál Város Arculati Kézikönyve 2018

Dabasi Rendőrkapitányság Gyáli Rendőrőrs 2019. évi beszámolója

Gyál Város Önkormányzata Helyi Esélyegyenlőségi Programja 2019-2023

Gyál Város Önkormányzata Gazdasági Programja 2020-2024

Gyál Város Önkormányzatának Szociális Szolgáltatástervezési Konceptiója 2020-2025

Gyál Város Önkormányzatának Sportfejlesztési Konceptiója 2020-2024

Gyál Város Klímastratégiája 2020-2030 – Kitekintéssel 2050-ig

Gyál Város Települési Környezetvédelmi Programja a 2021-2026 időszakra

Gyál Város Településfejlesztési Konceptiója

Gyál Város Helyi Hulladékgyűjtési Terve

Magyar Közút: A közúti forgalom figyelemmel kísérése, 2020

Magyar Közút: AZ ORSZÁGOS KÖZUTAK 2020. ÉVRE VONATKOZÓ KERESZTMETSZETI FORGALMA

Nemzeti Fejlesztés 2030 - Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió

Pest Megyei Területfejlesztési Konceptió 2014-2030 I. Kötet – Helyzetfeltárás (2021. április)

Pest Megyei Területfejlesztési Program

Pest megye Előzetes Integrált Területi Programja

3.2 JOGSZABÁLYOK

2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről

9/2019. (VI.14.) MVM rendelet a területrendezési tervek készítésének és alkalmazásának kiegészítő szabályozásáról

10/2020. (VI.30.) Pest Megye Önkormányzata Közgyűlésének önkormányzati rendelete Pest megye területrendezési tervéről

Gyál Város Önkormányzat Képviselő-testületének 2/2021. (I.29.) önkormányzati rendelete az Önkormányzat 2021. évi költségvetéséről

Gyál Város Önkormányzat Képviselő-testületének 10/2021. (V.31.) önkormányzati rendelete az Önkormányzat 2020. évi zárszámadásáról

Gyál Város Önkormányzat Képviselő-testületének 10/2020. (VI.30.) önkormányzati rendelete az Önkormányzat 2019. évi zárszámadásáról

Gyál Város Önkormányzat Képviselő-testületének 8/2019. (V.30.) önkormányzati rendelete az Önkormányzat 2018. évi zárszámadásáról

Gyál Város Önkormányzatának 20/2012. (XI.30.) önkormányzati rendelete az Önkormányzat tulajdonában álló nemzeti vagyonról és a vagyongazdálkodás szabályairól

Gyál Város Önkormányzat Képviselő-testületének 18/2014. (XII.1.) önkormányzati rendelete a Képviselő-testület Szervezeti és Működési Szabályzatáról

Gyál Város Önkormányzata Képviselő-testületének 21/2015.(XI.30.) önkormányzati rendelete a helyi adókról

Gyál Város Önkormányzat Képviselő-testületének a temetőkről és a temetkezésről szóló 15/2011. (VII.1.) önkormányzati rendelet

Gyál Város Önkormányzat Képviselő-testülete 1/2010. (II. 1.) önkormányzati rendelete az önkormányzat tulajdonában lévő, önkormányzati érdekből bérbe adható lakások bérletéről és bérbeadásuk szabályairól

3.3 WEBOLDALAK

<https://www.businesspark.hu/>

<https://ec.europa.eu/>

<https://eotvos-gyal.edu.hu/>

<http://www.eukozpontgyal.hu/>

<https://www.fegy.hu/>

<https://www.earth.google.com/>

<https://www.gyal.hu/>

<https://www.gyalikozhaz.hu/index.php>

<https://www.gyalisportcsarnok.hu/>

<https://www.varosuzemeltetes-gyal.hu/>

<https://kertvarosszockp.hu/>

<https://kira.kozut.hu>

<http://kozfoglalkoztatás.bm.hu/>

<https://obudagroup.hu/>

<https://www.palyazat.gov.hu/>

<https://prologisceesearch.com/hu/>

<https://statinfo.ksh.hu/Stainfo/>

<https://www.teir.hu/its/>

<https://hu.wikipedia.org/>